Επίτροπος Προστασίας
των Δικαιωμάτων
του Παιδιού

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

2012

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΚΘΕΣΗ 2012

Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται από την Επίτροπο
Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Πρόεδρο
της Βουλής των Αντιπροσώπων, σύμφωνα με το εδάφιο (1)
του άρθρου 7 του περί Επιτρόπου Προστασίας
των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007.

“Children are not the people of tomorrow,
but people today. They are entitled to be taken seriously.
They have a right to be treated by adults with tenderness
and respect, as equals”

«Τα παιδιά δεν είναι πολίτες του αύριο,
αλλά πολίτες σήμερα. Δικαιούνται να υπολογίζονται σοβαρά.
Έχουν δικαίωμα να αντιμετωπίζονται από τους ενήλικες
με τρυφερότητα και σεβασμό, ως ίσοι»

Janusz Korczak

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 8

ΜΕΡΟΣ Α΄ 10

1. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ 11

1.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ 12

1.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ 14

1.2.1 «Στη Δικαιωματοχώρα» 15

1.2.2 Θερινό Εργαστήρι για Παιδιά με θέμα «Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα» 16

1.2.3 Πρόγραμμα επισκέψεων της Επιτρόπου σε σχολεία με τίτλο «Δώσε φωνή στην άποψή σου» 17

1.2.4 Εκπαίδευση εκπαιδευτικών για τα Δικαιώματα του Παιδιού 18

1.2.5 Σειρά διαλέξεων για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου 19

1.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ 20

1.3.1 Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (ΟΕΣ) 21

1.3.2 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων (ΕΝΥΑ) 25

1.4 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΤΑ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ 26

2. ΔΙΚΤΥΟ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ (ΕΝΟC) 28

ΜΕΡΟΣ Β΄ 32

1. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ - Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ 32

2. ΝΕΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ 35

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 35

2.1 16ο Ετήσιο Συνέδριο Ευρωπαίων Επιτρόπων για τα Παιδιά (ΕΝΟC) με θέμα «Νεανική Παραβατικότητα: Δικαιοσύνη Φιλική προς τα Παιδιά – Δομές και Διαδικασίες για Πρόληψη και Παρέμβαση» - Λευκωσία 2012 36

2.2 Πρόγραμμα DAPHNE III «Τερματισμός της Βίας Ενάντια στα Παιδιά υπό Κράτηση» το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση 37

2.3 Προώθηση νέας νομοθεσίας για Νεανική Παραβατικότητα 38

2.4 Ομάδα Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ) και Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων (ΕΝΥΑ) για τη Νεανική Παραβατικότητα 40

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ 41

3. ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥΣ 43

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 43

3.1 Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας 44

3.2 Θέση της Επιτρόπου αναφορικά με το ρόλο των Κρατικών Υπηρεσιών σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού - γονέα του οποίου οι γονείς είναι σε διάσταση ή διαζευγμένοι - Ιούλιος 2012 44

3.3 Διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες γίνεται η επικοινωνία παιδιών με τους γονείς κρατούμενους στις Φυλακές 46

3.4 Τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες 46

3.5 Αντιπροσώπευση παιδιών σε δικαστικές διαδικασίες που τα επηρεάζουν 47

3.6 Ευρωπαϊκή τηλεφωνική γραμμή κλήσης για την αναφορά αγνοούμενων παιδιών (116000) 49

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ 51

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 53

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 53

4.1 Έκφραση παιδιών μέσα από μαθητικά έντυπα 53

4.2 Παρεμβάσεις Επιτρόπου προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού για την ανάγκη λήψης μέτρων από μέρους της Πολιτείας για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά 55

4.3 Θρησκευτική εκπαίδευση 55

4.4 Σεξουαλική Αγωγή στο Δημόσιο Σχολείο 57

4.4.1 Νέα Αναλυτικά Προγράμματα και ετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού 57

4.4.2 Δράσεις κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση 59

4.5 Απόψεις Ομάδας Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ) καθόσον αφορά στη συμμετοχή των παιδιών στην εκπαίδευση 61

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ 62

5. ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ 65

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 65

5.1 Θέση της Επιτρόπου αναφορικά με το διυπηρεσιακό χειρισμό περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν παιδιά - Ιούλιος 2012 65

5.2 Εκφοβιστική συμπεριφορά στο Σχολείο 67

5.3 Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης «Ένα στα Πέντε» 69

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ 70

6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ 73

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 73

6.1 Ευρωπαϊκός τηλεφωνικός αριθμός κλήσης τον οποίο μπορούν να καλούν παιδιά που χρειάζονται βοήθεια (116 111) 74

6.2 Θέματα Δημοσίου Βοηθήματος 75

6.2.1 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για παράπονα που αφορούν διακοπή παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε ανήλικα παιδιά με κυπριακή υπηκοότητα λόγω του καθεστώτος παραμονής της μητέρας τους 75

6.2.2 Παρεμβάσεις Επιτρόπου γύρω από θέματα που αφορούν τη διακοπή παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε μονογονεϊκές οικογένειες 76

6.3 Προστασία των νέων κατά την απασχόληση 77

6.4 Συμμετοχή της Επιτρόπου στο Συνέδριο της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο: «Επενδύοντας στα Παιδιά: Πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και προώθηση της ευζωίας των παιδιών» 78

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ 79

7. ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΜΜΕ) ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ 81

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ 81

7.1 Δημόσιες Παρεμβάσεις Επιτρόπου 81

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

7.1.1 Δημόσια Παρέμβαση Επιτρόπου σε σχέση με δημοσιεύματα για περιστατικό παιδιού που έθεσε τέρμα στη ζωή του ... 81

7.1.2 Δημόσια Παρέμβαση Επιτρόπου ένεκα του τρόπου παρουσίασης της παραβατικής συμπεριφοράς ανηλίκου από τα ΜΜΕ ... 82

7.2 Άλλες Παρεμβάσεις Επιτρόπου ... 82

7.2.1 Παρέμβαση Επιτρόπου σχετικά με την προβολή ανήλικων προσώπων κατά τα επεισόδια βίας στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας στη Λάρνακα ... 82

7.2.2 Παρεμβάσεις Επιτρόπου για παραβιάσεις του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή παιδιών σε δημοσιεύματα για τα οποία υπήρχε συγκατάθεση από κηδεμόνα ... 83

7.2.3 Παρέμβαση Επιτρόπου για παραβιάσεις του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή παιδιών σε δημοσιεύματα για τα οποία δεν υπήρχε συγκατάθεση από κηδεμόνα ... 85

7.3 Παρουσίαση, στο 16ο Ετήσιο Συνέδριο του Δικτύου Ευρωπαίων Επιτρόπων για τα Παιδιά (ENOC), των Δράσεων και Παρεμβάσεων της Επιτρόπου αναφορικά με τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας ... 87

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ ... 87

8. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ ... 89

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ... 89

8.1 Παρεμβάσεις Επιτρόπου προς το Υπουργείο Εσωτερικών με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών οικογενειών άτυπων μεταναστών, αιτητών ασύλου, αναγνωρισμένων προσφύγων καθώς και των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου ... 89

8.1.1 Έκδοση πιστοποιητικών γεννήσεως (Νομοθεσία/πρακτική) ... 90

8.1.2 Κράτηση για σκοπούς απέλασης ή/και απέλαση ενός γονέα ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας παραμένουν χωρίς καθεστώς και χωρίς μέσα για να επιβιώσουν ... 90

8.1.3 Οικογένειες μεταναστών με μακροχρόνια διαμονή στην Κύπρο οι οποίες καλούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα ... 91

8.1.4 Αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες συναντούν δυσκολίες σε διάφορα αιτήματα που υποβάλλουν, για τα οποία απαιτείται η εμπλοκή κρατικών μηχανισμών ... 91

8.1.5 Καθεστώς παιδιών αιτητών πολιτικού ασύλου των οποίων η υπόθεση εκκρεμεί στο Ανώτατο Δικαστήριο ... 91

8.1.6 Διχογνωμία Υπηρεσίας Ασύλου και Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων αναφορικά με την αρμοδιότητα εξέτασης μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από οικογένειες αιτητών ασύλου ... 93

8.1.7 Απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών στους οποίους παραχωρείται άδεια παραμονής από τον Υπουργό Εσωτερικών ... 95

8.1.8 Νομική Εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου ... 97

8.2 Συνδιοργάνωση Συζήτησης Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα «Παιδική Φτώχεια και Ευζωία: Ανάδειξη της κατάστασης των παιδιών μεταναστών στην Κύπρο και την Ε.Ε» ... 98

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ ... 99

9. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ ... 101

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ... 101

9.1 Παιδιά με εγκεφαλική παράλυση ... 101

9.2 Ατυχήματα παιδιών σε χώρους εργασίας ... 103

9.3 Νομοσχέδιο για τη ρύθμιση του καπνίσματος ... 104

9.4 Νομοσχέδιο για τη ρύθμιση της λειτουργίας των εργαστηρίων δερματοστιξίας και διαπέρνησης 105
9.5 Θεραπεία παιδιών με ψυχική νοσηρότητα 107
9.6 Νομοσχέδιο για ρύθμιση της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής 107
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ 108

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Η εμβάθυνση της δημοκρατίας και η οικοδόμηση μιας ανθρωποκεντρικής κοινωνίας στο επίπεδο του Κράτους συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία εθνικών ελεγκτικών θεσμών που έχουν αρμοδιότητα να παρακολουθούν και να ελέγχουν νομοθεσίες, διαδικασίες και πρακτικές, να διαφωτίζουν και να ευαισθητοποιούν για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να ενδυναμώνουν και να εκπροσωπούν κάθε άτομο ή ομάδα ατόμων, των οποίων τα δικαιώματα καταπατώνται, εντός της επικράτειας του Κράτους, χωρίς καμία εξαίρεση.

Η σύσταση και λειτουργία του θεσμού του Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού από το 2007 και εντεύθεν, και η ειλικρινής και εποικοδομητική σχέση συνεργασίας που έχει αναπτυχθεί τόσο με την Εκτελεστική, όσο και με την Νομοθετική Εξουσία έκτοτε, συνιστά απτή απόδειξη του σταθερού προσανατολισμού της Πολιτείας σε πολιτικές σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και χειρισμού κοινωνικών θεμάτων θεμελιωμένων σε αυτά. Αυτός ο προσανατολισμός της Πολιτείας είναι μέγιστης σημασίας, αν αναλογισθεί κανείς τις δραματικές εξελίξεις και τις καταλυτικές αλλαγές, τις οποίες υφίσταται η πολιτεία και η κοινωνία της Κύπρου, εν τω μέσω της οικονομικής κρίσης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, μία βασική πρόκληση για το θεσμό τον οποίο υπηρετώ και για εμένα προσωπικά, αποτελεί η θωράκιση όλων όσων έχουν επιτευχθεί στα πέντε χρόνια λειτουργίας του θεσμού, σε επίπεδο κατοχύρωσης αλλά και εμπέδωσης κουλτούρας σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του παιδιού ειδικότερα και η δέσμευση για περαιτέρω προώθησή τους, σε τοπικό, ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο.

Η Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού για το 2012 αποτελεί ένα συνοπτικό μεν, ιδιαίτερα κατατοπιστικό δε οδηγό, των δράσεων και των πρωτοβουλιών που έχει αναπτύξει η Επίτροπος, κατά τη διάρκεια του έτους, στα τρία προαναφερθέντα επίπεδα.

Ιδιαίτερης μνείας στο σύντομο αυτό εισαγωγικό μέρος, χρήζει η εκλογή της Κυπρίας Επιτρόπου στο προεδρείο του Δικτύου Ευρωπαίων Επιτρόπων για τα Παιδιά (ENOC) για την περίοδο 2011-2013 και στην προεδρία του ENOC για το 2012-2013, καθώς και η διοργάνωση του 16ου Ετήσιου Συνεδρίου του ENOC στην Κύπρο, τον Οκτώβριο του 2012, με θέμα «Juvenile Delinquency – Child Friendly Justice, Structures and Processes for Prevention and Intervention». Η εκλογή της Κυπρίας Επιτρόπου, στην προεδρία ενός Ευρωπαϊκού Δικτύου τέτοιου βεληνεκούς, αποτελεί απτό τεκμήριο για το κύρος το οποίο χαίρει ο θεσμός, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και πηγή σημαντικών εμπειριών και πολύτιμης τεχνογνωσίας, η οποία θα αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Σε τοπικό επίπεδο, κεντρικό άξονα του έργου για το 2012 αποτέλεσε το Πρόγραμμα Προτεραιοτήτων της Επιτρόπου με τίτλο «Παιδιά πολίτες του σήμερα», το οποίο περιελάμβανε τέσσερις τομείς προτεραιοτήτων, που προέκυψαν από κατηγορίες παραπόνων που υποβάλλονται διαχρονικά στο Γραφείο μου αλλά και μέσα από διαβούλευση με την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων μου και άλλα σύνολα ή άτυπες ομάδες παιδιών. Σε αυτούς τους τέσσερις τομείς Προτεραιοτήτων (Νεανική Παραβατικότητα, Παιδιά που χωρίζονται από τους γονείς, Συμμετοχή παιδιών στην Εκπαίδευση, Βία κατά των παιδιών), δόθηκε έμφαση στην ιδιότητα των παιδιών ως πολίτες, έχοντας ως σημείο αναφοράς συγκεκριμένες ομάδες παιδιών που λόγω της κατάστασής στην οποία βρίσκονται, έχουν ανάγκη πρόσθετης προστασίας των δικαιωμάτων τους από μέρους της Πολιτείας.

Δε θα σταματήσω να επαναλαμβάνω ότι, η εμπέδωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικά και των δικαιωμάτων του παιδιού ειδικά, στο πλαίσιο κάθε κοινωνίας, αποτελεί μια ανοιχτή διαδικασία και είναι ένα συνεχές και επίπονο πρόγραμμα, η συντήρηση του οποίου προϋποθέτει κόπο, επιμονή και συνέπεια. Η προώθηση ουσιαστικών αλλαγών, αναφορικά με τα δικαιώματα του παιδιού στην Κύπρο, σε θεσμικό και νομοθετικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο κοινωνίας, ιδιαίτερα κάτω από τις σημερινές, ένεκα οικονομικής κρίσης, αντίξοες συνθήκες, εξακολουθεί να είναι το κύριο μέλημα για εμένα και τους συνεργάτες μου, και για τούτο, θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε, ανελλιπώς και ακαταπαύστως, με μεγάλη αφοσίωση, με πραγματικό μεράκι και ενδιαφέρον, προς αυτή την κατεύθυνση.

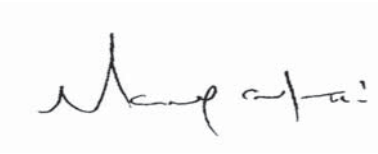

Λήδα Κουρσουμπά

Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού

ΜΕΡΟΣ Α΄

1. Η ανάπτυξη δράσης της Επιτρόπου γύρω από τέσσερις πυλώνες

Η Επίτροπος, με βάση τις εμπειρίες που ο θεσμός απεκόμισε τα τέσσερα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του και έχοντας επίγνωση ότι, η εμπέδωση κουλτούρας σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικά και των δικαιωμάτων του Παιδιού ειδικά, είναι μια διαδικασία εν προόδω που προϋποθέτει συνεχή προσπάθεια και αγωνιστικό πνεύμα, διαμόρφωσε το δεύτερο Τριετές Σχέδιο Δράσης του Γραφείου της για την περίοδο 2011 - 2013, κάτω από το γενικό τίτλο: «Τα παιδιά πρωταγωνιστές στη ζωή τους», καθώς και το Πρόγραμμα Προτεραιοτήτων του Γραφείου της για το 2012 με τίτλο: «Παιδιά Πολίτες του Σήμερα».

Βασικός σκοπός του Τριετούς Σχεδίου Δράσης 2011-2013 και του Προγράμματος Προτεραιοτήτων του 2012, αποτελεί η δημιουργία προϋποθέσεων, μέσα από το συντονισμό δράσεων (εκπαιδευτικών και άλλων προγραμμάτων, εκδηλώσεων, παρεμβάσεων, Θέσεων), που θα επιτρέψουν σε όλα τα παιδιά που ζουν στην Κύπρο, να ενδυναμωθούν και να μπορέσουν να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη δική τους τη ζωή, ως πολίτες του σήμερα.

Οι δράσεις αυτές διαρθρώνονται γύρω από τους ακόλουθους τέσσερις πυλώνες, στους οποίους συγκλίνει το σύνολο των αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου, όπως αυτές απορρέουν από τον Περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμο του 2007 [N.74 (I)/ 2007]:

Α.*«Ελεγχος-Παρακολούθηση, νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών»*, όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες εκείνες οι οποίες απορρέουν από τη λειτουργία του θεσμού ως ανεξάρτητου εθνικού οργανισμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με ειδική αναφορά το παιδί. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου πυλώνα, υποβάλλονται εισηγήσεις για εναρμόνιση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών με τα διεθνή πρότυπα των δικαιωμάτων του παιδιού.

Β. *«Διαφώτιση και Ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας ευρύτερα σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού»*, όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες που σκοπό έχουν την προώθηση και την εμπέδωση των δικαιωμάτων των παιδιών, στα πλαίσια μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Γ. *«Ενδυνάμωση και Συμμετοχή των παιδιών»*, όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες με κεντρικό άξονα την ενημέρωση, την ενδυνάμωση και στήριξη των παιδιών, με την εισαγωγή πρακτικών και διαδικασιών, σε όλα τα επίπεδα, υποβοηθητικών για την εξάσκηση των δικαιωμάτων τους στη συμμετοχή.

Δ. *«Αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν»*, όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες οι οποίες στοχεύουν στην παροχή δυνατότητας στα παιδιά να εκπροσωπούνται και να προωθείται το συμφέρον τους, με νομικό αντιπρόσωπο σε διαδικασίες που τα αφορούν και τα επηρεάζουν.

Στη βάση των Τριετών Σχεδίων Δράσης που καταρτίζει η Επίτροπος και ανάλογα με το Πρόγραμμα Προτεραιοτήτων που τίθεται κάθε χρόνο, η δράση που αναπτύσσει διαρθρώνεται και στους τέσσερις πυλώνες.

1.1 Έλεγχος - παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών

Ο πρώτος πυλώνας της δράσης της Επιτρόπου, αφορά ιδιαίτερα τον ελεγκτικό της ρόλο και συγκεντρώνει τις δράσεις της που κατ' εξοχήν σχετίζονται με τη λειτουργία της ως εθνικός οργανισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στα πλαίσια αυτού της του ρόλου, η Επίτροπος, εξετάζει και διατυπώνει άποψη για το βαθμό εναρμόνισης και συμβατότητας των εθνικών νομοθεσιών, αποφάσεων πολιτικής, διαδικασιών και πρακτικών με την Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (για τους σκοπούς της παρούσας Έκθεσης, «Σύμβαση») και άλλες Διεθνείς Πράξεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και, παρεμβαίνει όπου κρίνει ότι υπάρχει απόκλιση. Η Επίτροπος αναπτύσσει επίσης στενή επικοινωνία και συνεργασία τόσο με την Εκτελεστική, όσο και με τη Νομοθετική Εξουσία, στα πλαίσια διαβούλευσης για την ετοιμασία νομοσχεδίων και την εναρμόνισή τους με τη Σύμβαση. Συμμετέχει,– μετά από πρόσκληση - σε Κοινοβουλευτικές Επιτροπές και εκθέτει και καταθέτει γραπτώς θέσεις και εισηγήσεις της, για διάφορα θέματα που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη και αφορούν τα παιδιά, τόσο στα πλαίσια του νομοθετικού έργου όσο και του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Παράλληλα, η Επίτροπος παρεμβαίνει προς την Εκτελεστική Εξουσία για να επισημάνει στρεβλώσεις των νομοθεσιών, πολιτικών, διοικητικών πρακτικών και διαδικασιών, είτε αυτεπάγγελτα, είτε στα πλαίσια του μηχανισμού εξέτασης παραπόνων που υποβάλλονται στο Γραφείο της.

Ο μηχανισμός εξέτασης παραπόνων, αποτελεί μία ανοικτή γραμμή επικοινωνίας, μεταξύ της Επιτρόπου και των πολιτών, ενηλίκων και παιδιών. Αφού προηγηθεί εξέταση των παραπόνων, η Επίτροπος παρεμβαίνει προς τους αρμόδιους Υπουργούς, για αποκατάσταση της διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αδυναμίες στο Σύστημα Διοίκησης οι οποίες απαιτούν ριζικότερες μεταρρυθμίσεις, η Επίτροπος ετοιμάζει σχετική Θέση την οποία δημοσιοποιεί. Επιβλέπει, επίσης, τη διαδικασία κύρωσης Συμβάσεων που αφορούν παιδιά, από τη Δημοκρατία. Στα πλαίσια του ελεγκτικού της ρόλου, η Επίτροπος, υποβάλλει Συμπληρωματικές Εκθέσεις, προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών, για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

1.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας

Ο δεύτερος πυλώνας δράσης, αναφέρεται στο ρόλο της Επιτρόπου ο οποίος συγκεντρώνει το σύνολο των δράσεων που συμβάλλουν στη λειτουργία του θεσμού, ως φορέα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των παιδιών και της κοινωνίας γενικά για τα Δικαιώματα του Παιδιού και, την εδραίωση κουλτούρας σεβασμού των δικαιωμάτων αυτών στην κοινωνία. Η ανάπτυξη κουλτούρας σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα επιτρέψει την πραγμάτωση της απόλαυσης των δικαιωμάτων του παιδιού και την ομαλή εφαρμογή των όποιων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων γίνονται, προς την κατεύθυνση αυτή.

Στα πλαίσια του δεύτερου πυλώνα, η Επίτροπος, οργανώνει εκστρατείες, παρεμβαίνει ή ανοίγει δημόσιο διάλογο και διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με τα ΜΜΕ, διοργανώνει εκδηλώσεις και συμμετέχει σε εκδηλώσεις όπου προσκαλείται, με ομιλίες, εισηγήσεις και παρουσιάσεις, πραγματοποιεί σεμινάρια προς επαγγελματικές ομάδες που εμπλέκονται στην ευημερία, την εκπαίδευση, και γενικότερα στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και προς τους κατεξοχήν υπευθύνους για την ανατροφή και διαπαιδαγώγηση του παιδιού, δηλαδή τους γονείς ή τους νόμιμους κηδεμόνες του. Περαιτέρω, εκδίδει και διανέμει σχετικό υλικό, επισκέπτεται σχολεία και άλλους χώρους, καθώς και ιδρύματα τα οποία φιλοξενούν παιδιά. Συνεργάζεται, επίσης, με κρατικές Υπηρεσίες και ΜΚΟ.

Έχοντας ως βασικό στόχο την ευαισθητοποίηση, την επιμόρφωση και ταυτόχρονα την ενδυνάμωση των παιδιών (βλέπε επίσης Μέρος Α΄, σημείο 1.3 παρούσας Έκθεσης), η Επίτροπος έχει αναπτύξει ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και επαγγελματίες που ασχολούνται με παιδιά:

1.2.1 «Στη Δικαιωματοχώρα»

Η Επίτροπος, λαμβάνοντας υπόψη την αμεσότητα και την επιτυχία του προγράμματος “Στη δικαιωματοχώρα” τα προηγούμενα χρόνια καθώς και την αυξημένη ζήτηση εκ μέρους των σχολείων για συμμετοχή στο εν λόγω πρόγραμμα, αποφάσισε όπως δοθεί η ευκαιρία σε περισσότερα παιδιά να συμμετέχουν. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια του 2012 συμμετείχαν στο πρόγραμμα γύρω στα 200 παιδιά, από έξι δημοτικά σχολεία και τρία νηπιαγωγεία και, παρόλο, που το πρόγραμμα ανακοινώνεται μόνο στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου εντούτοις είχαν εκφράσει ενδιαφέρον για συμμετοχή πέραν των 20 σχολείων.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, αποτελεί ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας και στοχεύει στην πληροφόρηση, την ευαισθητοποίηση καθώς και την ενδυνάμωση των παιδιών που συμμετέχουν, όσον αφορά στα δικαιώματα του παιδιού. Το πρόγραμμα διεκπεραιώνουν Λειτουργοί του ΓΕΠ οι οποίοι διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα και εμπειρία όσον αφορά στην εκπαίδευση σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού, σε μία ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα στο Γραφείο της Επιτρόπου (ΓΕΠ). Κατά τη διάρκεια του προγράμματος δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να γνωρίσουν μερικά από τα δικαιώματά τους, όπως αυτά καθορίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, μέσα από ευχάριστες και δημιουργικές δραστηριότητες βιωματικού χαρακτήρα.

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα επιδιώκουν την αντιστοιχία των δικαιωμάτων με τις διάφορες εκφάνσεις της καθημερινής ζωής των παιδιών, ώστε

τα παιδιά να κατανοήσουν τον αδιαίρετο, τον αναφαίρετο και τον οικουμενικό χαρακτήρα των δικαιωμάτων. Σημαντικό μέρος του προγράμματος αποτελεί η γνωριμία και διαβούλευση των παιδιών και των εκπαιδευτικών με την Επίτροπο, μέσα από την οποία δίνεται η ευκαιρία για αξιολόγηση του προγράμματος και, κυρίως, η ανταλλαγή σκέψεων και απόψεων για προγραμματισμό μελλοντικών δράσεων που αφορούν στα δικαιώματα του παιδιού.

Ένδειξη της επιτυχίας του προγράμματος, αποτελεί το γεγονός ότι το πρόγραμμα εντάσσεται, από τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν, στον προγραμματισμό της αντίστοιχης ενότητας που συμπεριλαμβάνεται στο αναλυτικό πρόγραμμα και, ταυτόχρονα, λειτουργεί ως παρώθηση για σχεδιασμό νέων δραστηριοτήτων.

1.2.2 Το Θερινό Εργαστήρι για παιδιά με θέμα «Εκπαίδευση στα Ανυρώπινα Δικαιωμαυτα»

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Επιτρόπου για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των παιδιών, πραγματοποιήθηκε, όπως άλλωστε γίνεται τα τελευταία 3 χρόνια, το θερινό εργαστήρι με θέμα «Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα», από τις 9 – 13 Ιουλίου 2012. Στο εργαστήρι συμμετείχαν παιδιά ηλικίας από 13 – 17 χρονών τα οποία, μέσα από ευχάριστες και δημιουργικές δραστηριότητες βιωματικού χαρακτήρα, πληροφορήθηκαν και ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού.

Συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα του εργαστηρίου συμπεριλαμβάνονταν δραστηριότητες που αφορούσαν τις αρχές που διέπουν τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού καθώς

επίσης και θέματα κοινωνικής ενσωμάτωσης, επίλυσης συγκρούσεων, πολιτότητας και ενεργούς συμμετοχής των παιδιών. Τα παιδιά που έλαβαν μέρος συμμετείχαν με ενθουσιασμό, κάτι που αποτυπώνεται στην μικρή εφημερίδα που είχαν εκδώσει μετά το πέρας του εργαστηρίου και η οποία είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Νέα και Εκδηλώσεις*).

Ενδεικτικό του επιπέδου του εργαστηρίου αποτελεί και το γεγονός ότι το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία είχε αποταθεί στην Επίτροπο ώστε να εξασφαλίσει το πρόγραμμα του θερινού εργαστηρίου, με σκοπό να το χρησιμοποιήσει για προώθηση των δικών του στόχων. Η Επίτροπος θεωρεί το θερινό εργαστήρι ως επιτυχημένη δράση και στόχος της είναι η συνέχιση και αναβάθμισή της.

1.2.3 Πρόγραμμα επισκέψεων της Επιτρόπου σε σχολεία με τίτλο «Δώσε φωνή στην άποψή σου»

Η Επίτροπος, κατά τη διάρκεια του 2012, έχει πραγματοποιήσει επισκέψεις σε επτά σχολεία δημοτικής και προδημοτικής εκπαίδευσης, ανταποκρινόμενη σε μέρος των προσκλήσεων που έλαβε. Ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε σχολικής μονάδας και σε συνεννόηση με τις διευθύνσεις των σχολείων, το πρόγραμμα των επισκέψεων της Επιτρόπου προσαρμοζόταν έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ένας εποικοδομητικός διάλογος και μια συνεχής και αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκομένων και, κυρίως, με τα παιδιά.

Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, κατά το 2012, η Επίτροπος πραγματοποίησε επισκέψεις στις εξής σχολικές μονάδες στις ημερομηνίες που αναγράφονται:

- Ζ΄ Δημοτικό Σχολείο Λακατάμιας, 1/2/2012
- Δημοτικό Σχολείο Αγίας Φύλας, 28/3/2012
- Δημοτικό Σχολείο Κοφίνου, 25/4/2012
- 17ο Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού, 2/5/2012
- 4ο Δημοτικό Σχολείο Αγλαντζιάς, 15/5/2012
- Δημοτικό Σχολείο Πύργου Λεμεσού, 16/5/2012
- Δημόσιο Νηπιαγωγείο Λυθροδόντα, 30/5/2012

Η Επίτροπος κατά το πρόγραμμα των επισκέψεων, επεδίωξε ιδιαίτερα τη συλλογή απόψεων από τα παιδιά, μέσα από τη διαβούλευση που είχε με τους εκπροσώπους των παιδιών. Η συλλογή των απόψεων και η διαβούλευση με τα παιδιά αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την Επίτροπο, αναφορικά με την επίτευξη των στόχων, στο πλαίσιο του πυλώνα των αρμοδιοτήτων της που αφορούν στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση αλλά και ένδειξη του βαθμού συμμετοχής των παιδιών στη λειτουργία του σχολείου, μέσα από τα Μαθητικά Συμβούλια.

Πέραν από τη ενημέρωση και τη διαβούλευση, το πρόγραμμα επισκέψεων της Επιτρόπου περιελάμβανε και βιωματικά εργαστήρια τα οποία διεκπεραίωναν λειτουργοί του Γραφείου της, με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των παιδιών και των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας. Τα παιδιά που συμμετέχουν στα βιωματικά εργαστήρια αναλαμβάνουν το ρόλο του πολλαπλασιαστή. Το πρόγραμμα των επισκέψεων

της Επιτρόπου φαίνεται, μέσα από τις προσκλήσεις που λαμβάνει, να έχει ιδιαίτερα θετική απήχηση και, ως εκ τούτου, πρόθεση και επιδίωξή της είναι όπως ανταποκριθεί στις ανάγκες των σχολικών μονάδων, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, προωθώντας, ταυτόχρονα, την ευαισθητοποίηση και ενεργό εμπλοκή των παιδιών σε θέματα που αφορούν στα δικαιώματα του παιδιού.

1.2.4 Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για διαφώτιση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού και σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, υλοποίησε το Δεκέμβριο στο χώρο του Γραφείου της, ολοήμερο εκπαιδευτικό εργαστήρι για 30 εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Μέσα από το εργαστήρι, αναδείχτηκε ο κρίσιμος ρόλος που η εκπαίδευση καλείται να διαδραματίσει στην οικοδόμηση και την εμπέδωση μιας κουλτούρας σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν:

- Είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν τις αρμοδιότητες της Επιτρόπου και τη δράση του Γραφείου της.
- Συζήτησαν τις βασικές αρχές που διέπουν τα δικαιώματα του παιδιού με στόχο τη βαθύτερη κατανόησή τους σε πρακτικό επίπεδο.
- Ήρθαν σε επαφή με άρθρα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Προβληματίστηκαν για το βαθμό εφαρμογής των δικαιωμάτων του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον και συζήτησαν τρόπους καλύτερης και ουσιαστικότερης εφαρμογής τους στο σχολικό χώρο.

- Ήρθαν σε επαφή με τις βασικές πτυχές της βιωματικής μάθησης όπως εφαρμόζονται στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν τεχνικές βιωματικής μάθησης σε θέματα που αφορούν στην εκπαίδευση για τα δικαιώματα του παιδιού.

Κατά την αξιολόγηση του εργαστηρίου, οι εκπαιδευτικοί, δήλωσαν πλήρως ικανοποιημένοι και τόνισαν τη σημασία τέτοιων εργαστηρίων στην επιμόρφωση και την επαγγελματική τους εξέλιξη.

1.2.5 Σειρά διαλέξεων για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου

Όσον αφορά το χειρισμό των παιδιών από αστυνομικούς στα πλαίσια των καθηκόντων τους, συνεχίστηκε σειρά διαλέξεων με θέμα *«Τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης»* οι οποίες, μετά από πρωτοβουλία της Επιτρόπου, είχαν ενταχθεί από το 2010, στο πρόγραμμα μαθημάτων των νεοσύλλεκτων Αστυνομικών (βλέπε Ετήσια Έκθεση Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 119). Εντός του 2012 έχουν πραγματοποιηθεί, από άτομο το οποίο επιλέγηκε από την Επίτροπο στη βάση της πολύχρονης πείρα του σε θέματα δικαιωμάτων των παιδιών, μέσω αγοράς υπηρεσιών, τέσσερις διαλέξεις, διάρκειας τριών ωρών, σε διαφορετικές ομάδες δόκιμων αστυνομικών.

1.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών

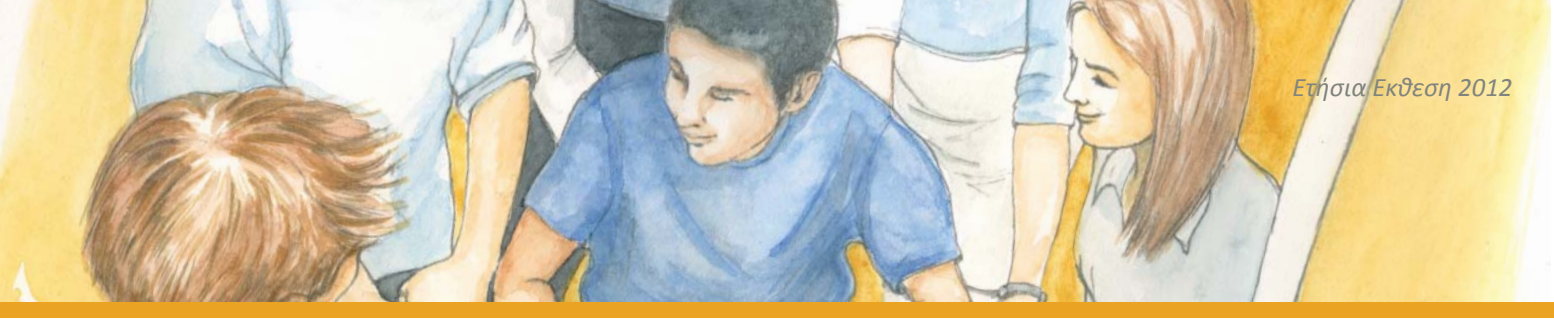

Ο τρίτος πυλώνας, συγκεντρώνει το σύνολο των δράσεων που αναλαμβάνει η Επίτροπος, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, με στόχο την ενημέρωση και ενδυνάμωση των παιδιών, τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά το ρόλο τους, ως ενεργοί πολίτες, στα κοινωνικά πλαίσια όπου είναι ενταγμένα.

Η πραγμάτωση του δικαιώματος κάθε παιδιού να έχει άποψη, να την εκφέρει και αυτή να ακούεται, σε σχέση με κάθε θέμα που το αφορά, προϋποθέτει την ενημέρωση και ενδυνάμωσή του, τη διαμόρφωση δηλαδή συνθηκών μέσα στις οποίες τα παιδιά θα έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις, να καλλιεργήσουν δεξιότητες συμμετοχής, και να διαμορφώσουν στάσεις ενεργού εμπλοκής και συμμετοχής. Η ενημέρωση και ενδυνάμωση ουσιαστικά αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της συμμετοχής και, για τούτο, η Επίτροπος επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην ανάπτυξη και προώθηση σχετικών δράσεων και προγραμμάτων. Στην κατεύθυνση αυτή κινούνται και πολλές από τις παρεμβάσεις της προς κρατικούς αξιωματούχους, στις οποίες υπογραμμίζει ότι, η αξιολόγηση του τι είναι το συμφέρον για ένα παιδί, συνεπάγεται προηγούμενη ενημέρωση και διαβούλευση με το ίδιο το παιδί.

Παράλληλα, η Επίτροπος ενισχύει και στηρίζει θεσμικά όργανα αιρετής αντιπροσώπευσης παιδιών, όπως είναι η Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών (ΠΣΕΜ), τα Κεντρικά Μαθητικά Συμβούλια (ΚΜΣ) και η Παιδοβουλή. Η Επίτροπος διατηρεί στενή συνεργασία με τα όργανα αυτά, πραγματοποιεί τακτικές συναντήσεις και διαβουλεύεται συχνά μαζί τους, για θέματα τα οποία εξετάζει.

Τα διαδραστικά εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά, τα οποία οργανώνει και προσφέρει η Επίτροπος, ενισχύουν ακόμη περισσότερο την προσπάθειά της να συμβάλει στην ενδυνάμωση των παιδιών. Κορωνίδα των δράσεων της Επιτρόπου για ενδυνάμωση των παιδιών και ενίσχυση της συμμετοχής τους ήταν η συμμετοχή του Γραφείου της στο Πρόγραμμα DAPHNE III με θέμα: «Τερματισμός της Βίας Ενάντια στα Παιδιά υπό Κράτηση» (για περισσότερα βλέπε Μέρος Β΄, σημείο 2.2 παρούσας Έκθεσης) και η λειτουργία της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ) της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η οποία συστάθηκε για πρώτη φορά με πρωτοβουλία της Επιτρόπου το 2010.

1.3.1 Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (ΟΕΣ)

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, η Επίτροπος ακούει τα παιδιά, εντοπίζει τις ανησυχίες τους και προωθεί τις απόψεις τους εκεί που τα ίδια δεν μπορούν να ακουσθούν. Παράλληλα, λαμβάνει υπόψη τις απόψεις των παιδιών στη διαμόρφωση των δικών της θέσεων. Η δημιουργία της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (ΟΕΣ) αποτελεί επιτυχημένη δράση της Επιτρόπου, προς την κατεύθυνση της συστηματικής ακρόασης των απόψεων των παιδιών, αλλά και προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσής τους με στόχο την ανάληψη ενεργού ρόλου στην προάσπιση και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πολλοί Ευρωπαίοι Επίτροποι για τα Δικαιώματα του Παιδιού διατηρούν ανάλογες ομάδες συμβούλων και γι αυτό το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιτρόπων για το Παιδί (ENOC) έχει δημιουργήσει το Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων (European Network of Young Advisors: ENYA), στο οποίο συμμετέχει και η ΟΕΣ (βλέπε Μέρος Α΄, σημείο 1.3.2 παρούσας Έκθεσης).

Η ΟΕΣ της Κύπριας Επιτρόπου αποτελείται από 30 παιδιά, ηλικίας 13-17 ετών, και συγκροτήθηκε για πρώτη φορά από την Επίτροπο το Φεβρουάριο του 2010. Τα

παιδιά που την απαρτίζουν προέρχονται από διαφορετικές επαρχίες, διαθέτουν διαφορετικές εμπειρίες και χαρακτηρίζονται από το ενδιαφέρον τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Επίτροπος φροντίζει ώστε η ΟΕΣ να περιλαμβάνει και παιδιά από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Τα μέλη της ΟΕΣ πραγματοποιούν συναντήσεις σε προκαθορισμένες ημερομηνίες κατά τις οποίες τυγχάνουν εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και συζητούν θέματα που αφορούν στα δικαιώματα του παιδιού. Η θητεία των παιδιών που απαρτίζουν την ΟΕΣ έχει διάρκεια ένα χρόνο, ενώ με τη λήξη της θητείας τους, τα παιδιά έχουν την επιλογή, εφόσον το επιθυμούν, να παραμείνουν ως βετεράνοι στην επόμενη ΟΕΣ, νοουμένου ότι πληρούν το κριτήριο της ηλικίας.

Τα θέματα που διαβουλεύτηκε η Επίτροπος με την Ομάδα της για το 2012 συμπεριλαμβάνουν: Παιδιά που αποχωρίζονται από τους γονείς τους, το δικαίωμα της Συμμετοχής και η εφαρμογή του στο χώρο της εκπαίδευσης, Παιδιά και Σύστημα Δικαιοσύνης και Σχολικός Εκφοβισμός (bullying).

Με τη λήξη της θητείας των παιδιών που αποτέλεσαν την ΟΕΣ από τον Οκτώβρη 2011- Οκτώβρη 2012 έγινε αξιολόγηση του θεσμού από τα παιδιά και συζητήθηκαν τρόποι με τους οποίους η συγκεκριμένη ομάδα θα συνεχίσει το έργο της. Ταυτόχρονα, η Επίτροπος ενημέρωσε τα παιδιά για τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιηθήκαν οι απόψεις τους στο έργο της Γραφείου της. Συγκεκριμένα, τα θέματα που συζητήθηκαν και ο τρόπος με τον οποίο η Επίτροπος έλαβε υπόψη τις απόψεις των παιδιών στο έργο της κατά το 2012, συμπεριλαμβάνουν τα παρακάτω:

• Παιδιά που χωρίζονται από τους γονείς τους

Τον Ιούλιο 2012 η Επίτροπος δημοσιοποίησε Θέση με τίτλο «Θέση Επιτρόπου Προστασίας

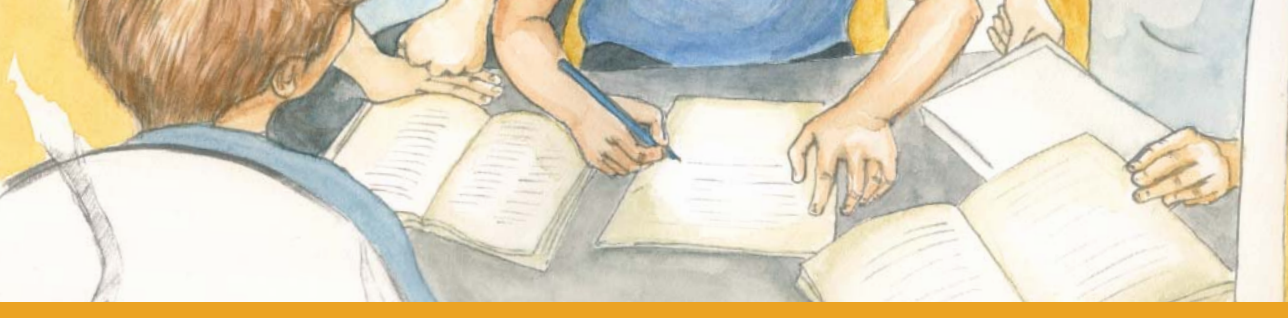

των Δικαιωμάτων του Παιδιού Αναφορικά με το Ρόλο των Κρατικών Υπηρεσιών σε Περιπτώσεις Προβλημάτων Επικοινωνίας Παιδιού-Γονέα του οποίου οι Γονείς είναι σε Διάσταση ή Διαζευγμένοι»- Ιούλιος 2012. Η Επίτροπος στη Θέση της έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην εισήγηση της ΟΕΣ για παροχή ψυχολογικής στήριξης στο παιδί και την οικογένειά του, ειδικά στις περιπτώσεις όπου οι γονείς δυσκολεύονται να καταλήξουν σε συμφωνία.

• Το δικαίωμα της Συμμετοχής και η εφαρμογή του στο χώρο της εκπαίδευσης

Στη συνάντηση της ΟΕΣ για το θέμα συζητήθηκε το πώς οραματίζονται τα παιδιά ένα σχολείο με δικαιώματα. Ανάμεσα σε άλλα αναφέρθηκαν, στην ελευθερία της άποψης, τη συμμετοχή, την απαλλαγή από τη βία, το σεβασμό στη διαφορετικότητα, την παροχή στήριξης στα παιδιά που τη χρειάζονται, την έμφαση στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και την κατάλληλη επιλογή και αξιολόγηση των καθηγητών.

Η Επίτροπος, στην προσπάθειά της να προωθήσει τις απόψεις των παιδιών, κάνει αναφορά σε αυτές:

i. Στις επισκέψεις της στα σχολεία τόσο με τους καθηγητές όσο και με τα μαθητικά συμβούλια

ii. Στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας

iii. Στις εκπαιδεύσεις εκπαιδευτικών

Επιπρόσθετα, το Γραφείο της Επιτρόπου προωθεί την έκδοση «Οδηγού για τα Μαθητικά Συμβούλια», ο οποίος ετοιμάστηκε από παιδί.

• Παιδιά και Σύστημα Δικαιοσύνης

Το συγκεκριμένο θέμα ήταν υπό έμφαση στις συζητήσεις των Ευρωπαίων Επιτρόπων για το παιδί κατά το έτος 2012 και ήταν και το θέμα του ετήσιου Συνεδρίου του ENOC που οργανώθηκε στην Κύπρο. Η Κύπρια Επίτροπος πραγματοποίησε με την ΟΕΣ σειρά συναντήσεων, αφενός, για να δοθεί στα παιδιά επαρκής πληροφόρηση και, αφετέρου, για να δοθεί περισσότερος χρόνος για συζήτηση. Οι Ομάδες Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων, συμπεριλαμβανομένης και της ΟΕΣ της Κυπρίας Επιτρόπου, συζήτησαν το θέμα μέσω ενός ηλεκτρονικού φόρουμ. Στη συνέχεια εκπρόσωποι των Ομάδων Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων συναντήθηκαν στη Βαρσοβία, τον Αύγουστο 2012, και διαμόρφωσαν τις θέσεις τους για το θέμα. Την Κύπρο εκπροσώπησαν ένα αγόρι και ένα κορίτσι της ΟΕΣ. Όταν οι Ευρωπαίοι Επίτροποι, στη συνάντησή τους στη Λευκωσία τον Οκτώβρη 2012, συζήτησαν το θέμα και διαμόρφωσαν Δήλωση, συμπεριέλαβαν σε αυτή και τις απόψεις των Έφηβων Σύμβουλων (βλέπε Μέρος Β΄, σημείο 2.4 παρούσας Έκθεσης).

Επιπρόσθετα, μέλη της ΟΕΣ έλαβαν μέρος στη Β΄ Φάση του Προγράμματος DAPHNE III με θέμα «Τερματισμός της Βίας Ενάντια στα Παιδιά υπό Κράτηση». Στόχος της φάσης αυτής ήταν η υλοποίηση των εισηγήσεων παιδιών με εμπειρία κράτησης, οι οποίες προέκυψαν από την Ά φάση του Προγράμματος, οι οποίες προσβλέπουν στη διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών για προστασία από κάθε μορφή βίας σε συνθήκες κράτησης. (Για περισσότερα βλέπε Μέρος Β΄, σημείο 2.2 παρούσας Έκθεσης)

• Σχολικός Εκφοβισμός

Η άποψη των παιδιών για την ύπαρξη του σχολικού εκφοβισμού είναι ότι το φαινόμενο υπάρχει και ότι είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί, αφού πολλές φορές τόσο το σύστημα όσο και οι επαγγελματίες αλλά και τα ίδια τα παιδιά δεν είναι επαρκώς ενδυναμωμένοι για να το αντιμετωπίσουν (βλέπε Μέρος Β΄, σημείο 5.2 παρούσας Έκθεσης).

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια η Επίτροπος:

Συνεργάζεται με την Ομάδα Άμεσης Παρέμβασης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) και οργανώνει στοχευμένα εργαστήρια σε σχολεία και τμήματα που εμφανίζουν αυτό το φαινόμενο.

Προωθεί τα προγράμματα: Remove the Power και Peer Mediation στα σχολεία (βλ. 5.2.1 παρούσας Έκθεσης)

Επιπρόσθετα με τις δράσεις της Επιτρόπου, τα μέλη της ΟΕΣ είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τις απόψεις τους:

- Στο συνέδριο του Οικογενειακού Προγραμματισμού, το Σεπτέμβρη 2012, με θέμα: «Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών».
- Στις 20 Νοεμβρίου 2012 στην επετειακή εκδήλωση του Γραφείου της Επιτρόπου για την υιοθέτηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Στο συνέδριο της εθνικής επιτροπής UNESCO, το Δεκέμβρη 2012, με θέμα: «Βία και Συμμετοχή»

Καθόσον αφορά τα μέλη της ΟΕΣ που λειτούργησε κατά το 2011-2012, η Επίτροπος συναποφάσισε με τα παιδιά ότι θα συνεχίσουν το έργο τους ως Ομάδα Βετεράνων Εφήβων Συμβούλων (ΟΒΕΣ) για το 2012-2013, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες που αφορούν την προώθηση και προαγωγή των δικαιωμάτων τους τις οποίες θα διεκπεραιώνουν με τη στήριξη της Επιτρόπου.

1.3.2 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων (ΕΝΥΑ)

Το ΕΝΥΑ συστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιτρόπων για το Παιδί (ΕΝΟC) το Φεβρουάριο του 2010. Στο ΕΝΥΑ μπορούν να συμμετέχουν όλες οι Ομάδες Εφήβων Συμβούλων των Επιτρόπων για το Παιδί που είναι μέλη του ENOC.

Στόχος της δημιουργίας του ΕΝΥΑ είναι να διευκολύνει την επικοινωνία ανάμεσα στις Ομάδες Εφήβων Συμβούλων και να τους δώσει την ευκαιρία να εκφράσουν τις θέσεις τους σε θέματα σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού. Στα πλαίσια του δικτύου αυτού, έχει δημιουργηθεί ηλεκτρονικό φόρουμ, μέσω του οποίου οι έφηβοι συζητούν και ανταλλάζουν απόψεις.

Τα θέματα που συζητήθηκαν από το ΕΝΥΑ κατά το 2012 ήταν η Νεανική Παραβατικότητα και τα Παιδιά σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας. Σε πρώτο στάδιο τα παιδιά αντάλλαξαν απόψεις στο ηλεκτρονικό φόρουμ και στη συνέχεια εκπρόσωποι των Ομάδων Εφήβων Συμβούλων από κάθε χώρα συναντήθηκαν στη Βαρσοβία για συζήτηση των ίδιων θεμάτων.

Οι προτάσεις που προέκυψαν από τη συζήτηση του ΕΝΥΑ ανακοινώθηκαν στους Ευρωπαίους Επιτρόπους για το Παιδί στην Ετήσια Συνέλευση τους, τον Οκτώβριο του 2012 (βλέπε Μέρος Β΄, σημείο 2.4 παρούσας Έκθεσης).

1.4 Αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφέροντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν

Ο τέταρτος πυλώνας της δράσης της Επιτρόπου, στόχο έχει να δώσει τη δυντότητα στα παιδιά να έχουν πληροφόρηση, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε διαδικασίες που τα αφορούν, ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής ή δικαστικής Αρχής μέσω εκπροσώπησης του συμφέροντός τους από την Επίτροπο.

Η Επίτροπος, με δικηγόρους που έχουν εκπαιδευτεί κατάλληλα από το Γραφείο της, εκπροσωπεί τα παιδιά σε διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες στις οποίες τυχόν εμπλέκονται και/ή επηρεάζονται, όπως, κυρίως, υποθέσεις Γονικής Μέριμνας, όπου υπάρχει σύγκρουση μεταξύ του συμφέροντος των γονιών και του παιδιού ή λόγω της μεταξύ των γονιών αντιπαλότητας, οι τελευταίοι, αδυνατούν να διασφαλίσουν το συμφέρον του παιδιού τους. Μεριμνά ώστε, τα παιδιά, να ενημερώνονται για το δικαίωμα τους να εκφέρουν τη δική τους άποψη και να αξιώνουν όπως αυτή ληφθεί υπόψη από τις αρμόδιες Αρχές και όπως, τα δικαιώματά των παιδιών, διασφαλίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

2 Δίκτυο ευρωπαίων επιτρόπων για τα παιδιά (ENOC)

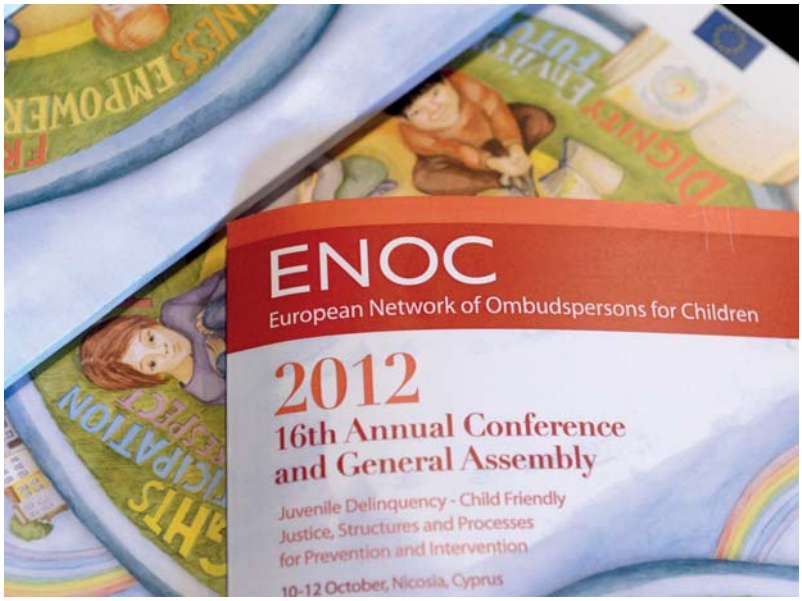

Το ENOC αποτελεί ένα μη-κερδοσκοπικό δίκτυο ανεξάρτητων εθνικών οργανισμών για τα δικαιώματα των παιδιών (independent children's rights institutions-ICRIs). Ιδρύθηκε το 1997 στην Νορβηγία, με απώτερο στόχο την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, όπως αυτά εκφράζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (United Nations Convention on the Rights of the Child-UNCRC). Σήμερα αριθμεί 41 μέλη-ανεξάρτητους εθνικούς οργανισμούς από 33 χώρες, στις οποίες περιλαμβάνονται οι 22 από τις 27 χώρες κράτη-μέλη της ΕΕ. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2012, η Επίτροπος, ανέλαβε επίσημα την προεδρία του ENOC, που θα διαρκέσει μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2013.

Η Επίτροπος εξελέγη από τους ομολόγους της Ευρωπαίους Επιτρόπους για τα Παιδιά στην Προεδρία του ENOC, για περίοδο ενός έτους, από τον Οκτώβριο του 2012. Σε αυτό το πλαίσιο, φιλοξένησε το 16ο Ετήσιο Συνέδριο και τη Γενική Συνέλευση του ENOC στην Κύπρο. Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Λευκωσία, στις 10 και 11 Οκτωβρίου 2012, με θέμα "Νεανική Παραβατικότητα: Δικαιοσύνη Φιλική προς τα Παιδιά – Δομές και Διαδικασίες για Πρόληψη και Παρέμβαση". Το θέμα αυτό είναι σημαντικό για την κυπριακή πραγματικότητα και, ταυτόχρονα, εμπίπτει στα πλαίσια της Στρατηγικής της Ε.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τις προτεραιότητες της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαικής Ένωσης. Ως εκ τούτου, το Ετήσιο Συνέδριο και η Γενική Συνέλευση του ENOC, συμπεριλήφθηκε στις Εκδηλώσεις υπό την αιγίδα της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη διάρκεια του Συνεδρίου, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν πώς η ανάπτυξη πολιτικών και προγραμμάτων που προωθούν γενικότερα τα δικαιώματα και ειδικότερα την ευημερία των παιδιών, συμβάλλει στην μείωση του αριθμού των ανηλίκων που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο. Για το λόγο αυτό, στην Τελετή Έναρξης του Συνεδρίου συμμετείχαν διακεκριμένοι, στο πεδίο του συστήματος της δικαιοσύνης για παιδιά, ομιλητές, όπως η Mrs.Justice Renate Winter (Former Chair of the International Association of Youth & Family Courts Judges and Magistrates) και η Mrs. Kirsten Sandberg (Member of the UN Committee on the Rights of the Child). Στο Συνέδριο παρευρέθηκαν, επίσης, εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών και μη-κυβερνητικών οργανισμών, όπως ο κος Emmanuel Crabit από τη Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Justice of the European Commission), ο κος Ιωάννης Δημητρακόπουλος από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε (EU Fundamental Rights Agency), και ο κος Cedric Foussard από το Διεθνές Παρατηρητήριο Δικαιοσύνης Ανηλίκων (International Juvenile Justice Observatory) (για περισσότερα βλέπε επίσης Μέρος Β΄, σημείο 2.1 παρούσας Έκθεσης).

Μεταξύ των δραστηριοτήτων του ENOC κατά το έτος 2012, στις οποίες συμμετείχε και η Κύπρος, είναι και το εκπαιδευτικό σεμινάριο που διοργανώθηκε στη Χάγη τον Ιούνιο, με θέμα “European and International complaints mechanisms for violations of children’s rights”. Τον Αύγουστο 2012, πραγματοποιήθηκε επίσης συνάντηση των εκπροσώπων των Ομάδων Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων (ENOC Network of Young Advisors-ENYA) στη Βαρσοβία, όπου στην παρουσία Ευρωπαίων Επιτρόπων, αντάλλαξαν απόψεις στα θέματα «Νεανική Παραβατικότητα» και «Παιδιά σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας».

Η Επίτροπος, υπό την ιδιότητα της ως εκλελεγμένη πρόεδρος (chair-elect) και αργότερα ως πρόεδρος του ENOC, προσκλήθηκε αρκετές φορές ως ομιλήτρια σε διάφορα διεθνή συνέδρια. Το Μάρτιο 2012, η Επίτροπος, μετά από σχετική πρόσκληση, έλαβε μέρος σε συζήτηση στρογγυλής τράπεζας που έγινε στα πλαίσια Συνεδρίου στην Κοπεγχάγη για τα Δικαιώματα του Παιδιού και την Πρόληψη της Παιδικής Φτώχειας, το οποίο διοργάνωσε η Δανική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαικής Ένωσης σε συνεργασία με τη Διακυβερνητική Ομάδα Europe de L’ Enfance και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Επίτροπος κατέθεσε και συζήτησε τις θέσεις της σχετικά με τη σημασία της αποτελεσματικής συμμετοχής των παιδιών στην ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών γενικά και ειδικότερα πολιτικών αντιμετώπισης της παιδικής φτώχειας.

Το Νοέμβριο 2012, η Επίτροπος συμμετείχε ως ομιλήτρια, στην 3η Συνάντηση του European Council for Juvenile Justice (ECJJ) με θέμα «Investing in Children:ensuring effective and efficient youth justice systems in time of crises», που έλαβε χώρα στο Λονδίνο. Η Επίτροπος, στην εν λόγω Συνάντηση, παρουσίασε τα πορίσματα του 16ου Ετήσιου Συνεδρίου του ENOC που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο στην Κύπρο, με θέμα «Juvenile Delinquency – Child Friendly Justice, Structures and Processes for Prevention and Intervention» (βλέπε Μέρος Β,΄ σημείο 2.1

παρούσας Έκθεσης). Ειδικότερα, η Επίτροπος παρουσίασε τις εισηγήσεις του Συνεδρίου ως προς τα μέτρα που πρέπει να λάβουν οι χώρες της Ευρώπης αναφορικά με τα παιδιά που βρίσκονται αντιμέτωπα με το νόμο, τόσο στον τομέα της πρόληψης όσο και της παρέμβασης και, κατέδειξε την ανάγκη βελτίωσης του Συστήματος Δικαιοσύνης που αφορά τα ανήλικα άτομα.

Το Δεκέμβριο 2012, η Επίτροπος, συμμετείχε σε δύο συνέδρια: στο Διεθνές Συνέδριο για τα Δικαιώματα του Παιδιού για το έτος Janusz Korczak, που διεξήχθη στη Βαρσοβία και στο Fundamental Rights Conference 2012 με θέμα "Justice in austerity-Challenges and opportunities for access to justice", που συνδιοργανώθηκε από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) της Ευρωπαϊκής Ένωσης . και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, υπό την αιγίδα της Κυπριακής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες. Στη Βαρσοβία, η Επίτροπος ήταν η βασική ομιλήτρια (keynote speaker) στην εναρκτήρια τελετή και αναφέρθηκε στη συμβολή του έργου και της δράσης του Janusz Korczak στην προώθηση της σύγχρονης αντίληψης για το παιδί, την οποία επικύρωσε αργότερα η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η οποία βασίζεται στην προσέγγιση των παιδιών ως φορείς δικαιωμάτων. Στο συνέδριο στις Βρυξέλλες, η Επίτροπος συμμετείχε ενεργά στην ομάδα εργασίας με τίτλο "Strengthening access to justice through bodies with a human rights remit", όπου υποστήριξε τη θέση ότι οι ανεξάρτητοι εθνικοί θεσμοί/μηχανισμοί, που έχουν δυνάμει νόμου, αρμοδιότητα για έλεγχο και παρακολούθηση της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν υποχρέωση και δυνατότητα να

διευκολύνουν τις διαδικασίες πρόσβασης στη δικαιοσύνη, για τις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες και να υπενθυμίζουν στις κυβερνήσεις την υποχρέωση τους για προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτών τους.

ΜΕΡΟΣ Β΄

1. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στο επίκεντρο - η Σύμβαση ως εργαλείο για κοινωνική αλλαγή

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αποτελεί το θεμελιώδες κείμενο, πάνω στο οποίο εδράζεται η δράση της Επιτρόπου, για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Η Σύμβαση καθορίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο, η Πολιτεία, δεσμεύεται να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου, να δημιουργήσει τις ευκαιρίες και τη δυνατότητα σε όλα τα παιδιά να απολαύσουν τα δικαιώματά τους. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στις 20 Νοεμβρίου 1989 και κατέστη μέρος του Διεθνούς Δικαίου το 1990.

Η υιοθέτηση της Σύμβασης αποτελεί, για πολλούς λόγους, την απαρχή μιας νέας εποχής. Αναγνωρίζει το παιδί όχι ως ενήλικα εν τω γίγνεσθαι, αλλά ως μια πλήρη και διακριτή προσωπικότητα, με εγγενή αξιοπρέπεια και δικαιώματα. Η Σύμβαση θέτει στο επίκεντρο το παιδί, αφενός δε, καθορίζει ότι όλες οι ενέργειες πρέπει να λαμβάνονται προς το συμφέρον του και αφετέρου, αναγνωρίζει στο παιδί το δικαίωμα να εκφέρει άποψη και αυτή να λαμβάνεται υπόψη.

Κάτω από τη Σύμβαση, τα Δικαιώματα του Παιδιού δε συνιστούν πλέον επιλογή αλλά δημιουργούν υποχρεώσεις και ευθύνες, που όλοι μας οφείλουμε να προασπίζουμε, να τιμούμε και να σεβόμαστε.

Στη Σύμβαση, δεν υπάρχει ιεράρχηση των δικαιωμάτων, αλλά όλα τα δικαιώματα θεωρούνται σημαντικά και απαραίτητα, για την πλήρη ανάπτυξη του παιδιού. Η Σύμβαση υποδεικνύει ότι, κάθε παιδί είναι εξίσου σημαντικό. Λαμβάνει υπόψη την πραγματικότητα κάθε παιδιού: ακόμη και του

παιδιού που δεν το έχει αγγίξει η κοινωνική και τεχνολογική πρόοδος, του ευάλωτου παιδιού και του παιδιού στο περιθώριο. Ταυτόχρονα, η Σύμβαση αναγνωρίζει την κρατική υποχρέωση για την πλήρη εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού. Δεσμεύει το κράτος να υιοθετήσει όλα τα απαραίτητα μέτρα, για την προώθηση και προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, τα οποία επιβάλλεται να είναι στο κέντρο της εθνικής πολιτικής διάταξης.

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το όργανο των Ηνωμένων Εθνών που είναι επιφορτισμένο με την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης σε κάθε κράτος μέλος, θέλοντας ακριβώς να υπογραμμίσει τον ενοποιητικό χαρακτήρα που διέπει τη Σύμβαση, έχει καθορίσει τέσσερις Βασικές Αρχές (που αντλούνται από τις πρόνοιες των Άρθρων 2, 3, 6 και 12) που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ως καθοδηγητικές, για την εφαρμογή όλων των υπολοίπων Άρθρων της Σύμβασης ξεχωριστά. Αυτές είναι:

Η Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη: Το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και την ανάπτυξη είναι ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματά του. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στη ζωή.

Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού: Σύμφωνα με την Αρχή αυτή, κάθε ενέργεια που λαμβάνεται με σημείο αναφοράς το παιδί (ή κάποια ομάδα παιδιών), θα πρέπει να λαμβάνει πρώτα και πάνω από όλα υπόψη, το συμφέρον του ίδιου του παιδιού (ή της ομάδας παιδιών).

Η Αρχή της Συμμετοχής: Με βάση την Αρχή αυτή, κάθε παιδί έχει δικαίωμα να λαμβάνει πληροφόρηση σχετικά με ότι το αφορά, αλλά και να του παρέχονται όλες εκείνες οι ευκαιρίες, που θα του επιτρέψουν να διαμορφώσει τις δικές του απόψεις, σε σχέση με τα θέματα αυτά. Το παιδί, θα πρέπει να έχει την ευκαιρία, όχι μόνο να εκφέρει ελεύθερα τις απόψεις του, αλλά αυτές να ακούγονται και να λαμβάνονται υπόψη, ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό της ωριμότητάς του, στα πλαίσια των διαδικασιών λήψεως αποφάσεων.

Αρχή της Μη Διάκρισης: Σύμφωνα με την οποία, κάθε παιδί έχει δικαίωμα να απολαμβάνει, χωρίς καμιά διάκριση, όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση και τα Κράτη έχουν υποχρέωσή τους να εξασφαλίζουν ότι, όλα τα παιδιά που βρίσκονται στην επικράτειά τους, έχουν τη δυνατότητα να τα απολαύσουν.

2. ΝΕΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η νεανική παραβατικότητα είναι ένα φαινόμενο της σύγχρονης κοινωνίας το οποίο αποτελεί επίκαιρο θέμα προς συζήτηση σε διάφορα επίπεδα για το λόγο ότι τα τελευταία χρόνια παίρνει τεράστιες διαστάσεις, τόσο σε συχνότητα όσο και σε ένταση. Η νεανική παραβατικότητα αναφέρεται στην αντικοινωνική/επιθετική συμπεριφορά, από νεαρά άτομα, η οποία παραβιάζει το νόμο ενώ στα αίτιά της, που είναι ποικίλα και πολυδιάστατα, περιλαμβάνεται το ασταθές, αδιάφορο, σκληρό ή κακοποιητικό οικογενειακό περιβάλλον, η κληρονομικότητα, η φτώχεια, κ.ά. Οι τρόποι αντιμετώπισης της νεανικής παραβατικότητας πρέπει, αφενός, να είναι εστιασμένοι, κυρίως στην πρόληψη του φαινομένου ενώ, αφετέρου, οποιαδήποτε μέτρα λαμβάνονται στο πλαίσιο του συστήματος δικαιοσύνης θα πρέπει να διασφαλίζουν και τα δικαιώματα των παιδιών που έρχονται σε αντιπαράθεση με το νόμο.

Η Σύμβαση μέσω της Αρχής της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού (Άρθρο 3) καθώς και της Αρχής της Συμμετοχής (Άρθρο 12) διασφαλίζει τα δικαιώματα όλων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έρχονται σε επαφή με το δικαστικό σύστημα ενώ, ειδικότερα, με το Άρθρο 37 και το Άρθρο 40 καθορίζει τα δικαιώματα των παιδιών που έρχονται σε αντιπαράθεση με το νόμο.

Συγκεκριμένα, το Άρθρο 37 καθορίζει τις γενικές Αρχές για τη μεταχείριση του παιδιού, στις περιπτώσεις που αυτό στερείται της ελευθερίας του. Σύμφωνα με το εν λόγω Άρθρο, η σύλληψη, κράτηση και φυλάκιση του παιδιού πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης και να είναι όσο το δυνατό μικρότερης χρονικής διάρκειας. Το παιδί πρέπει να τυγχάνει ανθρωπιστικής μεταχείρισης και τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπειά του σεβασμό, πρέπει να αντιμετωπίζεται κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του, να διατηρεί επαφή με την οικογένειά του, να έχει το δικαίωμα ταχείας πρόσβασης σε νομική ή άλλη κατάλληλη υποστήριξη, το δικαίωμα να αμφισβητεί τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας του, ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης Αρχής, και το δικαίωμα σε μια ταχεία λήψη απόφασης επί του προκειμένου.

Το Άρθρο 40 της Σύμβασης, προβλέπει την υιοθέτηση ενός ξεχωριστού συστήματος Δικαιοσύνης Ανηλίκων στο οποίο να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των παιδιών που κρίνονται ύποπτα, που είναι κατηγορούμενα ή που αποδεικνύονται ένοχα παράβασης του ποινικού νόμου. Το Άρθρο 40 θέτει τις ελάχιστες εγγυήσεις σε ότι αφορά τη μεταχείριση του παιδιού στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, οι οποίες αντανακλούν την Αρχή του Κράτους Δικαίου, το οποίο πρέπει να βασίζεται στην Αρχή του Τεκμηρίου της Αθωότητας, του δικαιώματος σε μια δίκαιη δίκη, του δικαιώματος σε νομική εκπροσώπηση, του δικαιώματος υποβολής έφεσης, κ.λπ. Υποχρεώνει, επίσης, τα κράτη να θέσουν ένα ελάχιστο όριο ηλικίας κάτω από το οποίο τα παιδιά να μην έχουν ποινική ευθύνη καθώς και να λαμβάνουν παίρνουν μέτρα, ώστε, στο μέτρο του δυνατού να αποφεύγεται η προσαγωγή των παιδιών που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο ενώπιον της δικαιοσύνης. Επιπρόσθετα, προνοεί τη θέσπιση εναλλακτικών λύσεων, όπως διατάγματα φροντίδας, καθοδήγησης και επιτήρησης, γενική εκπαίδευση, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες λύσεις, πλην της ιδρυματικής φροντίδας, που να έχουν στόχο την προαγωγή της ευημερίας του παιδιού.

Η επιδίωξη ενός Συστήματος Δικαιοσύνης Φιλικού προς τα Παιδιά προωθείται και από αριθμό Διεθνών και Περιφερειακών Πράξεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ως

τέτοια αναφέρονται το Γενικό Σχόλιο Αρ.10 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού[1], οι «Κατευθυντήριες Γραμμές για ένα Σύστημα Δικαιοσύνης Φιλικό προς τα Παιδιά»[2] το οποίο υιοθέτησε η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2010, και τα Επίπεδα/ Κατευθυντήριες Γραμμές των Ηνωμένων Εθνών ("The Riyadh Guidelines"[3] , "The Beijing Rules"[4], "The Tokyo Rules" [5], "The Havana Rules" [6]).

2.1 16ο Ετήσιο Συνέδριο Ευρωπαίων Επιτρόπων για τα Παιδιά (ENOC) με θέμα «Νεανική Παραβατικότητα: Δικαιοσύνη Φιλική προς τα Παιδιά-Δομές και Διαδικασίες για Πρόληψη και Παρέμβαση» - Λευκωσία 2012

Κατά τη διάρκεια του Ετήσιου Συνεδρίου του ENOC, που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία τον Οκτώβριο του 2012, παρουσιάστηκε η «Εκθεση του ENOC αναφορικά με τους Εθνικούς Οργανισμούς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τη Νεανική Παραβατικότητα»

[1] GENERAL COMMENT No. 10 (2007), Children's rights in juvenile justice, http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.10.pdf
[2] Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice (Adopted by the Committee of Ministers on 17 November 2010 at the 1098th meeting of the Ministers' Deputies) https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Del/Dec(2010)1098/10.2abc&Language=lanEnglish&Ver=app6&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383
[3] The UN Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines), Adopted and proclaimed by the United Nations General Assembly Resolution 45/112 (December 14, 1990), http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r112.htm
[4] The United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules),Adopted and proclaimed by the United Nations General Assembly Resolution 40/33(29 November 1985), http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r033.htm
[5] The United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (The Tokyo Rules), Adopted and proclaimed by the United Nations General Assembly Resolution 45/110 (14 December 1990), http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r110.htm
[6] United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty, (The Havana Rules), Adopted by General Assembly resolution 45/113 (14 December 1990), http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/United_Nations_Rules_for_the_Protection_of_Juveniles_Deprivedof_their_Liberty.pdf

(ENOC Study Report on National Human Rights Institutions and Child/Juvenile Delinquency), η οποία καταρτίστηκε από ανεξάρτητη εμπειρογνώμονα και είναι βασισμένη σε έρευνα που διεξήχθη το 2012 μεταξύ των μελών του ENOC. Για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δάφνη ΙΙΙ, με θέμα τον τερματισμό της βίας κατά των παιδιών που βρίσκονται υπό κράτηση (βλέπε και Μέρος Β΄, σημείο 2.2 παρούσας Έκθεσης), μίλησε η νεαρή Talar Torosian, η οποία παρουσίασε τη δική της εμπειρία ως ανήλικη υπό κράτηση και το τι η ίδια απεκόμισε από τη συμμετοχή της στο Πρόγραμμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της μελέτης που διεξήχθη το 2012 μεταξύ των κρατών μελών του ENOC, με θέμα τη νεανική παραβατικότητα, τα συμπεράσματα και τις εισηγήσεις της εξωτερικής εμπειρογνωμόνος καθώς και τις εισηγήσεις που προέκυψαν από τη διαβούλευση των Ευρωπαίων Επιτρόπων με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων (ENYA), οι Ευρωπαίοι Επίτροποι, στη ετήσια Γενική Συνέλευσή τους, συζήτησαν και υιοθέτησαν Δήλωση που περιλαμβάνει σειρά εισηγήσεων προς τα Κράτη τους, για τα δικαιώματα των παιδιών που βρίσκονται σε αντιπαράθεση με το νόμο, η οποία δημοσιεύτηκε το Δεκέμβριο του 2012. Η Δήλωση θα χρησιμοποιηθεί από τους Ευρωπαίους Επιτρόπους ως ένα πλαίσιο εισηγήσεων προς τις αντίστοιχες εθνικές κυβερνήσεις.

Η Δήλωση ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι οι Αρχές του Υπέρτατου Συμφέροντος του Παιδιού, της Μη Διάκρισης και της Συμμετοχής, πρέπει να ενσωματώνονται στους νόμους, τις πολιτικές και τις πρακτικές που αφορούν παιδιά που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο. Επιπλέον, η Δήλωση αναφέρεται σε προληπτικά μέτρα και παρεμβάσεις μέσω της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, των υπηρεσιών υγείας, της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης καθώς και στο ότι η κατώτερη ηλικία ποινικής ευθύνης θα πρέπει να είναι σαφώς προσδιορισμένη από το νόμο και να αυξάνεται προοδευτικά, όσο το δυνατόν, σε μεγαλύτερη ηλικία. Περαιτέρω, αναφέρεται σε μέτρα αντιμετώπισης της παραβατικής συμπεριφοράς, εναλλακτικά του εγκλεισμού, τα οποία θα πρέπει να υιοθετηθούν στο δίκαιο, να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά στην πράξη καθώς και να αναπτυχθούν υπηρεσίες αποκατάστασης και επανένταξης των παιδιών που ήρθαν σε αντιπαράθεση με το νόμο, οι οποίες να στελεχωθούν από ομάδες επαγγελματιών όλων των ειδικοτήτων.

Με τη Δήλωση, το ENOC καλεί τα Ευρωπαϊκά κράτη να αναθεωρήσουν α) τους νόμους, τις πολιτικές και τις πρακτικές τους στους τομείς της πρόληψης και της παρέμβασης προς τα παιδιά που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο και να εναρμονισθούν με τις πρόνοιες των διεθνών συμβάσεων και των υιοθετημένων προτύπων και β) το ρόλο και τη θέση των Ανεξαρτήτων θεσμών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ώστε το σχετικό νομικό πλαίσιο λειτουργίας τους να είναι εναρμονισμένο με τις "Αρχές των Παρισίων" και άλλες συναφείς διεθνείς προδιαγραφές, ενισχύοντας τις δυνατότητες και αρμοδιότητές τους για την αποτελεσματική υλοποίηση της αποστολής τους, ως προς την προστασία και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού[7].

2.2 Πρόγραμμα DAPHNE III «Τερματισμός της Βίας Ενάντια στα Παιδιά υπό Κράτηση» το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Τα παιδιά υπό κράτηση αποτελούν μια ομάδα παιδιών η οποία βρίσκεται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση όσον αφορά την άσκηση βίας. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος αποφάσισε τη συμμετοχή του Γραφείου της στο διετές

[7] Για το πλήρες κείμενο της Δήλωσης βλέπε στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου http://www.childcom.org.cy, σύνδεσμος ENOC, Συνέδριο με θέμα "Νεανική Παραβατικότητα: Δικαιοσύνη Φιλική προς τα Παιδιά – Δομές και Διαδικασίες για Πρόληψη και Παρέμβαση".

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα DAPHNE III, με θέμα «Τερματισμός της Βίας ενάντια σε Παιδιά υπό Κράτηση». Η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου Προγράμματος έγκειται στο ότι υλοποιείται με την ουσιαστική συμμετοχή παιδιών.

Σκοπός του Προγράμματος είναι, μέσα από τη συνεργασία με παιδιά που έχουν εμπειρία κράτησης, να γίνουν δράσεις ώστε να επηρεαστούν άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις, καθώς και επαγγελματίες που εμπλέκονται στη σύλληψη και την κράτηση ανηλίκων, για να τερματιστεί η βία ενάντια στα παιδιά υπό κράτηση.

Το Πρόγραμμα ολοκληρώθηκε σε 3 φάσεις. Η πρώτη φάση διεκπεραιώθηκε το 2011 και περιλάμβανε έρευνα σε εθνικό επίπεδο, με στόχο να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο η εθνική νομοθεσία, πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται και αφορούν στην προστασία από τη βία, παιδιών υπό κράτηση, συμβαδίζουν με διεθνείς νομικές υποχρεώσεις (βλέπε Ετήσια Έκθεση Επιτρόπου 2011, σελ. 44-46).

Στη δεύτερη φάση, νεαρό άτομο με εμπειρία κράτησης, προετοιμάστηκε κατάλληλα από ειδική εμπειρογνώμονα, ώστε να μπορέσει να λάβει συνεντεύξεις από παιδιά και νεαρά άτομα με εμπειρία κράτησης. Στόχος των συνεντεύξεων ήταν η συλλογή εισηγήσεων για δημιουργία συνθηκών κράτησης ανηλίκων απαλλαγμένων από κάθε μορφή βίας.

Στην τρίτη φάση του Προγράμματος, παιδιά που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις μαζί με μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (βλέπε και Μέρος Α, σημείο 1.3.1 της παρούσας Έκθεσης), ενδυναμώθηκαν ώστε να φέρουν σε πέρας εκστρατεία για τον τερματισμό της βίας ενάντια σε παιδιά υπό κράτηση. Η εκστρατεία περιλάμβανε συναντήσεις με άτομα σε θέσεις- κλειδιά για το θέμα και ενημέρωση του κοινού.

Η Επίτροπος προώθησε τις απόψεις των παιδιών μαζί με δικές της εισηγήσεις στο Τμήμα Φυλακών, αποσκοπώντας στη δημιουργία συνθηκών κράτησης ανηλίκων, οι οποίες να είναι απαλλαγμένες από κάθε μορφή βίας ή κακομεταχείρισης. Επιπρόσθετα, οι πιο πάνω εισηγήσεις των παιδιών θα συμπεριληφθούν σε δύο φιλικές προς τα παιδιά εκδόσεις του Γραφείου της Επιτρόπου, οι οποίες θα διανεμηθούν τον Ιανουάριο 2013, σε αρμόδιους φορείς, οι οποίοι έρχονται σε επαφή με παιδιά στα πλαίσια κράτησής τους (όπως, π.χ. Αστυνομία, Τμήμα Φυλακών, Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, κ.α.).

Πληροφορίες σχετικά με τις εισηγήσεις των παιδιών, τις δράσεις του Προγράμματος στην Κύπρο, καθώς και διάφορες εκδόσεις που αφορούν στον τερματισμό της βίας κατά παιδιών υπό κράτηση , υπάρχουν στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, *Αρχική Σελίδα* "*End Violence against children in Custody*").

2.3 Προώθηση νέας νομοθεσίας για Νεανική Παραβατικότητα

Η Επίτροπος κατά το 2012, υποστήριξε και προώθησε έμπρακτα τη θέση ότι είναι απαραίτητη η θέσπιση νέας, σύγχρονης και σύμφωνης με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλα διεθνή πρότυπα και νομοθεσίας που να ρυθμίζει ολιστικά και αποτελεσματικά τα θέματα της πρόληψης και αντιμετώπισης της νεανικής παραβατικότητας, καθώς και τη μεταχείριση των παιδιών που έρχονται σε αντιπαράθεση με το Νόμο, από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών.

Το όλο θέμα του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας που αφορά την παιδική και νεανική παραβατικότητα, έχει τεθεί προς

συζήτηση, μεταξύ των διαφόρων πολιτειακών και κυβερνητικών φορέων εδώ και πολλά χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, εκκρεμούσε από το 2003 πρόταση νόμου ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, ενώ στη συνέχεια κατατέθηκε επίσης ενώπιον της Βουλής, νομοσχέδιο από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Δυστυχώς, ενώ κατά το 2012 έγινε μια προσπάθεια περαιτέρω συζήτησης των εν λόγω νομοθετικών προτάσεων ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών και ξεκίνησε εκ νέου η όλη προσπάθεια, για μια ακόμη φορά η προσπάθεια αυτή δεν ευοδώθηκε. Στο πλαίσιο της πιο πάνω προσπάθειας, η Επίτροπος, υπέβαλε ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών καθώς επίσης και σε όλους τους κρατικούς φορείς, ολοκληρωμένες θέσεις και απόψεις επί της πρότασης νόμου, με στόχο την όσο το δυνατό πιο σύντομη θέσπισή της σε νόμο. Ενόψει της αποτυχίας, για μια ακόμη φορά, αυτής της προσπάθειας, η Επίτροπος ανέλαβε να ετοιμάσει και να προωθήσει προς τις αρμόδιες κρατικές Αρχές και τη Βουλή των Αντιπροσώπων νέα νομοθεσία για τη νεανική παραβατικότητα, η οποία να βασίζεται επί των σχετικών διεθνών προτύπων, αναφορικά με την προστασία τόσο των διαδικαστικών όσο και των ουσιαστικών δικαιωμάτων των νέων που έρχονται σε αντιπαράθεση με το Νόμο, αλλά και για την υιοθέτηση των απαιτούμενων μηχανισμών και δομών για την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής πολιτικής πρόληψης ως ένα βασικό πυλώνα αυτής της προσπάθειας.

Στο πιο πάνω πλαίσιο, η Επίτροπος προωθεί τη θέσπιση νομοθεσίας σύμφωνης με τις σύγχρονες αντιλήψεις αναφορικά με τα δικαιώματα των παιδιών, οι οποίες επιβάλλουν τη θέσπιση ολοκληρωμένης και οριζόντιας νομοθεσίας που να διέπει τη θέση των παιδιών στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης σύμφωνης με τις Κατευθυντήριες Γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για ένα Σύστημα Δικαιοσύνης Φιλικό προς τα Παιδιά, οι οποίες υιοθετήθηκαν τον Νοέμβριο του 2010[8], το Γενικό Σχόλιο Αρ. 10 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού [9], τους Βασικούς Ελάχιστους Κανόνες για την Απονομή της Δικαιοσύνης Ανηλίκων των Ηνωμένων Εθνών (Beijing Rules) [10], τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πρόληψη της Νεανικής Παραβατικότητας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Riyadh Guidelines) [11] και τους Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανηλίκων οι οποίοι Στερούνται την Ελευθερία τους (Havana Rules) [12].

Η εν λόγω νομοθεσία, πρέπει να βασίζεται στις Αρχές που διέπουν τα δικαιώματα των παιδιών στο σύνολό τους και οι οποίες, σύμφωνα με τη Σύμβαση, είναι αυτές της Απαγόρευσης των Διακρίσεων (Άρθρο 2), της Αρχής του Συμφέροντος του Παιδιού (Άρθρο 3), του δικαιώματος στη Ζωή, Επιβίωση και Ανάπτυξη (Άρθρο 6), του δικαιώματος στην Ιδιωτική Ζωή (Άρθρο 16) και της Ελευθερίας Έκφρασης και του δικαιώματος του παιδιού να ακουστεί (Άρθρο 12).

Μια από τις βασικότερες δε παραμέτρους αυτής της νομοθεσίας είναι η εγκαθίδρυση ειδικών Δικαστηρίων Ανηλίκων σύμφωνα με τις διατάξεις, έτσι ώστε να υπάρξει συμμόρφωση της Κύπρου, ειδικότερα με το Άρθρο 40 της Σύμβασης, το οποίο επιβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη να προάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών ειδικά για τα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου.

[8] Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice, op.cit
[9] GENERAL COMMENT No. 10 (2007), Children's rights in juvenile justice, op.cit
[10] The United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), op.cit
[11] The UN Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines), op.cit
[12] United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty, (The Havana Rules), op.cit

2.4 Ομάδα Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ) και Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων (ENYA) για τη Νεανική Παραβατικότητα

Ένας από τους στόχους της συνάντησης των εκπροσώπων των Εφήβων Συμβούλων Ευρωπαίων Επιτρόπων, στις 28-31 Αυγούστου 2012 στη Βαρσοβία ήταν να συζητηθεί το θέμα της νεανικής παραβατικότητας, ώστε να συλλεγούν οι απόψεις των παιδιών και να ληφθούν υπόψη στη χάραξη πολιτικής από τους Ευρωπαίους Επίτροπους. Ανάμεσα στα παιδιά που συμμετείχαν, υπήρχαν και παιδιά που βρέθηκαν σε αντιπαράθεση με το νόμο και στις απόψεις τους δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα. Οι απόψεις του ENYA παρουσιάστηκαν στο Ετήσιο Συνέδριο των Ευρωπαίων Επιτρόπων για το Παιδί, που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία, από τις 10-12 Οκτωβρίου 2012.

Στη συνάντηση του ENYA, την Κύπρο εκπροσώπησαν δύο μέλη της ΟΕΣ, μια Λειτουργός του Γραφείου της Επιτρόπου και η ίδια η Επίτροπος.

Οι εισηγήσεις που προέκυψαν από το ENYA σε σχέση με την πρόληψη και αντιμετώπιση της νεανικής παραβατικότητας συνοψίζονται πιο κάτω:

- Δημιουργία συνθηκών που θα προσφέρουν σε όλα τα παιδιά και τους νέους ευκαιρίες να αναπτύξουν τις ικανότητες και τα ταλέντα τους, να έχουν πρόσβαση σε υγιείς δραστηριότητες που θα βοηθούν στην κοινωνικοποίηση τους και το αίσθημα ότι ανήκουν σε μια κοινότητα που ενδιαφέρεται και φροντίζει για αυτούς.
- Κατάρτιση των επαγγελματιών που εμπλέκονται στο σύστημα δικαιοσύνης και που έχουν επαφή με παιδιά σε θέματα παιδιών, ψυχολογίας και δικαιωμάτων του παιδιού σε συνεχή βάση, οι αποφάσεις των οποίων πρέπει να είναι εναρμονισμένες με τη Σύμβαση.

- Ο σχολικός χώρος μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας έχοντας ξεκάθαρη πολιτική ως προς την πρόληψη και αντιμετώπιση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς.
- Έμφαση στην καταπολέμηση των διακρίσεων και περιθωριοποίηση συγκεκριμένων ομάδων.
- Κανένα άτομο κάτω των 18 ετών δεν πρέπει να έχει μόνιμο ποινικό μητρώο. Κάθε μητρώο παραβατικής συμπεριφοράς για άτομα κάτω των 18 ετών θα πρέπει να είναι άκρως εμπιστευτικό και γνωστό μόνο στην αστυνομία ακόμα και όταν το άτομο ενηλικιωθεί.
- Αύξηση του κατώτατου ορίου ποινικής ευθύνης, ιδανικά, στα 18.

(Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου*).

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η νεανική παραβατικότητα αποτελεί ένα ιδιαίτερα σοβαρό φαινόμενο το οποίο παίρνει όλο και αυξανόμενες διαστάσεις στην κοινωνία. Η Επίτροπος, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της προέβηκε σε διάφορες δράσεις και παρεμβάσεις, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών που έρχονται σε αντιπαράθεση με το νόμο. Συγκεκριμένα, με τη διοργάνωση του 16ου Ετήσιου Συνεδρίου Ευρωπαίων Επιτρόπων για τα Παιδιά (ΕΝΟC) με θέμα τη Νεανική Παραβατικότητα προέβηκε σε ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για τα δικαιώματα των παιδιών που βρίσκονται σε αντιπαράθεση με το νόμο, ενώ με την συμμετοχή στο πρόγραμμα DAPHNE III, συνείσφερε στην ενδυνάμωση και συμμετοχή ανήλικων οι οποίοι βρίσκονταν υπό κράτηση. Επιπρόσθετα μέσα από τον έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών διαπίστωσε κενά στη Νομοθεσία, για την οποία θα υποβάλει εισηγήσεις με σκοπό την εναρμόνισή της με τα διεθνή πρότυπα και Κατευθυντήριες Γραμμές.

Στόχος της Επιτρόπου είναι η εγκαθίδρυση διαδικασιών, πρακτικών και Νομοθεσιών για ένα Σύστημα Φιλικό προς τα Παιδιά το οποίο να είναι εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στα πλαίσια του οποίου θα ρυθμίζονται ολιστικά τα θέματα της πρόληψης και αντιμετώπισης της νεανικής παραβατικότητας, καθώς και τη μεταχείριση των παιδιών που έρχονται σε αντιπαράθεση με το Νόμο.

3. ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Οι πρόνοιες της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζουν την οικογένεια ως το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία του παιδιού και τους γονείς ως τους κυρίως υπεύθυνους για την ανατροφή των παιδιών. Το Κράτος οφείλει να παρέχει μέτρα στήριξης στα παιδιά και τις οικογένειές τους, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, ώστε οι γονείς να ανταποκρίνονται κατάλληλα στο γονικό τους ρόλο. Όταν οι γονείς δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις γονικές τους υποχρεώσεις, είτε σε προσωρινή είτε σε μόνιμη βάση, το Κράτος οφείλει να διασφαλίζει την προστασία των παιδιών και να τους παρέχει βοήθεια. Οι ομάδες παιδιών που χρειάζονται μέτρα στήριξης από το Κράτος προέρχονται από οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες, βιώνουν οποιαδήποτε μορφή βίας, εκμετάλλευσης, κακομεταχείρισης, παραμέλησης στην οικογένειά τους, έχουν γονείς οι οποίοι λόγω ιατρικών, ψυχολογικών, οικογενειακών και άλλων λόγων και περιστάσεων αδυνατούν σε προσωρινή ή και μόνιμη βάση να ασκήσουν αποτελεσματικά το γονικό τους ρόλο.

Σύμφωνα με το Άρθρο 9 της Σύμβασης, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά δεν αποχωρίζονται τους γονείς τους, εκτός και αν αυτό είναι προς το συμφέρον τους. Σε κάθε περίπτωση που ένα παιδί αποχωρίζεται τους γονείς του, θα πρέπει να διασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών στις αποφάσεις και το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί προσωπικές σχέσεις και άμεση επαφή με τους γονείς του.

Κάτω από το Άρθρο 12 της Σύμβασης, διαφυλάσσεται το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του παιδιού σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά και το δικαίωμα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του, σύμφωνα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητας του.

Δυνάμει του Άρθρου 20, κατοχυρώνεται το δικαίωμα των παιδιών, τα οποία στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό τους περιβάλλον, να τυγχάνουν ειδικής κρατικής προστασίας και βοήθειας. Σε τέτοιες περιπτώσεις το Κράτος υποχρεούται να παρέχει εναλλακτική μορφή φροντίδας στο παιδί, όπως είναι η αναδοχή, η υιοθεσία ή, αν είναι αναγκαίο, η τοποθέτηση σε Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες του ανάγκες.

Σύμφωνα με το Άρθρο 21, τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να διασφαλίζουν ότι η υιοθεσία αποβαίνει πάντοτε προς το συμφέρον του παιδιού. Η υιοθεσία πρέπει να τελείται μόνο από τις αρμόδιες Αρχές με βάση το νόμο και τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες, κατόπιν εξασφάλισης της συγκατάθεσης των γονέων και εφόσον το επιτρέπει η κατάσταση του παιδιού σε σχέση με τους γονείς, συγγενείς ή τους νόμιμους εκπροσώπους του. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιτρέπουν τη διακρατική υιοθεσία, μόνο ως τελευταία λύση εξασφάλισης εναλλακτικής φροντίδας για το παιδί και αφού διασφαλίσουν ότι το παιδί θα απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων με εκείνα που ισχύουν στην περίπτωση της εθνικής υιοθεσίας.

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, συνιστούν τον αρμόδιο φορέα για τη διασφάλιση της προστασίας του παιδιού και την προώθηση των δικαιωμάτων του. Λειτουργούν σειρά προγραμμάτων στο πλαίσιο αυτό, όπως είναι η παροχή Δημοσίου Βοηθήματος, Προληπτικές Υπηρεσίες σε Οικογένειες με Ανήλικα Παιδιά, πρόγραμμα για

την Ενδοοικογενειακή Βία, Γονικής Μέριμνας, και άλλα. Στα πλαίσια του προγράμματος Γονικής Μέριμνας, οι ΥΚΕ, πέραν από τον αρχικό μεσολαβητικό τους ρόλο, ετοιμάζουν κοινωνικοοικονομικές εκθέσεις για να συμβάλουν στη λήψη αποφάσεων εκ μέρους του Δικαστηρίου, με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού, στις περιπτώσεις όπου υπάρχει αντιδικία μεταξύ των γονέων ως προς τη φροντίδα και επιμέλεια των παιδιών.

Η Διευθύντρια των ΥΚΕ έχει το δικαίωμα ανάληψης γονικών δικαιωμάτων και της προστασίας παιδιών, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γονείς τα εγκαταλείπουν ή δεν είναι σε θέση να εκτελέσουν τις γονικές τους υποχρεώσεις. Η ενέργεια αυτή εξυπακούει μετακίνησή των παιδιών από το περιβάλλον στο οποίο ζουν και την τοποθέτησή τους σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα Παιδικής Προστασίας των ΥΚΕ.

Τέλος, η Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, σε συνεργασία με τις ΥΚΕ και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, οφείλει να διασφαλίζει την τηλεφωνική και προσωπική επικοινωνία των παιδιών με τους φυλακισμένους γονείς τους.

3.1 Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας

Τα παιδιά υπό τη νομική φροντίδα του κράτους αποτελούν μια ομάδα παιδιών για τα οποία υπάρχει αυξημένη υποχρέωση από το κράτος να διασφαλίσει ότι θα μεγαλώσουν σε ένα περιβάλλον που σέβεται τα δικαιώματά τους και που τα βοηθά να αναπτυχθούν σε υγιείς ενήλικες. Αναγνωρίζοντας ότι, η ομάδα αυτή των παιδιών αποτελεί μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα παιδιών και ως συνέχεια της μέχρι τώρα δράσης της για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, η Επίτροπος, μετά από εκτεταμένη προεργασία, επισκέφθηκε την Παιδική Στέγη και τον Εφηβικό Ξενώνα, στην επαρχία Λευκωσίας.

Σκοπός των επισκέψεων ήταν η κατ΄ ιδίαν επικοινωνία της Επιτρόπου με τα παιδιά, τους Ιδρυματικούς Λειτουργούς και τους Λειτουργούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο υπάρχουν οι συνθήκες που επιτρέπουν στα παιδιά να ασκήσουν, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, το δικαίωμα της Συμμετοχής και ότι το κράτος τους παρέχει την καλύτερη δυνατή ανατροφή, σεβόμενο τα δικαιώματά τους όπως αυτά κατοχυρώνονται στη Σύμβαση. Τόσο οι ερωτήσεις όσο και οι παρατηρήσεις της Επιτρόπου κατά τη διάρκεια των επισκέψεών της βασίζονταν στη Σύμβαση και στις Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές των Ηνωμένων Εθνών αναφορικά με την εναλλακτική φροντίδα παιδιών (Guidelines for the Alternative Care of Children-A United Nations framework).

Η Επίτροπος σκοπεύει, μέσα στο 2013, να διαμορφώσει και να δημοσιοποιήσει Θέση, βάση των διαπιστώσεών της από τις επισκέψεις στα ιδρύματα παιδικής προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη της και παράπονα που έλαβε που αφορούσαν παιδιά σε ιδρύματα παιδικής προστασίας, όπως επίσης και τις απόψεις μελών της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων που διαμένουν σε ιδρύματα.

3.2 Θέση της Επιτρόπου αναφορικά με το ρόλο των Κρατικών Υπηρεσιών σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού - γονέα του οποίου οι γονείς είναι σε διάσταση ή διαζευγμένοι - Ιούλιος 2012

Τον Ιούλιο του 2012 η Επίτροπος προχώρησε σε κατάρτιση και δημοσιοποίηση Θέσης με τίτλο «Θέση Επιτρόπου αναφορικά με το ρόλο των Κρατικών Υπηρεσιών σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού – γονέα του οποίου οι γονείς είναι σε διάσταση ή διαζευγμένοι»-Ιούλιος 2012. Το συγκεκριμένο θέμα απασχολεί κατ’ επανάληψη την Επίτροπο

από την αρχή της λειτουργίας του θεσμού μέσω της διαδικασίας υποβολής παραπόνων. Με βάση παράπονα που υποβλήθηκαν, η Επίτροπος έχει προβεί σε σειρά παρεμβάσεων προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σχετικά με το χειρισμό που ακολούθησαν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) για την κάθε περίπτωση. Κατόπιν διερεύνησης τους, διαπιστώθηκε ότι τα παράπονα αυτά άπτονταν του ίδιου θέματος και, ως εκ τούτου, η Επίτροπος, τοποθετήθηκε σφαιρικά γύρω από το θέμα του ρόλου και της ευθύνης των Κρατικών Υπηρεσιών σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού - γονέα. Στόχος της Επιτρόπου ήταν η υποβολή συγκεκριμένων εισηγήσεων προς το αρμόδιο Υπουργείο και Υπηρεσίες, οι οποίες να αποτελούν χρήσιμο εργαλείο στην προσπάθεια όλων μας για διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών.

Στη βάση των προνοιών της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της Σύστασης της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικά με το θέμα «Δικαιώματα των παιδιών και κοινωνικές υπηρεσίες φιλικές προς τα παιδιά και τις οικογένειες» και του περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου του 1990 εώς 1998, η Επίτροπος στη Θέση της προέβη στις ακόλουθες συστάσεις και εισηγήσεις:

I. Τροποποίηση του περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου του 1990 έως 1998 και τον εκσυγχρονισμό των τηρούμενων διαδικασιών και πρακτικών των ΥΚΕ σε ότι αφορά τα θέματα Γονικής Μέριμνας, με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία εκδίκαση υποθέσεων, η υποχρεωτική συμμόρφωση των γονέων για την εφαρμογή των διαταγμάτων, η υποχρεωτική συμμετοχή των μελών της οικογένειας σε θεραπευτικά ή/ και εκπαιδευτικά προγράμματα, και η διατμηματική συνεργασία, ειδικότερα μεταξύ των ΥΚΕ και των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.

II. Εξέταση του τρόπου με τους οποίους διασφαλίζεται η παροχή και διαθεσιμότητα προγραμμάτων στήριξης, εκμάθησης και ανάπτυξης γονεϊκών δεξιοτήτων και προληπτικών προγραμμάτων για νεαρά ζευγάρια.

III. Παροχή συνεχούς ενδουπηρεσιακής επιμόρφωσης και εκπαίδευσης των Λειτουργών Κοινωνικών Υπηρεσιών για τα θέματα τα οποία χειρίζονται.

IV. Εξέταση τρόπων επίτευξης ενεργού εμπλοκής των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και ειδικότερα των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων, στα πλαίσια διατμηματικής συνεργασίας, τόσο στο στάδιο της αξιολόγησης όσο και της θεραπευτικής παρέμβασης προς την οικογένεια και το παιδί.

V. Σε δικαστικές διαδικασίες υποθέσεων Γονικής Μέριμνας, κατά τις οποίες ο αρμόδιος Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών διαπιστώνει σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στο παιδί και τους γονείς του ή τα πρόσωπα που έχουν τη γονική του ευθύνη, θα πρέπει να προβαίνει σε εισήγηση προς το Δικαστήριο για νομική αντιπροσώπευση του παιδιού από την Επίτροπο.

VI. Προώθηση για ψήφιση του νομοσχεδίου Διαμεσολάβησης σε Οικογενειακές Υποθέσεις, το οποίο εκκρεμεί για αρκετά χρόνια, ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών.

(Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

3.3 Διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες γίνεται η επικοινωνία παιδιών με τους γονείς κρατούμενους στις Φυλακές

Η Επίτροπος, στα πλαίσια της ομαδοποιημένης διερεύνησης παραπόνων τα οποία άπτονται του δικαιώματος παιδιών για διατήρηση επικοινωνίας με τον κρατούμενο γονιό τους, καθώς και των συνθηκών και των κανονισμών που διέπουν την άσκηση αυτού του δικαιώματος, η οποία ξεκίνησε από το 2010 με γραπτές παρεμβάσεις προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως και τον Αναπληρωτή Διευθυντή Τμήματος Φυλακών (βλέπε Ετήσιες Εκθέσεις της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2010 σελ. 135, και 2011 σελ. 95), το 2012 προέβηκε στις ακόλουθες παρεμβάσεις.

Η Επίτροπος, συνοδευόμενη από Λειτουργούς του Γραφείου της, πραγματοποίησε στις 18/05/2012 επίσκεψη στους χώρους των επισκεπτηρίων της Ανοικτής και της Κλειστής Φυλακής. Η συγκεκριμένη επίσκεψη κρίθηκε ως απαραίτητη από την Επίτροπο καθότι, μετά από μελέτη όλης της αλληλογραφίας η οποία διενεργήθηκε με τη Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών, καθώς και νέων αναφορών για το θέμα, διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρξε μέχρι εκείνη τη στιγμή η προσδοκώμενη αντιμετώπιση η οποία να διασφαλίζει όλα τα δικαιώματα των παιδιών με κρατούμενο γονιό, κατά την επικοινωνία τους μαζί του. Στόχος της επίσκεψης ήταν, η Επίτροπος να διαμορφώσει ιδίαν αντίληψη των χώρων και των συνθηκών, υπό τις οποίες πραγματοποιούνται οι συναντήσεις των παιδιών με τους γονείς τους και να ανταλλάξει απόψεις με αρμόδιους φορείς.

Λειτουργός του Γραφείου της Επιτρόπου επισκέφθηκε, στις 19/07/2012 τους χώρους της Ανοικτής και Κλειστής Φυλακής, όπου διενεργούνται οι επισκέψεις των παιδιών με τους κρατούμενους γονείς τους, για να παρατηρήσει τις συνθήκες οι οποίες επικρατούν κατά τις ώρες του επισκεπτηρίου.

Πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις της Επιτρόπου και/ή Λειτουργών του Γραφείου της για συζήτηση του θέματος, στις οποίες συμμετείχαν αρμόδιοι φορείς (Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών, Λειτουργοί του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, μέλη του Συμβουλίου Φυλακών, ο Ψυχίατρος, οι Ψυχολόγοι και Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών στο Τμήμα Φυλακών) και αρμόδιοι λειτουργοί σχετικών Υπουργείων.

Η Επίτροπος, ασκώντας τις αρμοδιότητές της δυνάμει του Περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007 [74(I)2007] και, ιδιαίτερα, του Άρθρου 4(2)(ι), θα αξιολογήσει το αποτέλεσμα της ομαδοποιημένης διερεύνησης των πιο πάνω παραπόνων και, εντός του 2013, θα καταρτίσει Θέση την οποία θα δημοσιοποιήσει αναφορικά με τα Δικαιώματα Επικοινωνίας των Παιδιών με τον Κρατούμενο Γονέα τους. Στην εν λόγω Θέση θα περιλαμβάνονται περιγραφή της έρευνας η οποία διενεργήθηκε, ανάλυση του σχετικού νομικού και θεωρητικού πλαισίου, περιγραφή των διαπιστώσεων και συγκεκριμένα συμπεράσματα, συστάσεις και εισηγήσεις της προς τους αρμόδιους φορείς.

3.4 Τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες

Μεταξύ Ιουνίου του 2011 και Σεπτεμβρίου του 2012 η Επίτροπος διεξήγαγε έρευνα με αφορμή παράπονο που αφορούσε καταγγελία επαναλαμβανόμενης σεξουαλικής και σωματικής κακοποίησης παιδιού υπό τη νομική φροντίδα της Διευθύντριας Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), ενόσω βρισκόταν σε ανάδοχη οικογένεια. Μετά την προσαγωγή κατηγοριών εναντίων των ανάδοχων γονέων από την Αστυνομία και την εμπλοκή των ΥΚΕ άλλο παιδί υπό φροντίδα που ήταν επίσης τοποθετημένο από τις ΥΚΕ, εξακολούθησε να

διαμένει στην εν λόγω οικογένεια. Μέσα από τη διερεύνηση του συγκεκριμένου παραπόνου από την Επίτροπο, στα πλαίσια της οποίας παρενέβη τόσο προς τον Αρχηγό Αστυνομίας, όσο και προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διαφάνηκαν προβλήματα σε σχέση με το μηχανισμό αξιολόγησης, έγκρισης και παρακολούθησης της καταλληλότητας αναδόχων οικογενειών από τις ΥΚΕ.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που λήφθηκαν από τη διερεύνηση και αξιολόγηση της περίπτωσης, σε σχέση πάντα με τις υποχρεώσεις του Κράτους για τήρηση των προνοιών και Αρχών της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, παρατηρήθηκαν κάποιες αδυναμίες οι οποίες αναφέρθηκαν στην Υπουργό σε παρέμβαση της Επιτρόπου με σκοπό την αξιολόγηση του αποτελέσματος διερεύνησης των ενεργειών και διαδικασιών των ΥΚΕ:

1. Η διαδικασία αξιολόγησης της καταλληλότητας μιας οικογένειας ως ανάδοχη δεν περιλαμβάνει την χρήση οποιωνδήποτε εξειδικευμένων εργαλείων, που θα μπορούσαν να δώσουν αντικειμενικότερη εικόνα σε ότι αφορά «τη φυσική, ψυχική, συναισθηματική υγεία» και τις γονικές ικανότητες των υποψηφίων και δεν είναι υποχρεωτική η λήψη επιπρόσθετων επίσημων πληροφοριών για τα άτομα αυτά από άλλους φορείς, σε ότι αφορά την υγεία και το ποινικό τους μητρώο μέσω διατμηματικής συνεργασίας.
2. Δεν λειτουργούν προγράμματα προετοιμασίας, στήριξης κι ενημέρωσης με ομάδες υποψηφίων και εγκεκριμένων ανάδοχων γονέων, λόγω μειωμένου προσωπικού. Σύμφωνα με διεθνείς πρακτικές που ακολουθούνται, η καταλληλότητα των ανάδοχων διασφαλίζεται μέσα από τη συνεχή προετοιμασία, επιμόρφωση και στήριξή τους που δεν σταματά με την έγκριση της καταλληλότητα τους, αλλά συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της τοποθέτησης του παιδιού σε αυτήν.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος προέβη σε σειρά συστάσεων και εισηγήσεων προς την Υπουργό, ως εξής:

I. Θεσμοθέτηση των διαδικασιών αξιολόγησης και έγκρισης υποψηφίων και εγκεκριμένων ανάδοχων γονέων, όπως προνοούν και οι κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών γύρω από το θέμα της εναλλακτικής φροντίδας παιδιών. Για το θέμα αυτό, η Επίτροπος προτίθεται να τοποθετηθεί σε ότι αφορά τον περί Παίδων Τροποποιητικό Νόμο.

II. Αναθεώρηση των υφιστάμενων διαδικασιών αξιολόγησης της καταλληλότητας των ανάδοχων γονέων με τρόπο που να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των παιδιών υπό φροντίδα.

III. Λήψη απαραίτητων ενεργειών για τήρηση διατμηματικής συνεργασίας σε ότι αφορά το μηχανισμό αξιολόγησης της καταλληλότητας ανάδοχων οικογενειών.

3.5 Αντιπροσώπευση παιδιών σε δικαστικές διαδικασίες που τα επηρεάζουν

Η νομική βάση για την εκπροσώπηση παιδιών από την Επίτροπο πηγάζει από τα 'Αρθρα 3,9 και 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η οποία έχει κυρωθεί με το Νόμο 23 (ΙΙΙ)/ 2005 και το Άρθρο 4 του περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007 [74(Ι)/2007].

Βασικό νομικό εργαλείο για την Επίτροπο για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού είναι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία έχει κυρωθεί με το Νόμο 243/1990. Ιδιαίτερα σχετικά είναι τα Άρθρα

3,9,12,18 και 19 της Σύμβασης. Σύμφωνα με τη νομολογία δυνάμει της Σύμβασης, το Άρθρο 3 εισάγει τη Γενική Αρχή Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού η οποία πρέπει να εφαρμόζεται ως αυτόνομο δικαίωμα αλλά και σε σχέση με την εφαρμογή όλων των άλλων δικαιωμάτων του παιδιού που κατοχυρώνονται με τη Σύμβαση.

Η αντιπροσώπευση παιδιού σε δικαστικές διαδικασίες Γονικής Μέριμνας από την Επίτροπο, αποτελεί το κυριότερο μέρος της εργασίας της, στα πλαίσια του τέταρτου πυλώνα του Τριετούς Σχεδίου Δράσης του Γραφείου της για την περίοδο 2011- 2013, με τίτλο: «Αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν». Η Επίτροπος, ενεργώντας κατόπιν σχετικών αποφάσεων του Οικογενειακού Δικαστηρίου, σύμφωνα με το Άρθρο 4(1)(ζ) και (η) ανέλαβε μέσα στο 2012 την εκπροσώπηση πέντε παιδιών σε τέσσερις υποθέσεις Δικαστηρίου για θέματα Γονικής Μέριμνας. Για το σκοπό αυτό, η Επίτροπος προέβη σε αγορά νομικών υπηρεσιών από δικηγόρους, οι οποίοι έχουν εκπαιδευτεί κατάλληλα από το Γραφείο της, ώστε να μπορούν να ενεργήσουν εκ μέρους της Επιτρόπου για το σκοπό αυτό.

Στόχος της νομικής εκπροσώπησης του παιδιού είναι η διευκόλυνση της πληροφόρησης των παιδιών ώστε να μπορούν να συμμετέχουν σε διαδικασίες που τα αφορούν ενώπιον Δικαστηρίου, στις περιπτώσεις όπου υπάρχει σύγκρουση μεταξύ των συμφερόντων παιδιού- γονέα. Η Επίτροπος μεριμνά, ώστε τα παιδιά να ενημερώνονται για το δικαίωμα τους να εκφέρουν τη δική τους άποψη και να αξιώνουν όπως αυτή ληφθεί υπόψη από τις αρμόδιες Αρχές και όπως τα δικαιώματά τους διασφαλίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η άποψη του παιδιού λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς του. Ειδικότερα,

στόχος της Επιτρόπου είναι, κατά πρώτο λόγο, να παράσχει όλες τις σχετικές, για την υπόθεση πληροφορίες στο παιδί, κατά δεύτερο, να παράσχει εξηγήσεις προς το παιδί αναφορικά με τις πιθανές συνέπειες της συμμόρφωσης με τις απόψεις του και τις πιθανές συνέπειες οποιασδήποτε ενέργειας από τον αντιπρόσωπο και, κατά τρίτον, να αποκρυσταλλώσει τις απόψεις του παιδιού, όπως αυτές εκφράστηκαν ενώπιον της και να τις παρουσιάσει στο Δικαστήριο.

3.6 Ευρωπαϊκή τηλεφωνική γραμμή κλήσης για την αναφορά αγνοούμενων παιδιών (116000)

Το 116000 είναι η Κοινή Ευρωπαϊκή Γραμμή έκτακτης ανάγκης για παιδιά που αγνοούνται. Η γραμμή λειτουργεί μετά από απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2207/116/ΕC), το Φεβρουάριο 2007, να υποχρεώσει όλα τα κράτη μέλη να λειτουργήσουν εξαψήφιους αριθμούς που να ξεκινούν με το 116 οι οποίοι θα προσφέρονται για εξυπηρέτηση των πολιτών. Η γραμμή της κάθε χώρας στελεχώνεται από Κοινωνικούς Λειτουργούς και Ψυχολόγους κατάλληλα εκπαιδευμένους, ώστε να προσφέρουν υποστήριξη σε γονείς παιδιών που αγνοούνται, να λαμβάνουν πληροφορίες από τους πολίτες σχετικά με ένα παιδί που αγνοείται και να έρχονται σε επαφή με τις αρμόδιες Αρχές, σε κάθε περίπτωση, σε άμεση συνεργασία με την αστυνομία. Το 116000 απευθύνεται σε γονείς, σε παιδιά και σε όλους τους πολίτες. Είναι χρήσιμο ειδικά σε γονείς και παιδιά που ταξιδεύουν, καθώς τα άτομα που απαντούν στις κλήσεις μπορούν να τους παραπέμψουν στις αρμόδιες Αρχές της χώρας.

Το Γραφείο της Επιτρόπου δραστηριοποιήθηκε από την αρχή της διαδικασίας ανάθεσης της λειτουργίας της γραμμής στην Κύπρο, έχοντας ρόλο εποπτικό και καθοδηγητικό. Η Επίτροπος έθεσε ως όρους ανάθεσης της γραμμής σε Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) τη λειτουργία της από άτομα επαγγελματίες τα οποία θα τύχουν σχετικής κατάρτισης και την εποπτεία της από κρατικό φορέα, τουλάχιστον κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας τους, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο διατηρούνται υψηλά επαγγελματικά επίπεδα και, κατά πόσο, διασφαλίζονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα δικαιώματα του παιδιού.

Η Επίτροπος, υπέβαλε στον Επίτροπο Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων, γραπτές εισηγήσεις, σχετικά με το προσχέδιο πρόσκλησης ανάθεσης της γραμμής σε ΜΚΟ. Επιπρόσθετα, πρότεινε πιθανούς πόρους χρηματοδότησης, ΜΚΟ που θα μπορούσαν να προσεγγιστούν για να αναλάβουν τη λειτουργία των γραμμών και όρισε εκπρόσωπό της για να συμμετάσχει στις διαδικασίες καθορισμού κριτηρίων, καθώς και αξιολόγησης των ΜΚΟ που θα εκδήλωναν ενδιαφέρον.

Καθόσον αφορά το ρόλο της Επιτρόπου, από τη στιγμή λειτουργίας της γραμμής και έπειτα, συμφωνήθηκε όπως οι γραμμές τυγχάνουν εποπτείας από αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες, οι οποίες θα ενημερώνουν την Επίτροπο για τη λειτουργία των γραμμών και τα πορίσματά τους. Η Επίτροπος θα προβαίνει κατόπιν σε τυχόν ενδεικνυόμενες παρατηρήσεις και συστάσεις προς τις αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες, ώστε να διασφαλίζεται στο έπακρο η εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών που έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον από τη λειτουργία των γραμμών αυτών. Η εποπτεία των γραμμών δόθηκε στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας.

Στην Κύπρο εκχωρήθηκε ο κοινός ευρωπαϊκός αριθμός για τα εξαφανισμένα παιδιά 116000, στις ΜΚΟ «Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια» και «Hope for Children», από το Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων, αφού πρώτα προηγήθηκε διαβούλευση με τις

αρμόδιες Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας (Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Αστυνομία, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας). Η γραμμή λειτουργεί στις εγκαταστάσεις του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια με τη χρηματοδότηση του Προγράμματος Δάφνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Μέχρι το τέλος του 2012 η γραμμή 116 000 δέχθηκε 118 τηλεφωνικές κλήσεις που αφορούσαν σε:

- Δήλωση νέας εξαφάνισης και έκφραση αιτήματος υποστήριξης των ενεργειών αναζήτησης του παιδιού (14)
- Πληροφορίες και κατευθύνσεις για παιδί που αναζητείται (68)
- Πληροφορίες για δράσεις της Υπηρεσίας (36)

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ο έλεγχος και η αξιολόγηση νομοθεσιών, πολιτικών και πρακτικών που άπτονται θεμάτων που αφορούν παιδιά που για διάφορους λόγους αποχωρίζονται τους γονείς τους, είναι υψίστης σημασίας για τη διασφάλιση του συμφέροντος της συγκεκριμένης ομάδας παιδιών και, ταυτόχρονα, αποτελούν ομάδα προτεραιότητας στις εργασίες της Επιτρόπου. Η οικογένεια είναι η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας, μέσα στην οποία το παιδί αναπτύσσει αρμονικά την προσωπικότητά του, εφόσον σε αυτή μεγαλώνει σε κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης. Η ύπαρξη και η εφαρμογή νομοθεσιών, κανονισμών και πολιτικών διαδικασιών, οι οποίες να συνάδουν με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, από τις κρατικές Υπηρεσίες, προστατεύουν τα παιδιά από κινδύνους στους οποίους δύναται να εκτεθούν συναισθηματικά, ηθικά και σωματικά, διάγοντας ζωή μακριά από τον ένα ή και τους δύο τους γονείς.

Στόχος της Επιτρόπου είναι να συμβάλει, μέσα από τις αρμοδιότητες που της παρέχει ο περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμος του 2007, στην άρση των αγκυλώσεων που υπάρχουν σε υφιστάμενες νομοθεσίες, πρακτικές και διαδικασίες, οι οποίες τηρούνται από τις Υπηρεσίες που το Κράτος καθορίζει ως τις καθ' ύλην αρμόδιες για την προστασία και αποκατάσταση αυτών των παιδιών. Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις και ελλείψεις με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπες πολλές φορές οι εν λόγω Υπηρεσίες στην προσπάθεια που καταβάλλουν για το σκοπό αυτό, η Επίτροπος έχει ως προτεραιότητα τον εντοπισμό αυτών και την επισήμανσή τους ώστε να ληφθούν υπόψη στη διαμόρφωση των εισηγήσεών της προς το κράτος για βελτίωση της κατάστασης.

σχολείο

γνώση

δικαίωμα

Μαθητικός ΤΥΠΟΣ

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η πρόσβαση στην εκπαίδευση αποτελεί αδιαμφισβήτητο δικαίωμα κάθε παιδιού και ένα σημαντικό εργαλείο για την προώθηση και την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικά και των δικαιωμάτων του παιδιού ειδικότερα. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο Γενικό της Σχόλιο Υπ. Αρ. 1[13] προσβλέπει σε μια εκπαίδευση η οποία να είναι σχεδιασμένη κατά τέτοιον τρόπο ώστε, να παρέχει στο παιδί δεξιότητες ζωής, να ενισχύει την ικανότητά του να απολαμβάνει το πλήρες εύρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να προωθεί μια κουλτούρα εμποτισμένη με τις σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα αξίες. Σύμφωνα πάντα με την Επιτροπή, η προώθηση της δυνατότητας των παιδιών να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους, θα πρέπει να ενισχύεται από αξίες ενσωματωμένες στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Κάθε σχολείο που λειτουργεί με σεβασμό στα δικαιώματα του παιδιού και προωθεί τις αρχές και τις αξίες πάνω στις οποίες αυτά βασίζονται, δεν μπορεί παρά να είναι ένα σχολείο για παιδιά με δικαιώματα. Ένα σχολείο, πρωτίστως συμμετοχικό που καλλιεργεί και προωθεί το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και είναι πλήρως απαλλαγμένο από κάθε μορφής βία. Είναι ένα παιδοκεντρικό σχολείο στο οποίο «χωράνε και έχουν θέση και αξία όλοι και όλες», χωρίς καμιά εξαίρεση. Το σχολείο για παιδιά με δικαιώματα δεν αφήνει απλά εκτός τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και το μισαλλόδοξο λόγο, αλλά λειτουργεί κατά κύριο λόγο με αντιρατσιστικό και αντι-ξενοφοβικό προσανατολισμό, όπως λειτουργεί και κατά κάθε είδους αποκλεισμού και δυσμενούς διάκρισης, με απόλυτο πάντα σεβασμό στην αξιοπρέπεια και τη μοναδικότητα κάθε παιδιού.

[13] GENERAL COMMENT No. 1 (2001), The Aims of Education, http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm

Η διαρκής δέσμευσή της κυπριακής πολιτείας, όπως επανειλημμένα έχει δημόσια και επίσημα αναληφθεί, για ένα δημοκρατικό και παιδοκεντρικό σχολείο το οποίο να σέβεται και να προωθεί τα ανθρωπιστικά ιδεώδη συμβαδίζει με τη συμβατική της υποχρέωση της προκειμένου το δημόσιο κυπριακό σχολείο να λειτουργεί ως ένα σχολείο για παιδιά με δικαιώματα. Αυτό φυσικά δεν εξαντλεί τις υποχρεώσεις της. Υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να γίνουν με ευθύνη της πολιτείας και προς την κατεύθυνση αυτή η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού ασκεί μέρος του ελεγκτικού της ρόλου.

4.1 Έκφραση παιδιών μέσα από μαθητικά έντυπα

Η έκδοση και κυκλοφορία μαθητικών εντύπων, έχει να συνεισφέρει σημαντικά, στην εφαρμογή του δικαιώματος συμμετοχής των παιδιών στο χώρο του σχολείου. Μέσα από τα μαθητικά έντυπα – μαθητική εφημερίδα ή μαθητικό περιοδικό – των οποίων, τη συγγραφή, την επιλογή και την επιμέλεια των κειμένων αναλαμβάνουν οι ίδιοι οι μαθητές, προσφέρεται στα παιδιά ένα βήμα για να εκφράσουν δημόσια τις απόψεις τους, να καταθέσουν τους προβληματισμούς τους και να αναδείξουν τα θέματα που τους απασχολούν και τους ενδιαφέρουν.

Στη βάση των πιο πάνω, η Επίτροπος, θεώρησε θεσμική της υποχρέωση να παρέμβει αυτεπάγγελτα, προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού και τη Διεύθυνση του Σχολείου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', όταν δημοσιεύματα στον καθημερινό τύπο το 2012 ήθελαν τη συντακτική ομάδα της μαθητικής εφημερίδας «Ο Δασουπολίτης» να έχει αποφασίσει να μη διανέμει το τελευταίο φύλλο της εφημερίδας, αν και αυτό είχε εκτυπωθεί, θεωρώντας, σύμφωνα με τα ίδια τα δημοσιεύματα, ότι το περιεχόμενό του δεν την εξέφραζε. Στα δημοσιεύματα αναφερόταν και ότι η απόφαση της συντακτικής ομάδας

σχετιζόταν με την ενέργεια της Διευθύντριας να συμπεριλάβει στο συγκεκριμένο φύλλο της εφημερίδας, δύο δικά της κείμενα, τα οποία έφεραν την υπογραφή της «διευθυντικής ομάδας του σχολείου», για τα οποία η συντακτική ομάδα δεν είχε λάβει οποιαδήποτε προηγούμενη σχετική ενημέρωση.

Την άνοιξη του 2009 η Επίτροπος έγινε για πρώτη φορά, αποδέκτης της σχολικής εφημερίδας «Ο Δασουπολίτης» η οποία εκδίδεται στο Λύκειο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ . Η άποψή της, την οποία επικοινώνησε γραπτώς στη συντακτική ομάδα της εφημερίδας, μαζί με τα συγχαρητήριά της, ήταν ότι αυτή αποτύπωνε το αποτέλεσμα μιας εντυπωσιακής προσπάθειας. Επρόκειτο για μια καλαίσθητη και καλογραμμένη έκδοση στην οποία ισορροπούσε αρμονικά ο νεανικός ενθουσιασμός με μια προσεγμένη και, σε αρκετές περιπτώσεις, οξυδερκή και κριτική θεώρηση των πραγμάτων.

Στην παρέμβασή της, η Επίτροπος, μετέφερε προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού τον προβληματισμό που της δημιούργησε το ως άνω δημοσίευμα, υπογραμμίζοντας τη θετική της προσωπική άποψη για την ποιότητα της εφημερίδας. Η Επίτροπος επεσήμαινε ότι η απόφαση για τη μη κυκλοφορία της εφημερίδας άπτετο άμεσα του επιπέδου εμπέδωσης των δικαιωμάτων του παιδιού στο χώρο του σχολείου και ειδικότερα, του δικαιώματός του στη συμμετοχή, ενώ σχετιζόταν άμεσα με το γενικότερο επίπεδο της δημοκρατικής λειτουργίας του σχολείου. Με επιστολή της η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το Μάιο το 2012 ενημέρωσε την Επίτροπο ότι το θέμα της εφημερίδας «Ο Δασουπολίτης» έληξε αισίως με την κυκλοφορία της εφημερίδας, χωρίς τις παρεμβάσεις της “διευθυντικής ομάδας του σχολείου” μετά από χειρισμό του θέματος από το Υπουργείο.

4.2 Παρεμβάσεις Επιτρόπου προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού για την ανάγκη λήψης μέτρων από μέρους της Πολιτείας για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά

Στο μέσο της χειρότερης οικονομικής κρίσης που γνώρισε η χώρα μας τα τελευταία χρόνια, η Επίτροπος εντόπισε την ανάγκη λήψης περαιτέρω μέτρων για την ενίσχυση του προστατευτικού πλέγματος γύρω από τα παιδιά. Σε παρέμβασή της, στα πλαίσια συνεδρίας της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής, στις 19/09/2012, η οποία έγινε με στόχο την ενημέρωση της Επιτροπής από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού σε σχέση με όλα τα θέματα που αφορούν την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς, η Επίτροπος επεσήμανε ότι, η έκταση της οικονομικής κρίσης και οι οδυνηρότατες συνέπειες που αυτή συνεπάγεται, ιδιαίτερα για τα ασθενέστερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, υποσκάπτει την κοινωνική συνοχή και, ως εκ τούτου, αποτελεί μια επιπρόσθετη πρόκληση για ένα δημοκρατικό και ανθρωποκεντρικό, σχολείο όπως όλοι το οραματιζόμαστε.
Η Επίτροπος τοποθετούμενη σε σχέση με την παροχή δωρεάν προγεύματος στα παιδιά των οποίων η οικογένεια δέχθηκε ισχυρό πλήγμα από την οικονομική κρίση, υπογράμμισε ότι πέραν από την όποια οικονομική/ υλική στήριξη, τα παιδιά των οποίων οι οικογένειες δυσκολεύονται να ανταποκριθούν πλέον στις υποχρεώσεις τους, χρειάζονται και ψυχολογική στήριξη. Η Επίτροπος επανήλθε στο ίδιο θέμα, το Νοέμβριο του 2012, με παρέμβασή της προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού καλώντας τον να δώσει οδηγίες προκειμένου, να ενημερωθεί η ίδια κατά πόσο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) έχει αναπτύξει πρόγραμμα παρέμβασης για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας παιδιών. Η Επίτροπος ζητούσε επίσης όπως, στην περίπτωση που υπήρχε τέτοιο πρόγραμμα, να ενημερωθεί σχετικά καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο το ΥΠΠ ελέγχει παρεμβάσεις που γίνονται σε σχολικό ή περιφερειακό επίπεδο, καθώς και για το περιεχόμενο και τη μορφή που αυτές λαμβάνουν.

Σε επιστολή της προς την Επίτροπο το Δεκέμβριο του 2012, η Γενική Διευθύντρια του ΥΠΠ, αναγνωρίζει τα αλυσιδωτά προβλήματα τα οποία παρουσιάζονται σε οικογενειακό επίπεδο και ειδικότερα στα παιδιά, ως αποτέλεσμα της οικονομικής δυσπραγίας, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά σε συναισθηματικά προβλήματα, άγχος, δυσκολίες στη συγκέντρωση, κατάθλιψη και σχολική αποτυχία. Η Γενική Διευθύντρια αναφέρει ότι, στη βάση αυτής της αναγνώρισης, το Υπουργείο, παρέχει σε ατομικό επίπεδο συμβουλευτική, καθοδήγηση και συναισθηματική στήριξη στους μαθητές σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ενώ, ταυτόχρονα, λειτουργούν στα σχολεία προγράμματα σε προληπτικό και παρεμβατικό επίπεδο, που έχουν ως στόχο την ενίσχυση των δυνατοτήτων μαθητών να αντεπεξέλθουν σε δύσκολες καταστάσεις, να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους. Προς την ίδια κατεύθυνση, σύμφωνα με τη Γενική Διευθύντρια, συμβάλλουν επίσης η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας και άλλες Υπηρεσίες του ΥΠΠ όπως το Γραφείο Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας.

4.3 Θρησκευτική εκπαίδευση

Η Επίτροπος, μετά από σχετικά ερωτήματα που της υπέβαλε ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, διαμόρφωσε Θέση σε σχέση με τη θρησκευτική διαπαιδαγώγηση στο πλαίσιο του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος με τίτλο «Θέση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση στο Δημόσιο Σχολείο»- Νοέμβριος 2012. Η Θέση της Επιτρόπου, αντλώντας από

τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες Διεθνείς Πράξεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, διαπραγματεύεται τη μορφή και το περιεχόμενο της θρησκευτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο, εντός του πλαισίου μιας κοσμικής ευρωπαϊκής δημοκρατικής πολιτείας, όπως αυτή περιγράφεται από αριθμό Συστάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και, με σημείο αναφοράς, τη σχέση του παιδιού με τη θρησκεία, σε ένα κοινωνικό πλαίσιο όπου το θρησκευτικό φαινόμενο σημειώνει μια διαχρονική και ιδιαίτερα διάχυτη παρουσία.

Η Επίτροπος θεωρεί ότι, υπό προϋποθέσεις, από τη μια η θρησκευτική διαπαιδαγώγηση μπορεί να λειτουργήσει προς την εξυπηρέτηση του συμφέροντος του παιδιού και, από την άλλη, είναι δυνατό να συμβάλει στην υλοποίηση ενός από τους ουσιαστικούς σκοπούς της εκπαίδευσης, όπως αυτοί καθορίζονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τη δημιουργία δηλαδή μιας κοινωνίας θεμελιωμένης στο σεβασμό και την κατανόηση για κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από θρησκεία, φυλή και εθνότητα. Σε ότι αφορά την περίπτωση του δημόσιου σχολείου στην Κύπρο και, ειδικότερα, σε ότι αφορά τα σχολεία τα οποία λειτουργούν εντός του πλαισίου της Ελληνοκυπριακής Κοινότητας, η Επίτροπος έχει την άποψη ότι, η εφαρμογή της αρχής της ισότιμης αντιμετώπισης όλων των θρησκειών επιβάλλει την αντικειμενική και αξιολογικά ουδέτερη αντιμετώπιση όλων των θρησκευτικών – θεϊστικών και αθεϊστικών – προσεγγίσεων, χωρίς να αποκλείει την απόδοση μεγαλύτερης έμφασης στο Ελληνορθόδοξο Χριστιανικό Δόγμα.

Δεδομένου του Ελληνορθόδοξου (μάλλον ομολογιακού) και σαφώς θεϊστικού χαρακτήρα και προσανατολισμού του μαθήματος των Θρησκευτικών στο δημόσιο σχολείο στην Κύπρο, η Επίτροπος υποστηρίζει το δικαίωμα

των γονιών ή/ και των παιδιών - σε συνάρτηση με την ηλικία και το επίπεδο ωριμότητάς τους - να ζητούν απαλλαγή τους από το μάθημα των Θρησκευτικών εάν και εφόσον θεωρούν ότι αυτό βρίσκεται σε σύγκρουση ή παραβιάζει τις δικές τους θρησκευτικές ή/ και φιλοσοφικές πεποιθήσεις και πιστεύω. Το σχολείο έχει ευθύνη, σε μια τέτοια περίπτωση, να ενεργεί με διακριτικότητα και με απόλυτο σεβασμό στην αξιοπρέπεια του παιδιού, χωρίς να υποχρεώνει το παιδί και τους γονείς του να αποκαλύπτουν οποιαδήποτε προσωπικά τους δεδομένα. Παράλληλα, το σχολείο έχει υποχρέωση να μπορεί να καλύψει το συγκεκριμένο κενό που θα δημιουργηθεί στην διάρκεια παρουσίας του παιδιού στο σχολείο, κατά τρόπο δημιουργικό, αφού έχει πρώτα ακούσει και λάβει σοβαρά υπόψη την άποψη του ίδιου του παιδιού και στη βάση πρωτίστως της εξυπηρέτησης του συμφέροντος του ίδιου του παιδιού.

Η Επίτροπος θεωρεί ότι δραστηριότητες όπως είναι ο προαιρετικός εκκλησιασμός των παιδιών δεν παραβιάζουν, κατ' ανάγκη, την ουδετερότητα του σχολείου, νοουμένου ότι τηρούνται κάποιες προϋποθέσεις. Αντίθετη άποψη έχει η Επίτροπος σε ότι αφορά, την πρόσκληση ιερέα στο χώρο του σχολείου για την τέλεση του, κατά το Ορθόδοξο δόγμα και παράδοση, Μυστηρίου της Εξομολόγησης. Η Επίτροπος θεωρεί ότι αυτό είναι δυνατόν να εκληφθεί και ως μια προσπάθεια θρησκευτικού προσηλυτισμού, παραβιάζουσα την αρχή της θρησκευτικής ουδετερότητας και της αμεροληψίας στο σχολικό περιβάλλον και, ως εκ τούτου, έχει την άποψη ότι θα πρέπει να αποφεύγεται.

(Για ολόκληρη τη Θέση της Επιτρόπου βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

4.4 Σεξουαλική Αγωγή στο Δημόσιο Σχολείο

4.4.1 Νέα Αναλυτικά Προγράμματα και ετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού

Η Επίτροπος επεσήμανε, ήδη από την πρώτη χρονιά λειτουργίας του θεσμού, την ανάγκη ενίσχυσης και περαιτέρω ανάπτυξης των Προγραμμάτων Σεξουαλικής Αγωγής στο χώρο του δημόσιου σχολείου. Ως εκ τούτου, χαιρέτισε δημόσια αλλά και στο πλαίσιο εργασιών της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βουλής, στις 10/02 και 24/02 του 2009, την απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) να συμπεριλάβει το θέμα του Οικογενειακού Προγραμματισμού και της Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα, υποδεικνύοντας ότι επρόκειτο για μια ορθή απόφαση, η οποία συνέβαλλε στην προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Κύπρο και, παράλληλα, στον εκσυγχρονισμό του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος.

Η Επίτροπος διαπίστωσε με ικανοποίηση ότι οι στόχοι και ο προσανατολισμός του μαθήματος, όπως αυτά καταγράφονται στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα, είναι συμβατά με τα το δικαίωμα των παιδιών να λαμβάνουν μια πολύπλευρη και επιστημονικά τεκμηριωμένη πληροφόρηση αναφορικά με τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά θέματα, που θα τους επιτρέψει να νιώθουν άνετα με τον εαυτό τους, το σώμα τους και την σεξουαλικότητά τους. Ωστόσο, μετά από δημοσιεύματα σε καθημερινές εφημερίδες, και αφού μελέτησε το εν λόγω υλικό, η Επίτροπος προέβη σε παρέμβαση προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού αναφορικά με το περιεχόμενο εκπαιδευτικού υλικού το οποίο είχε ετοιμαστεί

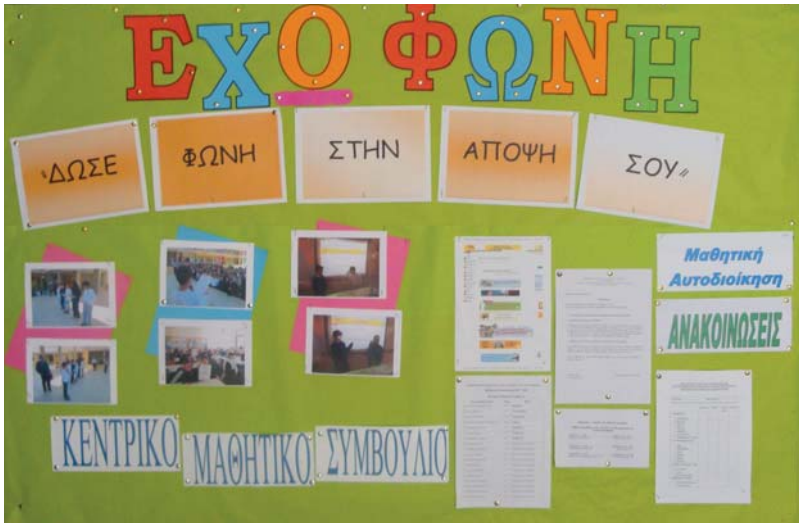

για τη διδασκαλία της θεματικής ενότητας 4 «Η Αναπαραγωγή στον Άνθρωπο», στα πλαίσια του μαθήματος της Βιολογίας της Α΄ Γυμνασίου.

Στην παρέμβασή της, η Επίτροπος, καλούσε τον Υπουργό να δώσει οδηγίες προκειμένου να εξεταστεί κατά πόσο οι Δραστηριότητες που προσφέρονται στο ως άνω Φύλλο Δραστηριοτήτων και οι στόχοι που αυτές προωθούσαν, όπως περιγράφονταν στο σχετικό κείμενο που βρισκόταν αναρτημένο στην ιστοσελίδα του ΥΠΠ:

- αντί να παρέχουν μια σφαιρική και ει το δυνατόν επιστημονικά τεκμηριωμένη γνώση στα παιδιά προσέφεραν μια μονόπλευρη και μονοδιάστατη μάλλον ηθοπλαστικής τάξης θέση
- αντί να παρέχουν στα παιδιά, μέσα από μια σφαιρική ενημέρωση, τη δυνατότητα να κάνουν υπεύθυνες και στη βάση τεκμηριωμένης άποψης επιλογές, επιχειρούσαν μέσα από μια ηθική απαξίωση της σεξουαλικότητας (όταν αυτή εμφανίζεται εκτός γάμου) να τα οδηγήσουν σε συγκεκριμένες επιλογές (αποχή), στη βάση των ενοχών που είναι δυνατόν να τους γεννηθούν
- βρίσκονταν σε συμφωνία και απαντούσαν στις πραγματικότητες των σημερινών εφήβων ή παραγνώριζαν τις ανάγκες των παιδιών επιδιώκοντας να τα γεμίσουν ενοχές για τις επιλογές τους.

Στη βάση των πιο πάνω, η Επίτροπος καλούσε τον Υπουργό να δώσει οδηγίες προκειμένου:

(α) Να μελετηθεί το συγκεκριμένο υλικό ως προς το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει και τους στόχους που προωθεί και,

(β) Να εξεταστεί το ενδεχόμενο αναθεώρησής του, ώστε αυτό να είναι συμβατό με το

περιεχόμενο και το πνεύμα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αλλά και τους στόχους του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος για την Αγωγή Υγείας.

Η Επίτροπος, για το ίδιο θέμα, προέβηκε στις 29/03/2012, σε δημόσια τοποθέτηση, στην οποία σημείωνε τον προβληματισμό της για το περιεχόμενο του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού και, παράλληλα, υπογράμμιζε το δικαίωμα των παιδιών να έχουν, στο πλαίσιο του δημόσιου σχολείου, μια ολοκληρωμένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη πληροφόρηση για τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά θέματα.

Η Επιτροπή Παιδείας της Βουλής, στις 08/05/2012, στο πλαίσιο συζήτησης για τα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα συζήτησε το ίδιο θέμα. Στη συζήτηση συμμετείχε ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, λειτουργοί του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών με τη συμμετοχή τόσο του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού όσο τα νέα αναλυτικά προγράμματα Στη συζήτηση, ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού διαβεβαίωσε για την προσήλωση του Υπουργείου στην προώθηση των στόχων για το μάθημα, όπως αυτοί περιλαμβάνονται στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα και ενημέρωσε για την πρόθεση για την άμεση απόσυρση και αναθεώρηση του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού (το υλικό πράγματι αποσύρθηκε από την Ιστοσελίδα του ΥΠΠ [14] πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2013 – 2014).

4.4.2 Δράσεις κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού από κοινού με την Επίτροπο Διοικήσεως έθεσαν υπό την αιγίδα τους εθνική πρωτοβουλία της Ομάδας Εκπαιδευτών του Συμβουλίου Νεολαίας Κύπρου κατά της ομοφοβίας στην εκπαίδευση. Η πρωτοβουλία περιλάμβανε σειρά βιωματικών εργαστηρίων για εκπαιδευτικούς, την εκπόνηση έρευνας αναφορικά με τα περιστατικά ομοφοβίας στο χώρο του σχολείου και τη διοργάνωση σχετικού εκπαιδευτικού συνεδρίου.
Η Επίτροπος ήταν μια από τις βασικές ομιλήτριες στο συνέδριο το οποίο διοργανώθηκε στις 08/10/2012. Στην ομιλία της, η Επίτροπος, επισήμανε ότι οι συνθήκες και το κλίμα του σχολείου συχνά εκκολάπτουν παρά καταπολεμούν ομοφοβικές συμπεριφορές.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι στο περιβάλλον του σχολείου ενίοτε αναπτύσσεται και διαχέεται, άλλοτε με τρόπο θρασύ και ανοιχτό και άλλοτε υπόγεια και σιωπηλά, πάντοτε όμως το ίδιο επιθετικό και επικίνδυνο, ομοφοβικό κλίμα. Το κλίμα αυτό βρίσκεται σε σύγκρουση με την υποχρέωση της πολιτείας να λειτουργεί ένα δημόσιο σχολείο για παιδιά με δικαιώματα, ανοιχτό στη διαφορετικότητα και σταθερά προσανατολισμένο στη δυναμική αντιμετώπιση κάθε μορφής διάκρισης, περιλαμβανομένης και της ομοφοβίας. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, η υλοποίηση αυτής της υποχρέωσης της Πολιτείας, γενικά και, ειδικότερα, σε ότι αφορά το θέμα της ομοφοβίας, είναι απαραίτητη μια ανοιχτή και ξεκάθαρη εκπαιδευτική πολιτική, παραπέμποντας στις Συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβούλιο της Ευρώπης (2010) σχετικά με τα Μέτρα για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων στη Βάση της Ομοφοβίας ή της Έμφυλης Ταυτότητας. Στις Συστάσεις αυτές, σημειώνεται

[14] http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/themata/viologia/a-gymnasiou.html

η ανάγκη για την ανάπτυξη σχετικών δράσεων και στο χώρο της εκπαίδευσης, οι οποίες να περιλαμβάνουν, την αντικειμενική πληροφόρηση σε σχέση με το σεξουαλικό προσανατολισμό και τις έμφυλες ταυτότητες, με αναφορά στα αναλυτικά προγράμματα αλλά και το εκπαιδευτικό υλικό, την παροχή προς τα παιδιά της απαραίτητης πληροφόρησης, προστασίας και στήριξης που θα τους επιτρέπει να ζουν σύμφωνα με το σεξουαλικό τους προσανατολισμό και την έμφυλή τους ταυτότητα, το σχεδιασμό και εφαρμογή σχολικών πολιτικών και σχεδίων δράσης για την ισότητα και την ασφάλεια και την παροχή πρόσβασης σε εκπαιδευτικά προγράμματα και εκπαιδευτικό υλικό κατά των διακρίσεων.

Η Επίτροπος ανέφερε ότι η ένταξη του αντικειμένου του οικογενειακού προγραμματισμού και της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα της Κύπρου, αποτελεί μια ουσιαστική και ιδιαίτερα θετική εξέλιξη η οποία θα βοηθήσει την κυπριακή πολιτεία να καταπολεμήσει την ομοφοβία και τον απορρέοντα σχολικό εκφοβισμό, υπογραμμίζοντας παράλληλα ότι αυτή δεν αποτελεί παρά μόνο το πρώτο βήμα.
Η Επίτροπος τόνισε με έμφαση ότι χρειάζεται συστηματική παρακολούθηση της εφαρμογής των Αναλυτικών Προγραμμάτων, ανάπτυξη κατάλληλου σχετικού εκπαιδευτικού υλικού και, φυσικά, συνεχής και συστηματική επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού καθώς και ενδυνάμωση των ίδιων των παιδιών προκειμένου να διεκδικήσουν ένα σχολικό περιβάλλον ανοιχτό σε κάθε μορφής διαφορετικότητα.

(Για το πλήρες κείμενο της ομιλίας της Επιτρόπου βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Μηνύματα και Ομιλίες της Επιτρόπου*).

4.5 Απόψεις Ομάδας Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ) καθόσον αφορά στη συμμετοχή των παιδιών στην εκπαίδευση

Ένα από τα θέματα που απασχόλησε την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ) το 2012 ήταν ο βαθμός εφαρμογής του δικαιώματος της Συμμετοχής στο χώρο της εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με την ΟΕΣ τα τρία θέματα που νοσούν περισσότερο στο δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα είναι:

- Η συμμετοχή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων σε θέματα που τα αφορούν
- Η δίκαιη αξιολόγηση των μαθητών από τους καθηγητές γιατί, κατά την άποψη των παιδιών, ενώ υπάρχουν κριτήρια αξιολόγησης των μαθητών αυτά, δεν τηρούνται πάντα δίκαια για όλα τα παιδιά
- Ο τρόπος εισδοχής των καθηγητών στο εκπαιδευτικό σύστημα και η μετέπειτα αξιολόγηση της ικανότητάς τους στο εκπαιδευτικό έργο

Από τη διαβούλευση της ΟΕΣ με την Επίτροπο φάνηκε ότι, τα παιδιά έχουν πολύ χαμηλές προσδοκίες όσον αφορά στο βαθμό συμμετοχής τους σε θέματα που τα αφορούν μέσα στο χώρο της εκπαίδευσης. Θεωρούν ότι, το δικαίωμα τους για Συμμετοχή περιορίζεται στον προσχηματικό λόγο, τη διακόσμηση και την παραπλανητική μεθόδευση, γεγονός που φανερώνει ότι το εκπαιδευτικό μας σύστημα δε λειτουργεί με τρόπο που να προωθεί και να ενθαρρύνει ανώτερα επίπεδα συμμετοχής στα παιδιά μας. Επίσης, κατά τη διαδικασία λήψης μιας απόφασης που τα αφορά, δε φαίνεται να διασφαλίζεται επαρκώς το δικαίωμα πρόσβασης των παιδιών σε πληροφόρηση η οποία να είναι κατανοητή σε αυτά, ούτε και γίνεται ιδιαίτερη προσπάθεια να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες, που θα επιτρέψουν στα παιδιά να εκφράσουν την άποψή τους ελεύθερα. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Ομάδα Εφήβων Συμβούλων Επιτρόπου*).

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η Επίτροπος, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, με παρεμβάσεις της προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού αλλά και την ευρύτερη της δράση και τα προγράμματα του Γραφείου της, θέλει να συμβάλει στην προώθηση και ενίσχυση του παιδοκεντρικού προσανατολισμού και τη εμβάθυνση του δημοκρατικού χαρακτήρα του κυπριακού δημόσιου σχολείου.

Η ενίσχυση του δικαιώματος συμμετοχής των παιδιών στο χώρο του δημόσιου κυπριακού σχολείου και, ειδικότερα, του δικαιώματος κάθε παιδιού να εκφράζεται και να δημοσιοποιεί ελεύθερα την άποψή του, μέσα από τα μαθητικά έντυπα, χωρίς παρεμβάσεις ή/ και διαστρεβλώσεις από τις σχολικές αρχές συνιστά ένα ακόμη ουσιαστικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή. Η εμπέδωση του δικαιώματος συμμετοχής παραμένει, ωστόσο, μια ανοιχτή πρόκληση για το κυπριακό σχολείο αλλά και μονόδρομο, ενός σχολείου για παιδιά με δικαιώματα.

Η δημιουργία ενός σχολείου για παιδιά με δικαιώματα είναι υποχρέωση της κυπριακής πολιτείας, η οποία απορρέει από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η εκπαίδευση είναι δημόσιο αγαθό και η πολιτεία έχει υποχρέωση να την παρέχει σε όλα τα παιδιά στα πλαίσια ενός σχολείου το οποίο θα υποδέχεται, χωρίς καμιά διάκριση, κάθε παιδί, με απόλυτο σεβασμό στην ιδιαιτερότητα και την εγγενή αξιοπρέπειά του. Σημαντική προϋπόθεση για να γίνει πραγματικότητα ένα τέτοιο σχολείο, είναι η θεμελίωση και η ενδυνάμωση μιας σχολικής κουλτούρας, ανοιχτής σε κάθε μορφή διαφορετικότητας, ενός παιδαγωγικού πλαισίου το οποίο θα δίνει έμφαση στη γνώση, στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης, αλλά και την καλλιέργεια στάσεων και αξιών συνυφασμένων με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό θα πρέπει να αποτυπώνεται, τόσο στα αναλυτικά προγράμματα, όσο και τις καθημερινές πρακτικές και εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Η Επίτροπος, μέσα από τις παρεμβάσεις της στα θέματα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και της θρησκευτικής εκπαίδευσης, κατέθεσε βασικούς όρους για τη δημιουργία ενός τέτοιου δημόσιου σχολείου στην Κύπρο. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις θα αποτελέσουν ακόμη ένα σημείο αναφοράς στα πλαίσια ενάσκησης του ελεγκτικού της ρόλου στη συνέχεια.

Οι πρωτόγνωρες συνθήκες για τη χώρα, οι οποίες έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης, δημιουργούν στην πολιτεία προκλήσεις και στα θέματα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικότερα των πλέον ευάλωτων, οικονομικά και κοινωνικά, ομάδων του πληθυσμού. Η Επίτροπος, με τις παρεμβάσεις της, έθεσε έγκαιρα το θέμα, καλώντας την πολιτεία να αναπτύξει ολοκληρωμένες παρεμβατικές πολιτικές στήριξης των παιδιών που βρίσκονται αντιμέτωπα με το φάσμα της φτώχιας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στο πλαίσιο του σχολείου. Η Επίτροπος αντιλαμβάνεται ότι, το πρωτόγνωρο των καταστάσεων που βιώνει η χώρα, δυσχεραίνει τις όποιες προσπάθειες της πολιτείας για άμεσο και αποτελεσματικό χειρισμό. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο, η Επίτροπος, αντιλαμβάνεται ότι, το θέμα λήψης μέτρων από μέρους της Πολιτείας για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά, θα πρέπει να παραμείνει ψηλά στις προτεραιότητές της και να ενταχθεί στον ετήσιο προγραμματισμό του Γραφείου της.

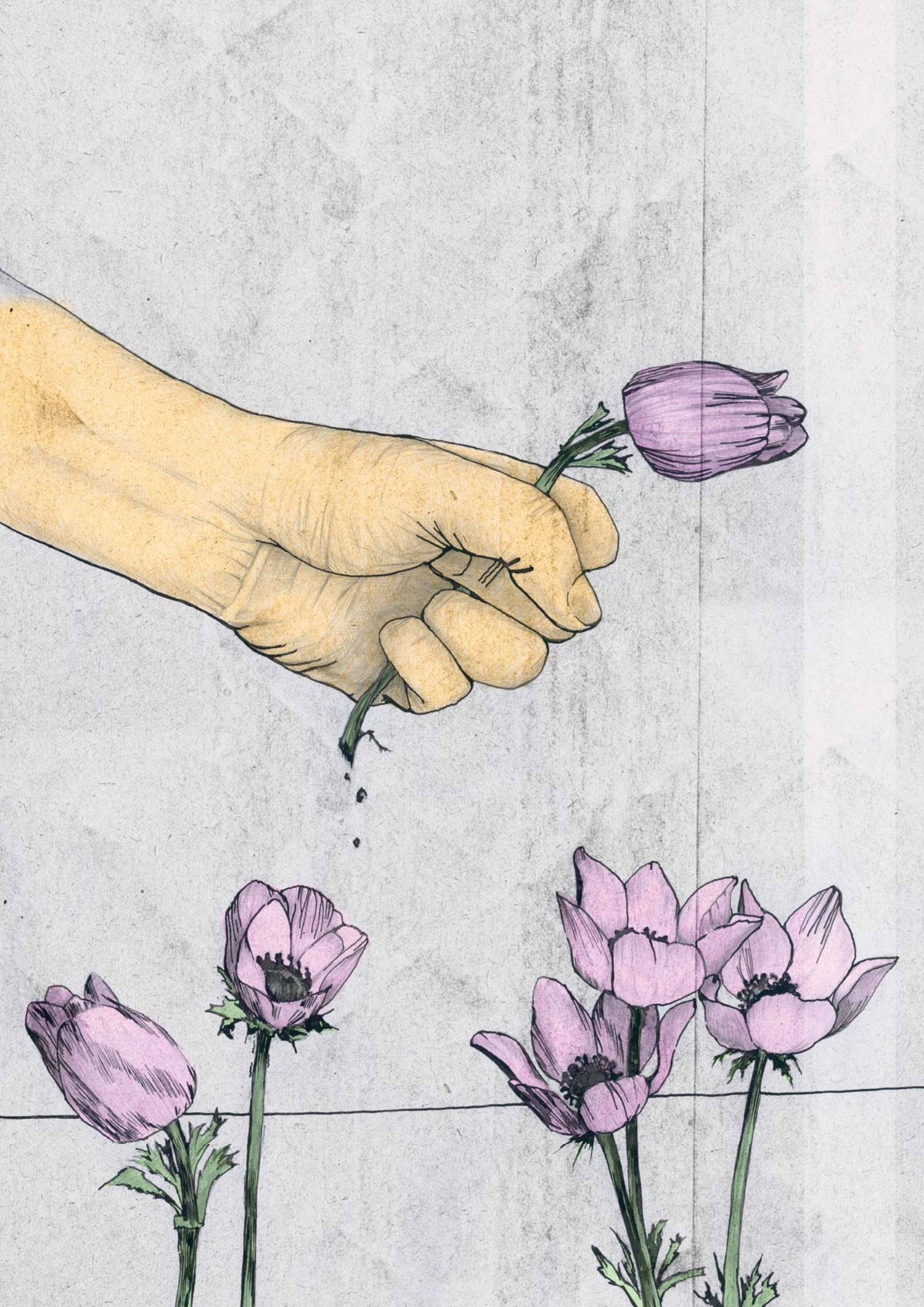

5. ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

«Μισώ να είμαι παιδί, μισώ να με κτυπούν και μισώ να με παίρνουν ως δεδομένο. Έχω αισθήματα. Χρειάζομαι αγάπη, φροντίδα, προστασία και σημασία»

Κορίτσι, 13 ετών, Νότιος Ασία, 2005[15]

Κάθε κοινωνία, ανεξάρτητα από το πολιτισμικό, οικονομικό ή κοινωνικό της υπόβαθρο, μπορεί και πρέπει να τερματίσει κάθε μορφή βίας ενάντια στα παιδιά. Αυτό προϋποθέτει αλλαγή αφενός στον τρόπο σκέψης της κοινωνίας και αφετέρου στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που συνδέονται με τη βία [16]. Η γνώση αλλά και οι τρόποι για να πετύχουμε τον τερματισμό της βίας ενάντια στα παιδιά, υπάρχουν, φτάνει να υπάρχει και η απαιτούμενη δέσμευση, θέληση και επένδυση.

Η Επίτροπος, κατά το έτος 2012, έδωσε έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

α) Έλεγχο και παρακολούθηση νομοθεσιών και πρακτικών, που αφορούν στο χειρισμό, από διάφορες κρατικές Υπηρεσίες, περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας στα οποία εμπλέκονται παιδιά. Στόχος της Επιτρόπου ήταν η υποβολή εισηγήσεων προς τις αρμόδιες αρχές, για τη βελτίωση του μεταξύ τους συντονισμού και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται στα παιδιά και την οικογένειάς τους, στα πλαίσια του Προγράμματος για τη Βία στην Οικογένεια.

β) Έλεγχο και παρακολούθηση πρακτικών που ακολουθούνται στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της εκφοβιστικής συμπεριφοράς στο σχολείο, μέσα από διαβούλευση της Επιτρόπου με παιδιά όλων των ηλικιών, εκπαιδευτικούς και εκπροσώπους της Ομάδας Άμεσης Παρέμβασης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

γ) Διαφώτιση της ευρύτερης κοινωνίας καθόσον αφορά τα θέματα του σχολικού εκφοβισμού και της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, μέσα από τις επισκέψεις της σε σχολεία, την παρουσίαση των απόψεών της στα ΜΜΕ και την στήριξη εκδηλώσεων ΜΚΟ και άλλων φορέων για το θέμα.

5.1 Θέση της Επιτρόπου αναφορικά με το διυπηρεσιακό χειρισμό περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν παιδιά - Ιούλιος 2012

Μεταξύ Δεκεμβρίου 2010 και Σεπτεμβρίου 2011 διεξήχθη έρευνα από την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού με βάση παράπονο που έλαβε, σχετικά με το χειρισμό περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας από την Αστυνομία και τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ).

Λόγω του ότι, η Επίτροπος έλαβε αριθμό παραπόνων που άπτονται του ίδιου θέματος, τα οποία είχαν ήδη διερευνηθεί, τοποθετήθηκε σφαιρικά, το 2012, με Θέση αναφορικά με το θέμα της διυπηρεσιακής συνεργασίας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται στα παιδιά και τις οικογένειες τους, στα πλαίσια του Προγράμματος για τη Βία στην Οικογένεια. Στόχος της Επιτρόπου ήταν να προβεί σε συγκεκριμένες εισηγήσεις προς τα αρμόδια Υπουργεία και Υπηρεσίες ως μέρος της προσπάθειας όλων για διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών.

[15] Paulo Sergio Pinheiro World report on violence against children, UN Geneva, p.12
[16] Ibid, p.6

Δεδομένων των προνοιών της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, των περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 και του 2004 [Νόμος 119(Ι) του 2000 και 212(Ι) του 2004], της Σύστασης της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη, με θέμα «Δικαιώματα των παιδιών και κοινωνικές υπηρεσίες φιλικές προς τα παιδιά και στις οικογένειες», καθώς και του Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών για το Χειρισμό Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια, η Επίτροπος προέβη στις ακόλουθες συστάσεις και εισηγήσεις:

I. Η εξωτερική αξιολόγηση του όλου Προγράμματος για τη Βία στην Οικογένεια καθώς και της νομοθεσίας που το διέπει πρέπει να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό ώστε να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται με απώτερο στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών. Στη διαδικασία αξιολόγησης πρέπει να υπάρχει η συμμετοχή των παιδιών και των γονιών τους καθώς και της κοινωνίας των πολιτών και, συγκεκριμένα, θεσμών και οργανισμών που έχουν στόχο την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Τέτοιου είδους εξωτερική αξιολόγηση πρέπει να γίνεται σε συστηματική βάση.

II. Λόγω του ότι, στις περιπτώσεις πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας ενάντια στα παιδιά εμπλέκονται διάφοροι επαγγελματίες και Υπηρεσίες, πρέπει να υπάρχει ένα κοινό πλαίσιο αξιολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών. Περαιτέρω, η επαγγελματική υπευθυνότητα πρέπει να διασφαλίζεται με σαφείς εντολές, ξεκάθαρες επαγγελματικές διαδικασίες και κώδικα ηθικής.

III. Στις περιπτώσεις διερεύνησης υποθέσεων που αφορούν την άσκηση βίας ενάντια

σε παιδί, εφόσον ο Οικογενειακός Σύμβουλος έχει την ευχέρεια να ζητήσει τη βοήθεια οποιουδήποτε άλλου ειδικού ή να προβεί σε διευθετήσεις για οποιαδήποτε άλλη εξέταση, γίνεται εισήγηση όπως, ζητείται η βοήθεια παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχίατρου όχι μόνο για τη διερεύνηση της υπόθεσης αλλά και για την προετοιμασία του παιδιού για οπτικογραφημένη κατάθεση, καθώς και για τη μετέπειτα στήριξή του, εάν χρειαστεί.

IV. Όλοι οι επαγγελματίες που χειρίζονται περιστατικά βίας πρέπει να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν επαρκώς τις πρόνοιες του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου του 2000 και 2004, αλλά και όλες τις σχετικές διαδικασίες που καθορίζονται στο Εγχειρίδιο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.

V. Όλες οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες και επαγγελματίες χρειάζεται να βελτιώσουν τον τρόπο που εργάζονται μαζί. Από τη στιγμή που δεν υπάρχει αποτελεσματικός συντονισμός των υπηρεσιών που προσφέρονται στο παιδί, υπάρχει κίνδυνος για παραβίαση των δικαιωμάτων του σε πολλά επίπεδα. Ενόψει τούτου, γίνεται εισήγηση όπως, η ενδουπηρεσιακή εκπαίδευση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας, περιλαμβάνει βελτίωση της διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ τους, μέσω της συζήτησης των εμπειριών τους και της ανταλλαγής καλών πρακτικών.

VI. Όλοι οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού. Τα μικρότερα σε ηλικία παιδιά, είναι συχνά θύματα παραμέλησης, κακομεταχείρισης και κακοποίησης συμπεριλαμβανομένης και της άσκησης σωματικής και ψυχολογικής βίας και λόγω της ηλικίας τους αδυνατούν να αποφύγουν ή να αντισταθούν ή να κατανοήσουν τι συμβαίνει, πόσο μάλλον να ζητήσουν προστασία. Υπάρχουν αδιαμφισβήτητες αποδείξεις ότι, η παραμέληση και η κακοποίηση έχουν αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη των παιδιών [17]. Ενόψει τούτου, ο κάθε επαγγελματίας πρέπει να έχει πλήρη συνείδηση της ευθύνης του απέναντι στο παιδί και κάθε απόφασή του να έχει ως αρχή τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού πάνω από οτιδήποτε άλλο. Βάση τούτου, γίνεται εισήγηση όπως, όλα τα μέλη του προσωπικού που εργάζονται με ή για τα παιδιά, έχουν επαρκή επαγγελματική κατάρτιση, όπως, επίσης, και συνεχιζόμενη εκπαίδευση σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού. Η εκπαίδευση σε Πράξεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων πρέπει να διασφαλιστεί με απώτερο στόχο να καθιερωθεί μια κουλτούρα σεβασμού των δικαιωμάτων του παιδιού.

(Για ολόκληρη τη Θέση της Επιτρόπου βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

5.2 Εκφοβιστική συμπεριφορά στο Σχολείο

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού έχει αναγνωριστεί ως μεγάλο πρόβλημα σε πολλές χώρες του κόσμου και επηρεάζει σχολεία ανά το παγκόσμιο, ανεξάρτητα από γεωγραφική τοποθέτηση, κουλτούρα ή πολιτική κατάσταση. Θέση της Επιτρόπου είναι ότι, κάθε σχολική μονάδα θα πρέπει να αναπτύξει πρόγραμμα τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού το οποίο θα στηρίζεται και θα εφαρμόζεται από όλους όσους εμπλέκονται στη σχολική μονάδα:

[17] Committee on the Rights of the Child, General Comment No7 on "Implementing child rights in early childhood", 20005, CRCICIGCI7/Rev.1, par.36(a).

μαθητές, εκπαιδευτικούς, διευθυντική ομάδα, γονείς, ευρύτερη κοινότητα.

Κάτω από τους πυλώνες «Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας» και «Ενδυνάμωση και Συμμετοχή των παιδιών» το Γραφείο της Επιτρόπου προέβηκε σε πολύμορφες δράσεις, σε διαφορετικά επίπεδα, με στόχο τη δημιουργία προϋποθέσεων για την καταπολέμηση της εκφοβιστικής συμπεριφοράς.

Συγκεκριμένα, πραγματοποίησε στοχευμένες επισκέψεις σε σχολεία, είτε κατόπιν αιτήματος του ίδιου του σχολείου, είτε κατόπιν αιτήματος της Ομάδας Άμεσης Παρέμβασης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και υλοποίησε βιωματικά εργαστήρια σε συγκεκριμένα τμήματα των σχολείων. Τα βιωματικά εργαστήρια έγιναν στα πλαίσια παρεμβατικών προγραμμάτων που διεξήγαγαν τα συγκεκριμένα σχολεία και στόχος τους ήταν να ενισχύσουν και να συμπληρώσουν την προσπάθεια των σχολείων.

Επιπρόσθετα, η Επίτροπος συνέχισε να έχει υπό την αιγίδα της το πρόγραμμα Remove the Power που έχει στόχο, τη μέγιστη δυνατή συμβολή στην εξάλειψη του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού, στα δημοτικά σχολεία της Κύπρου, μέσω θεατρικής παρέμβασης. Κατά το 2012, η Επίτροπος, προέβηκε σε ενέργειες για εξεύρεση πόρων χρηματοδότησης βιβλιαρίου που χρησιμοποιείται ως μέρος του εν λόγω προγράμματος.

Το θέμα του σχολικού εκφοβισμού απασχόλησε και την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (ΟΕΣ) σε μια από τις συναντήσεις της. Τα μέλη της ΟΕΣ, μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, ενημερώθηκαν και ευαισθητοποιήθηκαν για το θέμα και στη συνέχεια συζήτησαν με την Επίτροπο, θέματα που αφορούν την πολιτική που ακολουθεί το σχολείο τους, για την πρόληψη

και καταπολέμηση του φαινομένου. Μέσα από τη διαβούλευση των παιδιών με την Επίτροπο φάνηκε ότι, τα σχολεία χρειάζεται να δώσουν έμφαση στον τομέα της πρόληψης αφενός μέσω της ενίσχυσης και της προώθησης αξιών όπως η εμπιστοσύνη, ο αμοιβαίος σεβασμός, η φροντίδα για το συνάνθρωπο και αφετέρου μέσω της ενδυνάμωσης του εαυτού των μαθητών με την ανάδειξη των ταλέντων κάθε παιδιού και την αποδοχή της διαφορετικότητας.

5.3 Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης «Ένα στα Πέντε»

Η εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο «Ένα στα Πέντε» παραπέμπει στην τραγική πραγματικότητα ότι ένα στα πέντε παιδιά στην Ευρώπη καθίσταται θύμα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης. Κύριοι στόχοι της εκστρατείας είναι η προώθηση της υπογραφής, κύρωσης και εφαρμογής της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Κακοποίηση και Σεξουαλική Εκμετάλλευση (Lanzarote, 25.Χ.2007), καθώς και ο εφοδιασμός των παιδιών, των οικογενειών/φροντιστών τους και της κοινωνίας, γενικότερα, με γνώση, καθώς και ικανότητες για την πρόληψη και καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της δημιουργίας ευαισθητοποίησης για την πλήρη έκταση της σεξουαλικής κακοποίησης ενάντια στα παιδιά.

Μέσα στο 2012 η Επίτροπος ανάλαβε σειρά δράσεων, σε πολλά επίπεδα, για προώθηση της εκστρατείας του Συμβουλίου της Ευρώπης «Ένα στα Πέντε» που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

I. Συντονισμό της ενιαίας εφαρμογής ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, μέσα από συμμετοχή της Επιτρόπου στην Εθνική Επιτροπή που συστάθηκε μετά από εισήγηση της Επιτρόπου με στόχο την προώθηση της εκστρατείας καθώς και στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών. Η Επίτροπος κατέθεσε στις δύο Επιτροπές τις απόψεις της σχετικά με την προώθηση της εκστρατείας, στο πλαίσιο της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Συγκεκριμένα, η Επίτροπος προώθησε έντονα την άποψη ότι είναι απαραίτητη η επιμόρφωση, τόσο των γονιών όσο και των εκπαιδευτικών, σε σχέση με τον τρόπο που θα μεταβιβάσουν στα παιδιά την απαραίτητη πληροφόρηση αναφορικά με τη σεξουαλική βία και σεξουαλική κακοποίηση. Επιπρόσθετα, προώθησε την πάγια θέση της ότι υπάρχει ανάγκη να υπάρξουν οι απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις ώστε, άτομα που έχουν καταδικαστεί για σεξουαλικά αδικήματα σε βάρος παιδιών να μην μπορούν να προσληφθούν σε εργασίες όπου θα έρχονται σε επαφή με παιδιά, να μην επιτρέπεται η φυσική τους παρουσία κοντά στην οικογένεια του θύματος και σε χώρους όπου συχνάζουν παιδιά όπως πάρκα, σχολεία και άλλοι χώροι.

II. Συνεπικουρία της πρωτοβουλίας της Παγκύπριας Συνομοσπονδίας Συνδέσμων Γονέων Προδημοτικής Εκπαίδευσης για παραγωγή τηλεοπτικού σποτ που να προωθεί τους στόχους της εκστρατείας. Συγκεκριμένα, η Συνομοσπονδία εξέφρασε ενδιαφέρον να δημιουργήσει τηλεοπτικό σποτ για προώθηση των στόχων της εκστρατείας του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών με τίτλο «Ένα στα Πέντε». Η Επίτροπος σε συνάντηση με μέλη της Συνομοσπονδίας Γονέων έδωσε τις απόψεις της, αφενός, για το περιεχόμενο του τηλεοπτικού σποτ και, αφετέρου, για τον τρόπο προβολής των

μηνυμάτων της εκστρατείας με τρόπο που να συνάδει με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

III. Διαφώτιση της ευρύτερης κοινωνίας καθόσον αφορά το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης μέσα από την προβολή των απόψεών της Επιτρόπου από τα ΜΜΕ και τη συμμετοχή της σε εκδηλώσεις όπως:

- 44ο Παγκύπριο Συνέδριο Στελεχών του Σώματος Κυπρίων Οδηγών: «Καταπολέμηση της βίας εναντίον των κοριτσιών και γυναικών. Ας μετατρέψουμε τον ψίθυρο σε δυνατή φωνή». Ομιλία της Επιτρόπου με θέμα: «Κουλτούρα σεβασμού των δικαιωμάτων του παιδιού ως το θεμέλιο για μια κοινωνία απαλλαγμένη από τη βία». (Για το πλήρες κείμενο της ομιλίας της Επιτρόπου βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Μηνύματα και Ομιλίες της Επιτρόπου*).
- Συνέδριο Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού Ομιλία Επιτρόπου με θέμα: «Η Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση στην Κύπρο και στην Ευρώπη». (Για το πλήρες κείμενο της ομιλίας της Επιτρόπου βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Μηνύματα και Ομιλίες της Επιτρόπου*).

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η Επίτροπος μέσα από την επιτέλεση του έργου της προβληματίζεται κατά πόσον η Κυπριακή κοινωνία αντιμετωπίζει τα παιδιά θύματα βίας, πρωτίστως ως θύματα παρά ως ανθρώπους με δικαιώματα. Ως εκ τούτου, στόχος της Επιτρόπου είναι η προώθηση της προσέγγισης του θέματος της φροντίδας και προστασίας των παιδιών από τη σκοπιά του σεβασμού και της προαγωγής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σωματικής και ψυχολογικής ακεραιότητας των παιδιών ως ανθρώπων-κατόχων

δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, μελλοντικοί στόχοι της Επιτρόπου για το θέμα της Βίας είναι, ανάμεσα σε άλλα, οι πιο κάτω:

i. Η προαγωγή μια ολιστικής προσέγγισης της εφαρμογής του Άρθρου 19 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που αφορά στο δικαίωμά του για απαλλαγή από κάθε μορφής βίας. Η ολιστική αυτή προσέγγιση προαπαιτεί τη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού για επιβίωση και ανάπτυξη, αξιοπρέπεια, ευημερία, υγεία, συμμετοχή, μη διάκριση και να λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως το συμφέρον του σε αποφάσεις που το αφορούν.

ii. Ο έλεγχος της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται σε παιδιά-θύματα βίας και τις οικογένειές τους από τις αρμόδιες Υπηρεσίες και αξιολόγησή τους ως προς το βαθμό που διασφαλίζουν μια ολιστική προσέγγιση του Άρθρου 19 της Σύμβασης.

iii. Η δημοσιοποίηση σειράς εισηγήσεων προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες οι οποίες θα αφορούν σειρά μέτρων στη σφαίρα της νομοθεσίας, δικαστικών διαδικασιών, διοικητικών πρακτικών, εκπαίδευσης και κοινωνίας που να βελτιώνουν το θεσμικό πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας ενάντια στα παιδιά.

ΒΟΗΘ-εια
-ημα
-ω

6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Το Κράτος αναγνωρίζοντας ότι πρωταρχικό μέλημα των γονέων είναι η προώθηση της ευημερίας και της προστασίας των παιδιών τους, οφείλει να περιορίζει τις περιστάσεις εκείνες που θα τους παρεμπόδιζαν από την άσκηση των καθηκόντων τους. Οι γονικές δεξιότητες μπορεί να επιδράσουν αρνητικά στο παιδί εάν οι γονείς αντιμετωπίζουν σοβαρή οικονομική δυσπραγία, βρίσκονται κάτω από έντονο ψυχολογικό στρες, παραμελούν, κακοποιούν, είναι ασυνεπείς ως προς τις γονικές τους υποχρεώσεις ή όταν βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Θα πρέπει να στηρίζονται στο δύσκολο έργο τους από το Κράτος.

Το Άρθρο 18 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δεσμεύει τα Συμβαλλόμενα Κράτη να αναγνωρίζουν τους γονείς ως τους από κοινού υπεύθυνους για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα και τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια σε αυτούς, κατά την εκτέλεση των γονικών καθηκόντων τους.

Δυνάμει του Άρθρου 27, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα επίπεδο ζωής που να είναι κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ψυχική και ηθική ανάπτυξή του. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό.

Σύμφωνα με το Άρθρο 26, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν το δικαίωμα του παιδιού να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι, η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν την ευθύνη της συντήρησής του καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση.

Κάτω από το Άρθρο 23, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες πρέπει να ζουν σε συνθήκες, οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου, κατοχυρώνουν το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και να λαμβάνουν μια βοήθεια προσαρμοσμένη στην κατάσταση τους και στις περιστάσεις των γονέων τους. Η παροχή κοινωνικής στήριξης στα παιδιά με αναπηρίες διασφαλίζεται νομικά μέσα από τη Σύμβαση, ώστε να εξασφαλίζεται η δέσμευση του Κράτους για την απάμβλυνση και άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν ως προς την πλήρη και ίση – με τα άλλα παιδιά- απόλαυση των δικαιωμάτων τους.

Η Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικά με το θέμα «Δικαιώματα των παιδιών και κοινωνικές υπηρεσίες φιλικές προς τα παιδιά και τις οικογένειες» , την οποία καλούνται τα κράτη μέλη όπως την υιοθετήσουν, αναθεωρώντας τις εθνικές τους νομοθεσίες, πολιτικές και πρακτικές, και διασφαλίσουν την ευρεία διάδοσή της στις Υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες σε ότι αφορά τα δικαιώματα των παιδιών, προνοεί όπως:

I. Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες στοχεύουν ως πρωταρχική τους μέριμνα στη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού. Έχοντας υπόψη ότι πρωταρχική ευθύνη των γονέων είναι η ανατροφή και η ανάπτυξη του παιδιού τους, η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών θα πρέπει να διασφαλίζει την ύπαρξη υποστηρικτικού περιβάλλοντος για το παιδί, παρέχοντας ποικίλες υπηρεσίες κατάλληλου επιπέδου και απαραίτητους πόρους για τη σωστή άσκηση του γονικού τους ρόλου και την ενδυνάμωση των γονικών τους δεξιοτήτων.

II. Παιδιά και οικογένειες με σύνθετες και πολλαπλές ανάγκες επωφελούνται

από συντονισμένες υπηρεσίες από επαγγελματίες, οι οποίοι συνεργάζονται και προέρχονται από διαφορετικούς τομείς όπως της εκπαίδευσης, υγείας, κοινωνικών υπηρεσιών και δικαιοσύνης. Οι δυνατότητες και αρμοδιότητες της κάθε Υπηρεσίας θα πρέπει να γίνονται γνωστές και ξεκάθαρες προς τους δικαιούχους. Θα πρέπει να καθιερώσουν ένα κοινό πλαίσιο αξιολόγησης και διατμηματικά πρωτόκολλα για επαγγελματίες και Υπηρεσίες που εργάζονται με ή για τα παιδιά, ιδιαίτερα για αυτά που θεωρούνται υψηλού κινδύνου.

III. Εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες είναι σε θέση να διασφαλίζουν την άμεση παροχή παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση δυσμενών συνεπειών στα παιδιά από βιώματα τους και παρέχουν κοινωνική και ψυχολογική στήριξη στα παιδιά και στις οικογένειες τους. Αυτές οι πολυθεματικές υπηρεσίες και /ή προγράμματα πρέπει να βασίζονται σε αξιολόγηση των εξατομικευμένων αναγκών του παιδιού και παρεμβάσεις που βασίζονται σε γεγονότα (evidence-based interventions). Αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων υπηρεσίες για γονείς που έχουν ειδική ανάγκη για εκμάθηση/ ανάπτυξη γονικών δεξιοτήτων (parenting skill training), για παράδειγμα, λόγω βίαιων ή δυσλειτουργικών γονικών πρακτικών.

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) συνιστούν το φορέα, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την παροχή κοινωνικής στήριξης προς το παιδί και την οικογένειά του. Μέσα από το πρόγραμμα Δημοσίων Βοηθημάτων Ηλικιωμένων και Αναπήρων των ΥΚΕ παρέχεται οικονομική στήριξη προς οικογένειες που διαμένουν στη Δημοκρατία και των οποίων οι πόροι δεν επαρκούν για την κάλυψη των βασικών και ειδικών τους αναγκών. Το πρόγραμμα Προληπτικών Υπηρεσιών σε Οικογένειες με Ανήλικα Παιδιά των ΥΚΕ έχει ως στόχο την πρόληψη και θεραπεία κοινωνικών προβλημάτων, με στόχο την ομαλή λειτουργία της οικογένειας.

Η Επίτροπος, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για παρακολούθηση και έλεγχο νομοθεσιών, αποφάσεων πολιτικής, διαδικασιών και πρακτικών, διερευνά τις διαδικασίες που ακολουθούν οι αρμόδιες Υπηρεσίες, αυτεπάγγελτα ή/ και μετά από λήψη παραπόνων για παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού και, ακολούθως, προβαίνει σε συστάσεις προς τις αρμόδιες Αρχές και στη συνέχεια σε αξιολόγηση των αποτελεσμάτων διερεύνησης και της εφαρμογής των συστάσεών της.

6.1 Ευρωπαϊκός τηλεφωνικός αριθμός κλήσης τον οποίο μπορούν να καλούν παιδιά που χρειάζονται βοήθεια (116 111)

Κατά το 2012, η Επίτροπος συνέχισε να συμμετέχει στη διαδικασία λειτουργίας της κοινής ευρωπαϊκής γραμμής 116 111 η οποία παρέχει τη δυνατότητα σε παιδιά και εφήβους να εκφράσουν τις ανησυχίες τους, να ζητήσουν βοήθεια για θέματα που τους απασχολούν, να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους, να επικοινωνήσουν σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και να παραπεμφθούν σε κυβερνητικές ή άλλες υπηρεσίες όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Η γραμμή λειτουργεί από την κοινοπραξία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) «Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια» και «Hope for Children UNCRC Policy Center». Τα έξοδα καλύπτονται από τις ΜΚΟ της κοινοπραξίας.

Όπως και για τον αριθμό 116000 (βλέπε Μέρος Β΄, σημείο 3.6 της παρούσας Έκθεσης), το Γραφείο της Επιτρόπου δραστηριοποιήθηκε από την αρχή της διαδικασίας λειτουργίας της

γραμμής στην Κύπρο, έχοντας ρόλο εποπτικό και καθοδηγητικό. Από τη στιγμή λειτουργίας της γραμμής και έπειτα, συμφωνήθηκε όπως οι γραμμές 116111 και 116000 τυγχάνουν εποπτείας από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, οι οποίες θα ενημερώνουν την Επίτροπο για τη λειτουργία των γραμμών και τα πορίσματά τους. Η Επίτροπος θα προβαίνει σε τυχόν ενδεικνυόμενες παρατηρήσεις και συστάσεις προς τις αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες, ώστε να διασφαλίζεται στο έπακρο η εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών που έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον από τη λειτουργία των γραμμών αυτών.

Καθόσον αφορά τα τηλεφωνήματα που δέχτηκε η γραμμή 116 111 μέχρι το τέλος του 2012 αυτά αφορούσαν:

- Σχολικό εκφοβισμό (19 κλήσεις)
- Ανησυχίες για αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος (9 κλήσεις)
- Ενδοοικογενειακή βία (17 κλήσεις)

6.2 Θέματα Δημοσίου Βοηθήματος

6.2.1 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για παράπονα που αφορούν διακοπή παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε ανήλικα παιδιά με κυπριακή υπηκοότητα λόγω του καθεστώτος παραμονής της μητέρας τους

Η Επίτροπος κατά το διάστημα μεταξύ Φεβρουαρίου – Μαΐου του 2012 έγινε δέκτης σειράς παραπόνων που αφορούσαν το εν λόγω θέμα. Τα αναφερόμενα παιδιά προέρχονται από μονογονεϊκές οικογένειες, διαμένουν με τις μητέρες τους από τρίτες χώρες και αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και, σε κάποιες περιπτώσεις, προβλήματα επιβίωσης. Κάποιες από τις παραπονούμενες μητέρες υπήρξαν θύματα βίας στην οικογένεια ή /και trafficking και στο παρελθόν φιλοξενήθηκαν και σε καταφύγιο. Στη συνέχεια η παροχή Δημοσίου Βοηθήματος από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) λειτούργησε ενθαρρυντικά στο να επιδιώξουν, για τις ίδιες και τα παιδιά τους, μια αξιοπρεπή ζωή μακριά από τους θύτες.

Η απόφαση των ΥΚΕ για διακοπή Δημοσίου Βοηθήματος βασίζεται σε απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) ημερομηνίας 8/3/2011, σύμφωνα με την οποία «κάθε κράτος μέλος οφείλει εκ του δικαίου της Ένωσης να χορηγεί άδεια διαμονής και εργασίας σε αλλοδαπό ο οποίος δεν είναι πολίτης της Ένωσης, εφόσον συντηρεί ανήλικο τέκνο το οποίο είναι πολίτης του εν λόγω κράτους μέλους και κατοικεί σε αυτό». Δεδομένων των πιο πάνω, οι ΥΚΕ αποφάσισαν να τερματίσουν το δικαίωμα λήψης Δημοσίου Βοηθήματος για τη συγκεκριμένη ομάδα παιδιών, ανεξαρτήτως από την κυπριακή τους υπηκοότητα χωρίς να λαμβάνονται υπόψη η οικονομική και η οικογενειακή τους κατάσταση. Σημειώνεται δε ότι, οι παραπονούμενες μητέρες, λόγω αποφάσεων Δικαστηρίου της Κύπρου αλλά και δικής τους επιθυμίας να διασφαλίσουν το δικαίωμα επικοινωνίας του παιδιού τους με τον πατέρα του, αδυνατούν να επιστρέψουν στη δική τους χώρα, ώστε να επιδιώξουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Από την άλλη μεριά, εξαιτίας της απόφασης των ΥΚΕ, στερούνται το δικαίωμα για υγιή και αξιοπρεπή ζωή χωρίς διακρίσεις, για τις ίδιες και τα παιδιά τους.

Η Επίτροπος, ομαδοποιώντας τα παράπονα αυτά, προχώρησε τον Μάιο του 2012 σε παρέμβαση προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Επισημαίνοντας τις υποχρεώσεις του Κράτους με βάση τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τη Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα

κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικά με το θέμα «Δικαιώματα των παιδιών και κοινωνικές υπηρεσίες φιλικές προς τα παιδιά και τις οικογένειες και της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών φιλικών προς τα παιδιά και τις οικογένειες» και τον περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμο του 2006, τόνισε ότι, οι πρόνοιες της εν λόγω εγκυκλίου των ΥΚΕ παραβιάζουν σημαντικές διατάξεις του Νόμου και έρχονται σε πλήρη αντίθεση με βασικές Αρχές της Σύμβασης. Επιπλέον, ζήτησε να ενημερωθεί για την πρόθεση απόσυρσης της εν λόγω εγκυκλίου από την Υπουργό και για τον τρόπο με τον οποίο οι ΥΚΕ διασφαλίζουν την ευημερία και την επιβίωση των ευάλωτων αυτών οικογενειών.

Σύμφωνα με την απάντηση της Υπουργού, οι ΥΚΕ επανεξετάζουν την πολιτική τους σε σχέση με την παροχή Δημοσίου Βοηθήματος για τις πιο πάνω περιπτώσεις, κατόπιν σχετικής γνωμάτευσης που ζητήθηκε από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Η Επίτροπος παρακολουθεί το όλο θέμα με απώτερο σκοπό την διασφάλιση των δικαιωμάτων των επηρεαζόμενων παιδιών.

6.2.2 Παρεμβάσεις Επιτρόπου γύρω από θέματα που αφορούν τη διακοπή παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε μονογονεικές οικογένειες

Ενόψει της τροποποίησης του Άρθρου 2 με τη διαγραφή των ορισμών «άγαμος γονέας» και «μόνος γονέας» και της κατάργησης του Άρθρου 3 (10) (α) (ii) του περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2006 [95(I)2006], τερματίστηκε τον Ιούνιο του 2012, η παροχή Δημοσίου Βοηθήματος σε εργαζόμενους μονογονιούς. Παράλληλα, την ίδια περίοδο άρχισε η χορήγηση επιδόματος μονογονιού από το Υπουργείο Οικονομικών.

Με αφορμή τη λήψη σειράς παραπόνων από μονογονιούς, των οποίων η διερεύνηση βρίσκεται σε εξέλιξη, η Επίτροπος προέβη σε παρεμβάσεις προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με στόχο την τοποθέτησή της πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Τα παράπονα αφορούν τα εξής:

- την μη έγκαιρη ενημέρωση των μονογονιών για τη μεγάλη διαφορά στο ύψος του ποσού που θα λάμβαναν μέσω του επιδόματος μονογονιού από το Υπουργείο Οικονομικών, σε σχέση με το ύψος του ποσού που λάμβαναν μέχρι τότε μέσω Δημοσίου Βοηθήματος, ούτως ώστε να προετοιμαστούν και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να αντεπεξέλθουν τις οικονομικές δυσκολίες που πιθανόν να προέκυπταν
- το γεγονός ότι ο τερματισμός Δημοσίου Βοηθήματος αφορά και ομάδα μονογονιών οι οποίοι υποαπασχολούνται και το εισόδημά τους δεν επαρκεί για την κάλυψη βασικών αναγκών των παιδιών τους

Η διερεύνηση θα συνεχιστεί κατά το 2013 με περαιτέρω παρεμβάσεις και προς το Υπουργείο Οικονομικών με στόχο την σφαιρική τοποθέτηση της Επιτρόπου πάνω στο θέμα της επιδοματικής πολιτικής του Κράτους για την ευάλωτη ομάδα των μονογονεϊκών οικογενειών.

6.3 Προστασία των νέων κατά την απασχόληση

Μετά από παρεμβάσεις της Επιτρόπου, αναφορικά με την προστασία των παιδιών που συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες ειδικότερα, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προχώρησε στην τροποποίηση του περί Προστασίας των Νέων κατά την Απασχόληση Νόμου του 2001, με στόχο αυτός να συμβαδίζει με τις σύγχρονες αντιλήψεις που σχετίζονται με τις αναπτυσσόμενες ικανότητες και απαιτήσεις της παιδικής καιεφηβικής ηλικίας.

Η Επίτροπος υπέβαλε τις θέσεις της επί του νομοσχεδίου τονίζοντας από τη μια ότι η ελεύθερη συμμετοχή των παιδιών σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες συνιστά δικαίωμα κάθε παιδιού, το οποίο κατοχυρώνεται ρητά από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ενώ από την άλλη, τα παιδιά κάθε ηλικίας έχουν, επίσης, δικαίωμα σε προστασία από την ανεξέλεγκτη και απερίσκεπτη έκθεση και συμμετοχή τους σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες, οι οποίες μπορεί να αποβούν επιβλαβείς για την υγιή ψυχοσωματική ανάπτυξή τους. Βασική, επίσης, θέση της Επιτρόπου ήταν ότι σε τέτοιες περιπτώσεις δεν μπορεί να παραγνωρίζεται η άποψη του ίδιου του παιδιού για καλλιτεχνική έκφραση, ενώ, παράλληλα, οι γονείς έχουν την ευθύνη σε αποφάσεις που σχετίζονται με την ανατροφή του. Οι απόψεις της Επιτρόπου έγιναν δεκτές, τόσο από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όσο και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, με αποτέλεσμα ο σχετικός νόμος να προβλέπει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο προστασίας των παιδιών στην απασχόληση και, ειδικότερα, σε ότι αφορά στη συμμετοχή τους σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Παράλληλα, επειδή ο σχετικός Νόμος ρυθμίζει τα θέματα της συμμετοχής των παιδιών σε πολιτιστικές ή καλλιτεχνικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της απασχόλησης, η Επίτροπος εισηγήθηκε την υιοθέτηση κανόνων δεοντολογίας των διαφόρων πολιτιστικών, διαφημιστικών ή αθλητικών φορέων που να διέπουν τη συμμετοχή των παιδιών σε τέτοιες δραστηριότητες, σε πλαίσιο άλλο από αυτό της απασχόλησης, έτσι ώστε το όλο θέμα να

αυτορυθμίζεται από αυτούς τους φορείς, με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών.

6.4 Συμμετοχή της Επιτρόπου στο Συνέδριο της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο: «Επενδύοντας στα Παιδιά: Πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και προώθηση της ευζωίας των παιδιών»

Στις 18 -19 Οκτωβρίου 2012 διοργανώθηκε το πιο πάνω Συνέδριο από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στα πλαίσια της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διοργανώθηκε ενόψει της οικονομικής κρίσης στην οποία έχει περιέλθει η Ευρώπη και της αύξησης του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού για τους Ευρωπαίους πολίτες και, ιδιαίτερα, για τα παιδιά.

Στα πλαίσια του Συνεδρίου η Επίτροπος συμμετείχε στο Εργαστήρι με τίτλο: «Συμμετοχή και Προστασία των Παιδιών - Καλές Πρακτικές και Προκλήσεις», παρουσίασε το θέμα που αφορούσε στις Κύριες Προκλήσεις γύρω από το δικαίωμα των παιδιών στη συμμετοχή και την προστασία.

Στην παρουσίασή της η Επίτροπος ανέλυσε τον τρόπο με τον οποίο η διαμόρφωση κοινωνικής πολιτικής για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, η οποία συνδέεται με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελεί νομική υποχρέωση κάθε κράτους μέλους. Σε ότι αφορά το παιδί, η σημαντικότερη νομική θεμελίωση αυτής της προσέγγισης είναι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, μέσα στην οποία ενσωματώνονται αποτελεσματικά τα

δικαιώματα προστασίας, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα το παιδί ως υποκείμενο δικαιωμάτων με διακριτή προσωπικότητα και εγγενή αξιοπρέπεια, ικανό να συμμετέχει στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που το αφορούν. Προέβη σε διεξοδική αναφορά σειράς προνοιών της Σύμβασης που καλύπτουν το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία και το δικαίωμα στη συμμετοχή. Υπογράμμισε τη δυναμική διάρθρωση τους μέσα από την Αρχή Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η οποία επιβάλλει ότι, σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού [Άρθρο 3 (1)].

Στη βάση της Σύμβασης, η Επίτροπος, τόνισε ότι η μεγαλύτερη πρόκληση για κάθε θεσμό, είναι η ανατροπή της θεώρησης του παιδιού ως ατελές και μη ολοκληρωμένο άτομο, το οποίο παραμένει παθητικός αποδέκτης των αποφάσεων και απόψεων των ενηλίκων, και η οικοδόμηση κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων που να προωθεί την παιδική συμμετοχή. Τα παιδιά που βιώνουν παιδική φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, έχουν διαφοροποιημένη εμπειρία της κατάστασης που διαβιούν σε σχέση με αυτήν των ενηλίκων, είναι πιο ευάλωτα και αντιμετωπίζουν διαφορετικές προκλήσεις και δυσκολίες. Η πρόσβαση στα δεδομένα αυτά επιτυγχάνεται μέσα από τη συμμετοχή των ίδιων των παιδιών. Η Επίτροπος, έδωσε το μήνυμα ότι, η παιδική συμμετοχή μπορεί να αποτελέσει μέσο ενδυνάμωσης των παιδιών και χρήσιμο εργαλείο στην διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η παροχή κοινωνικής στήριξης στις οικογένειες και ιδιαίτερα τα παιδιά θα πρέπει να στοχεύει στην πρόληψη προβλημάτων που πιθανόν να θέτουν το παιδί σε κίνδυνο. Σε γενικές γραμμές, ο μέχρι στιγμής έλεγχος που άσκησε η Επίτροπος τα τελευταία χρόνια, κατέδειξε ότι, οι χειρισμοί των αρμόδιων Υπηρεσιών του Κράτους, προσανατολίζονται στην αντιμετώπιση των προβλημάτων παρά στην πρόληψη τους.

Σε σχέση με τις παρεμβάσεις της Επιτρόπου σε θέματα που αφορούν επιδοματική πολιτική για ευάλωτες ομάδες, παρατηρήθηκε μια γενικότερη τάση των ΥΚΕ να προβαίνουν σε αποκοπές, στα πλαίσια της προσπάθειας εξορθολογισμού των οικονομικών παροχών, χωρίς επαρκή προετοιμασία των οικογενειών και χωρίς τη διασφάλιση κάλυψης των βασικών αναγκών τους από άλλες πηγές πρώτιστα, ως αντιστάθμισμα αυτών τους των ενεργειών και ως μέτρο για τον περιορισμό των κινδύνων που θα έρθουν να αντιμετωπίσουν οι οικογένειες.

Σε περίοδο οικονομικής κρίσης, η Επίτροπος εντείνει τις προσπάθειες άσκησης των αρμοδιοτήτων της για έλεγχο και αξιολόγηση νομοθεσιών, αποφάσεων πολιτικής, διαδικασιών και πρακτικών που αφορούν σε θέματα κοινωνικής στήριξης των παιδιών και των οικογενειών τους, είτε για οικονομικά είτε για οικογενειακά θέματα. Σε τέτοιες περιόδους, παρατηρείται κατακόρυφη αύξηση των οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα που σχετίζονται με την ποιότητα φροντίδας που παρέχεται στα παιδιά και, ως εκ τούτου, η κοινωνική στήριξη είναι πιο αναγκαία από ποτέ.

7. ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΜΜΕ) ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τα ΜΜΕ διαδραματίζουν τεράστιο ρόλο στη διάδοση ιδεών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και στην ανάπτυξη κουλτούρας σεβασμού προς αυτά. Επιπρόσθετα, έχουν σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σε θέματα που αφορούν ανήλικους, και, επομένως, οφείλουν να εφαρμόζουν αυστηρά επαγγελματικά και δεοντολογικά κριτήρια, όπως καθορίζονται από διεθνή σώματα και κώδικες δεοντολογίας, σε σχέση με τον τρόπο παρουσίασης θεμάτων που αφορούν παιδιά.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, διαλαμβάνει πρόνοιες και Αρχές οι οποίες επιβάλλεται να καθοδηγούν τις θέσεις, απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές των ΜΜΕ σε θέματα που με οποιοδήποτε τρόπο αγγίζουν παιδιά. Συγκεκριμένα, η Σύμβαση με το Άρθρο 3(1) υποχρεώνει όλους, συμπεριλαμβανομένων και των επαγγελματιών των ΜΜΕ, να έχουν την αρχή του συμφέροντος του παιδιού ως βασικό κριτήριο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε θέματα που αφορούν ή εμπλέκονται παιδιά ή απευθύνονται σε παιδιά, ειδικά σε σχέση με τη θεματολογία αλλά και τον τρόπο παρουσίασης.

Επιπλέον, το Άρθρο 16 της Σύμβασης επιβάλλει ότι κανένα παιδί δεν θα αποτελεί αντικείμενο αυθαίρετων ή παράνομων παρεμβάσεων στην ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του. Τούτο σημαίνει ότι, οι επαγγελματίες των ΜΜΕ υποχρεούνται να προστατεύουν την ταυτότητα των παιδιών στα θέματα που παρουσιάζουν. Η προστασία της ταυτότητας και της αξιοπρέπειας του παιδιού περιλαμβάνει, τόσο τις περιπτώσεις όπου πρωταγωνιστής του θέματος είναι παιδί σε ρόλο θύματος, θύτη ή μάρτυρα, όσο και στις περιπτώσεις όπου το θέμα αφορά άλλα μέλη της οικογένειάς του.

Επιπρόσθετα, η Σύμβαση, με το Άρθρο 17 ρητά επισημαίνει το θετικό ρόλο που οφείλουν να επιτελέσουν τα ΜΜΕ, καθόσον αφορά τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών, με την υποστήριξη του κράτους και κατοχυρώνει την πρόσβαση του παιδιού στην πληροφόρηση και σε υλικό που προέρχεται από διάφορες πηγές, κυρίως από αυτές που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Παράλληλα με το συγκεκριμένο Άρθρο, επισημαίνεται η υποχρέωση των Κρατών να ενθαρρύνουν την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού που να προέρχονται από διάφορες πολιτισμικές, εθνικές και διεθνείς πηγές, παρέχοντας τη δυνατότητα στο παιδί να σχηματίσει και να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του.

7.1 Δημόσιες Παρεμβάσεις Επιτρόπου

7.1.1 Δημόσια Παρέμβαση Επιτρόπου σε σχέση με δημοσιεύματα για περιστατικό παιδιού που έθεσε τέρμα στη ζωή του

Η Επίτροπος, με αφορμή τη μεγάλη δημοσιότητα που πήρε, εντός του 2012 περίπτωση παιδιού που έθεσε τέρμα στη ζωή του και του τρόπου που αυτή προβλήθηκε, θεώρησε ως επιβεβλημένο να προβεί σε Δημόσια Παρέμβαση.

Στην Παρέμβασή της αναγνώρισε τον πολύ σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα ΜΜΕ στη διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας των παιδιών καθώς και το σημαντικό τους ρόλο, για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, όταν πρόκειται για θέματα αυτοκτονιών που είναι, εκ της φύσεως τους, ιδιαίτερα τραγικά και ευαίσθητα και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να στοχεύουν, όχι μόνο στην παροχή πληροφόρησης αλλά, ταυτόχρονα, και στην πρόληψη τέτοιων περιστατικών και αλλαγή των στάσεων και του στίγματος που μια τέτοια πράξη φέρει. Επεσήμανε, επίσης, τη σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στη δημοσιοποίηση μιας τέτοιας πράξης και τη διάπραξή της και ότι είναι

επιστημονικά πλέον αποδεδειγμένο ότι, ενώ τα αίτια των αυτοκτονιών είναι πολύπλοκα, ο τρόπος δημοσιοποίησης τέτοιων πράξεων από τα ΜΜΕ, μπορεί να συμβάλει στην αύξηση του κινδύνου για σειρά αυτοκτονιών.

Η Επίτροπος, στην Παρέμβασή της ανάφερε ότι οι επιστημονικές έρευνες έχουν αποδείξει ότι, εάν ένα περιστατικό αυτοκτονίας ανακοινώνεται δημόσια, τότε επηρεάζει ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, όπως τα παιδιά και τους έφηβους, οι οποίες το εκλαμβάνουν ως μια επιλογή, ταυτίζονται με το θύμα και αντιμετωπίζουν την αυτοκτονία ως μια ελκυστική επίλυση των δυσκολιών ή προβλημάτων. Τόνισε ότι, τα ΜΜΕ έχουν υποχρέωση, σε κάθε τέτοια περίπτωση, να σταθμίζουν την υποχρέωση παροχής πληροφοριών με την ανάγκη για ελαχιστοποίηση των ρίσκων διάπραξης τέτοιων πράξεων από μέλη ευάλωτων ομάδων. Επιπρόσθετα, προέβηκε σε εισηγήσεις για τον τρόπο παρουσίασης ειδήσεων ώστε να επιτυγχάνεται από τη μια η σωστή πληροφόρηση και από την άλλη η ενδυνάμωση των παιδιών ώστε σε τέτοιες καταστάσεις να ζητούν βοήθεια. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

7.1.2 Δημόσια Παρέμβαση Επιτρόπου ένεκα του τρόπου παρουσίασης της παραβατικής συμπεριφοράς ανήλικου από τα ΜΜΕ

Η Επίτροπος, εντός του 2012, προέβηκε σε Δημόσια Παρέμβαση σε σχέση με τον τρόπο παρουσίασης παραβατικής συμπεριφοράς ανήλικου, από τα ΜΜΕ.

Στην Παρέμβασή της καταρχήν επανέλαβε ότι, ανεπιφύλακτα καταδικάζει κάθε παραβατική συμπεριφορά από όπου κι αν αυτή προέρχεται, σε όποια κατεύθυνση κι αν αυτή στρέφεται και ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η προβαλλόμενη παραβατική συμπεριφορά του ανήλικου ήταν ιδιαίτερα σοβαρή και δυσανάλογη σε σχέση με την ηλικία του και, ως εκ τούτου, δικαιολογημένα απασχόλησε τόσο έντονα την έντυπη δημοσιογραφία.

Η Επίτροπος όμως θεώρησε ενδεδειγμένο να επισημάνει ότι, κάποια δημοσιεύματα παρουσιάστηκαν με εμφαντικούς τίτλους που μυθοποιούσαν την παραβατική συμπεριφορά του ανήλικου, επικεντρώθηκαν στην περιγραφή των παραβατικών του πράξεων και την καταδίωξή του από την Αστυνομία, παρουσιάζοντας έτσι μια μονοδιάστατη εικόνα ενός ουσιαστικά πολυδιάστατου κοινωνικού προβλήματος, αυτού της «νεανικής παραβατικότητας».

Η Επίτροπος επιπλέον επισήμανε ότι, οι επαγγελματίες του χώρου των ΜΜΕ, πρέπει να αποφεύγουν τη χρήση αισθησιακής, περιγραφικής και γενικευμένης γλώσσας, καθώς και την προβολή υποκειμενικών απόψεων και συναισθημάτων του δημοσιογράφου, τα οποία υποβαθμίζουν την αντικειμενική παρουσίαση της είδησης ή οδηγούν σε δημιουργία στερεοτύπων ή/και στιγματισμού. Τα ρεπορτάζ που αφορούν ανήλικους πρέπει να είναι σύντομα και πειθαρχημένα. Ο σχολιασμός επιβάλλεται να είναι επιστημονικός, αναλυτικός και να περιλαμβάνει εισηγήσεις ή/και θέσεις όσον αφορά τα προληπτικά μέτρα που ενδείκνυται να λαμβάνονται διαχρονικά από μέρους της οικογένειας, καθώς και τις πολιτικές πρόληψης και/ή νομοθεσίες που επιβάλλεται να προωθηθούν από πλευράς των αρμόδιων Αρχών και Υπηρεσιών για αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος και, κατ' επέκταση, για διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

7.2. Άλλες Παρεμβάσεις Επιτρόπου

7.2.1 Παρέμβαση Επιτρόπου σχετικά με την προβολή ανήλικων προσώπων κατά τα επεισόδια βίας στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας στη Λάρνακα

Υποβλήθηκε στο Γραφείο της Επιτρόπου, παράπονο από πολίτη ο οποίος κατήγγελλε την προβολή από τα ΜΜΕ των προσώπων ανήλικων παιδιών, τα οποία συμμετείχαν στη διαμαρτυρία καθώς και τα βίαια επεισόδια που είχαν διαδραματιστεί στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας στη Λάρνακα.

Η Επίτροπος προέβηκε σε παρέμβαση προς τον Πρόεδρο της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου ζητώντας του όπως η Αρχή προβεί σε διερεύνηση της καταγγελίας, καθότι το θέμα αφορούσε πιθανή παραβίαση δικαιωμάτων των παιδιών.

Σύμφωνα, με τη διερεύνηση της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης και την απάντησή της προς την Επίτροπο, η οποία της διαβιβάστηκε εντός του 2012, διαφάνηκε ότι δεν παραβιαστήκαν πρόνοιες του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμου [7(Ι) του 1998, όπως τροποποιήθηκε], των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π 10/2000), και του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμου (Κεφ. 300 Α, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα). Εντούτοις, μέσα από την εν λόγω διερεύνηση διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν κενά στις προαναφερθείσες νομοθεσίες σχετικά με την προστασία ειδικά των δικαιωμάτων του παιδιού.

Με αφορμή την πιο πάνω διαπίστωση, πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Επιτρόπου με την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, η οποία είχε γενικότερα στόχο τη συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών και τα ΜΜΕ και, ειδικότερα, τη συζήτηση και τη διαμόρφωση εισηγήσεων για την κάλυψη των κενών που διαπιστώθηκαν στους προαναφερθέντες νόμους. Στα πλαίσια της πιο πάνω συνάντησης συμφωνήθηκε όπως η Επίτροπος καταθέσει εισηγήσεις για νομοσχέδιο με τίτλο «Νόμος που τροποποιεί τους περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμους του 1998 μέχρι 2011», ως προς τις πρόνοιες που αφορούν παιδιά.

7.2.2 Παρεμβάσεις Επιτρόπου για παραβιάσεις του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή παιδιών σε δημοσιεύματα για τα οποία υπήρχε συγκατάθεση από κηδεμόνα

Η Επίτροπος προέβηκε σε εξατομικευμένες παρεμβάσεις προς συγκεκριμένες εφημερίδες, προς τον Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και τον Πρόεδρο Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, για δημοσιεύματα που αφορούσαν δύο διαφορετικά περιστατικά. Τα συγκεκριμένα περιστατικά παρουσίαζαν λεπτομέρειες της οικονομικής κατάστασης καθώς και της προσωπικής ζωής παιδιών και συνοδεύονταν από φωτογραφίες στις οποίες φαίνονταν καθαρά τα πρόσωπα των παιδιών. Για την προβολή των παιδιών στα δημοσιεύματα φαίνεται ότι υπήρχε η συγκατάθεση του γονέα τους.

Στις παρεμβάσεις της, η Επίτροπος, επεσήμανε τις σχετικές πρόνοιες της Σύμβασης που αφορούν τις υποχρεώσεις των επαγγελματιών των ΜΜΕ για προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών στη βάση των οποίων διαπίστωσε ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα των συγκεκριμένων παιδιών σε ιδιωτική ζωή και αξιοπρέπεια. Προκειμένου να καταλήξει στην πιο πάνω διαπίστωση έλαβε υπόψη ότι:
α) τα δημοσιεύματα περιλάμβαναν πληροφορίες που αφορούσαν την ιδιωτική ζωή των παιδιών, της οικογένειας και, ειδικότερα, φωτογραφίες που αποκάλυπταν την ταυτότητά τους,
β) ο σκοπός των συγκεκριμένων άρθρων, που όπως φαινόταν, ήταν η ευαισθητοποίηση των αρμόδιων Αρχών για την οικονομική δυσχέρεια της οικογένειας, δεν απαιτούσε να αποκαλυφθεί το πρόσωπο του παιδιού και, συνεπώς, η εφημερίδα θα έπρεπε τουλάχιστο να αλλοιώσει ή/και αποκρύψει το προσώπου του παιδιού και γ) η προβολή παιδιών από τα ΜΜΕ, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή και πάντοτε με

πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων κάθε παιδιού του οποίου η περίπτωση προβάλλεται, ώστε η προβολή να μην προκαλέσει περαιτέρω ζημιά, πόνο και στιγματισμό για το παιδί.

Ο Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ενημέρωσε την Επίτροπο ότι, κατά την κρίση του, η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των συγκεκριμένων δημοσιευμάτων έγινε με τη συγκατάθεση των υποκειμένων και επομένως δεν υπήρξε παραβίαση των περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμων του 2001 μέχρι 2012 [138(I)/2001 όπως τροποποιήθηκε]. Ανέφερε όμως ότι η εισήγηση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού για μη αποκάλυψη ή τουλάχιστο για απόκρυψη/αλλοίωση του προσώπου του παιδιού στο εν λόγω δημοσίευμα, αλλά και σε κάθε άλλη παρόμοια περίπτωση, θα συνιστούσε μια καλή πρακτική από μέρους των ΜΜΕ, για έμπρακτο σεβασμό και προστασία των προσωπικών δεδομένων και ιδιαίτερα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

Η Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας ενημέρωσε την Επίτροπο σχετικά με την απόφασή της, στην οποία επισημαίνει ότι η δημοσίευση των φωτογραφιών δεν ήταν προς το συμφέρον του παιδιού και συνιστούσε παραβίαση των δικαιωμάτων του για μη παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή και μη προσβολή της τιμής και αξιοπρέπειάς του, κατά παράβαση του Άρθρου 11 του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας. Η Επιτροπή επεσήμανε ότι, οι δημοσιογράφοι και τα ΜΜΕ πρέπει να έχουν υπόψη ότι ακόμη και όταν υπάρχει συγκατάθεση των ατόμων που έχουν την ευθύνη για το παιδί, πρέπει να επιδεικνύουν αυξημένη μέριμνα για την παροχή της προστασίας που προνοείται για το παιδί και να έχουν ως βασικό κριτήριο το συμφέρον του. Επομένως, όταν ασχολούνται με θέματα που αφορούν παιδιά θα πρέπει να θεωρούν ότι η δημοσίευση πληροφοριών και στοιχείων που αφορούν στην ιδιωτική τους ζωή ή φωτογραφιών τους, επιτρέπεται μόνο σε

πολύ εξαιρετικές και απόλυτα δικαιολογημένες περιπτώσεις.

Η Επιτροπή μελέτησε επίσης τις αποφάσεις του Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και επί αυτού αποφάσισε ότι, το εύρος των προνοιών του Κώδικα για προστασία του παιδιού και της Σύμβασης η οποία επικυρώθηκε με ειδικό νόμο και, επομένως, έχει αυξημένη ισχύ έναντι άλλων νόμων της Δημοκρατίας, υπερβαίνει εκείνο των τυπικών διατάξεων της νομοθεσίας επί προσωπικών δεομένων. Συνακόλουθα, η Επιτροπή έκρινε ότι οι πρόνοιες για κατοχύρωση πρωτίστως του συμφέροντος του παιδιού υπερέχουν και αποφάσισε ότι η τεκμαιρόμενη συγκατάθεση της μητέρας δεν ήρε την παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού στην ιδιωτική ζωή και προστασία της τιμής και αξιοπρέπειάς του.

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού χαιρετίζει την απόφαση της Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, στην οποία προέβηκε κατόπιν παρέμβασης της Επιτρόπου και η οποία, εκτός του ότι είναι σύμφωνη με την τοποθέτηση της Επιτρόπου σχετικά με την περίπτωση, διαπνέεται απόλυτα από τις αρχές και τις πρόνοιες της Σύμβασης, όπως αναλυθήκαν στην παρέμβασή της. Από την άλλη, η υιοθέτηση της εισήγησης της Επιτρόπου, από τον Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, για μη αποκάλυψη, ή τουλάχιστο, για απόκρυψη/αλλοίωση των προσώπων των παιδιών, ως μια καλή πρακτική από μέρους των ΜΜΕ, αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό βήμα, το οποίο επιτεύχθηκε μετά από παρεμβάσεις της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, για καλλιέργεια κουλτούρας σεβασμού των προσωπικών δεδομένων και γενικά της ιδιωτικής ζωής των παιδιών, από τους επαγγελματίες των ΜΜΕ.

7.2.3 Παρέμβαση Επιτρόπου για παραβιάσεις του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή παιδιών σε δημοσιεύματα για τα οποία δεν υπήρχε συγκατάθεση από κηδεμόνα

Η Επίτροπος προέβηκε σε εξατομικευμένη παρέμβαση σε σχέση με δημοσίευμα σε περιοδικό στο οποίο παρουσιάζονταν σοβαρά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Στα συγκεκριμένα δημοσιεύματα, στα οποία εμπλέκονταν και παιδιά, περιλήφθηκαν -χωρίς όμως να εξασφαλιστεί η συγκατάθεση των επηρεαζόμενων ατόμων- τα ονόματα των θυμάτων, των θυτών, ο αριθμός των παιδιών της οικογένειας, το χωριό/πόλη και η διεύθυνση διαμονής τους. Στην Επίτροπο υποβλήθηκε παράπονο από συγκεκριμένα παιδιά, στα οποία προκλήθηκε τεράστια αναστάτωση και ψυχολογική ταλαιπωρία, λόγω της επαναδημοσιοποίησης της υπόθεσης της οικογένειάς τους και των αντιδράσεων του κοινωνικού και σχολικού τους περίγυρου, ως αποτέλεσμα της γνωστοποίησης της ταυτότητάς τους.

Η Επίτροπος αφού μελέτησε την περίπτωση, έκρινε ότι τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα παραβίαζαν τις πρόνοιες του Άρθρου 16 της Σύμβασης το οποίο επιβάλλει ότι: «*Κανένα παιδί δεν θα αποτελεί αντικείμενο αυθαίρετων ή παράνομων παρεμβάσεων στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του*», λόγω του ότι αποκαλύπτεται σε αυτά, η ταυτότητα των παιδιών και περιλαμβάνονται πολλές πληροφορίες που αφορούν προσωπικές και, ταυτόχρονα, τραυματικές λεπτομέρειες της οικογενειακής και ιδιωτικής τους ζωής.

Στη βάση του ευρήματος αυτού, η Επίτροπος, έκρινε σκόπιμο να προχωρήσει σε παρέμβαση προς τον Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και την Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας για δικές τους ενέργειες, ενημερώνοντας, ταυτόχρονα, και την διεύθυνση του περιοδικού.

Ο Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ενημέρωσε την Επίτροπο πως, και κατά τη δική του κρίση, τα προσωπικά στοιχεία που περιλήφθηκαν στο

δημοσίευμα ήταν αχρείαστα και υπερβολικά για το σκοπό του δημοσιεύματος/επεξεργασίας και παραβιάζει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των εν λόγω παιδιών. Η δημοσίευση των προσωπικών δεδομένων τους με τρόπο που παραβιάζει την Αρχή της Αναλογικότητας του Άρθρου 4(1)(γ) των περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμων του 2001 μέχρι 2012 [Ν.138(Ι)/2001 όπως τροποποιήθηκε], δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε από τις εξαιρέσεις του Άρθρου 6(2)(θ) του πιο πάνω Νόμου για δημοσιογραφικούς σκοπούς γιατί παραβιάζει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή. Ο Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα λαμβάνοντας υπόψη την ελευθερία της έκφρασης των ΜΜΕ, καθώς και ότι το περιοδικό σε επεξηγηματική επιστολή του, αναγνώρισε το λάθος του και κατάθεσε τις απολογίες του, επέλεξε να μην επιβάλει κύρωση αλλά να απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας. Επιπλέον, τους κάλεσε να είναι προσεκτικοί στο μέλλον και να τηρούν την υποχρέωσή τους για σεβασμό και προστασία των προσωπικών δεομένων και ιδιαίτερα τη ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

Η Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας ενημέρωσε την Επίτροπο πως στις πλείστες υποθέσεις στις οποίες αναφέρεται το δημοσίευμα, εμπλέκονταν παιδιά και συμφώνησε επίσης μαζί της ότι περιλήφθηκαν στοιχεία που οδηγούσαν στην αποκάλυψη της ταυτότητάς τους. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η εν λόγω δημοσιοποίηση της ταυτότητας των παιδιών συνιστά παραβίαση των προνοιών του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας του περί μη δημοσίευσης προσωπικών στοιχείων ανηλίκων παιδιών και του Άρθρου 16 της Σύμβασης. Επιπρόσθετα η Επιτροπή αποφάσισε ότι, η κατ' αυτόν τον τρόπο, αποκάλυψη των ονομάτων των παιδιών προκάλεσε σε μερικά από αυτά πόνο, κατά παράβαση της σχετικής πρόνοιας του Κώδικα περί αποφυγής οποιασδήποτε πράξης που είναι δυνατό να οξύνει τον ανθρώπινο πόνο.

Η Επίτροπος χαιρετίζει, τόσο την απόφαση της Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, όσο και του Επίτροπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, στις οποίες προέβηκαν κατόπιν δικής της παρέμβασης. Οι συγκεκριμένες αποφάσεις, επιβεβαίωσαν τη διαπίστωση της Επιτρόπου, σε σχέση με παραβιάσεις των δικαιωμάτων των επηρεαζόμενων παιδιών από το συγκεκριμένο δημοσίευμα, όπως αναλύθηκε στην παρέμβασή της, συμβάλλοντας στα πλαίσια της προσπάθειας για εμπεδωση κουλτούρας σεβασμού των δικαωμάτων του παιδιού στο χώρο των ΜΜΕ.

7.3 Παρουσίαση, στο 16ο Ετήσιο Συνέδριο του Δικτύου Ευρωπαίων Επιτρόπων για τα Παιδιά (ENOC), των Δράσεων και Παρεμβάσεων της Επιτρόπου αναφορικά με τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

Κατά τη διάρκεια του 16ου Ετήσιου Συνεδρίου του ENOC που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο 2012 στη Λευκωσία, λειτουργός του Γραφείου της Επιτρόπου παρουσίασε τις Δράσεις και Παρεμβάσεις στις οποίες προέβηκε η Επίτροπος αναφορικά με τα Δικαιώματα των Παιδιών και τα ΜΜΕ στην Κύπρο. Στόχος της παρουσίασης ήταν η ενημέρωση των συνέδρων σχετικά με καλές πρακτικές και εισηγήσεις που αφορούν το θέμα, τις οποίες μπορούν να εφαρμόσουν στις δικές τους χώρες.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ο σημαντικότατος ρόλος των ΜΜΕ τόσο στη διάδοση πληροφοριών, όσο και στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, καθιστά ακόμη πιο επιτακτική τη δημιουργία μιας κουλτούρας, αυστηρά προσηλωμένης στο σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών. Παρά τον, κατά γενικό κανόνα, εποκοδομητικό ρόλο των ΜΜΕ, ο τρόπος με τον οποίο προβάλλονται, σε κάποιες περιπτώσεις, θέματα ειδησεογραφίας παραβιάζει δικαιώματα των παιδιών και για το λόγο αυτό, η Επίτροπος, προέβηκε σε διάφορες παρεμβάσεις, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων αυτών. Συγκεκριμένα, προέβηκε σε αυτεπάγγελτες παρεμβάσεις για διερεύνηση εξατομικευμένων περιπτώσεων καθώς και σε δημόσιες παρεμβάσεις, αναφορικά με το θέμα θέτοντας για προβληματισμό και συμμόρφωση τις θέσεις της καθόσον αφορά τον τρόπο χειρισμού τέτοιων θεμάτων από τα ΜΜΕ.

Στόχος των παρεμβάσεων της Επιτρόπου, πέραν από το χειρισμό των εξατομικευμένων περιπτώσεων, στην άσκηση του ελεγκτικού της ρόλου, είναι η καλλιέργεια κουλτούρας σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών και η κατανόηση από μέρους των επαγγελματιών δημοσιογράφων της σημασίας της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Η Επίτροπος αναγνωρίζει ότι, η καλλιέργεια κουλτούρας έχει μακροπρόθεσμη επίδραση και επιφέρει όχι μόνο σημαντικές αλλαγές στον χώρο των ΜΜΕ, αλλά και στις στάσεις της κοινωνίας γενικότερα.

PASSPORT
PASSPORT
PASSPORT

8. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Επίτροπος, δέχθηκε εντός του 2012 πολλά παράπονα που αφορούν τα δικαιώματα παιδιών οικογενειών μεταναστών (συμπεριλαμβανομένων άτυπων μεταναστών, αιτητών ασύλου, αναγνωρισμένων προσφύγων) καθώς και ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, για τα οποία προέβηκε σε παρεμβάσεις προς το Κράτος. Με τις παρεμβάσεις της ζήτησε, αφενός να ενημερωθεί για το χειρισμό που έτυχαν σε ατομικό επίπεδο και, αφετέρου, για τις πολιτικές, διαδικασίες και πρακτικές που ακολουθούνται σε διάφορες περιπτώσεις. Περαιτέρω, προέβηκε σε εισηγήσεις για το χειρισμό εξατομικευμένων περιπτώσεων καθώς και/ή σε εισηγήσεις που στοχεύουν στην εναρμόνιση νομοθεσιών, πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών με τα διεθνή πρότυπα και στη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων, αυτής της κατηγορίας παιδιών.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού διασφαλίζει τα δικαιώματα όλων των παιδιών ανεξάρτητα από οποιαδήποτε διαφορετικότητα και ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς της οικογένειάς τους. Συγκεκριμένα, οι τέσσερις βασικές Αρχές της Σύμβασης, η Αρχή της Μη Διάκρισης, η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η Αρχή της διασφάλισης του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη και η Αρχή της Συμμετοχής, αποκτούν ιδιάζουσα σημασία για τα παιδιά μετανάστες, τα οποία, στις πλείστες των περιπτώσεων, βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση και χωρίς πρόσβαση σε πολλά από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση σε κάθε παιδί. Επιπλέον, η Σύμβαση διασφαλίζει την πρόσβαση κάθε παιδιού στην Εκπαίδευση, στην Υγεία, στην Κοινωνική Ασφάλεια και επιβάλλει τη λήψη μέτρων για την πλήρη πνευματική, ψυχική, ηθική, και κοινωνική ανάπτυξή του. Επιπρόσθετα, μέσω των προνοιών που αφορούν το ρόλο της Εκπαίδευσης, η Σύμβαση κατοχυρώνει το σεβασμό στη διαφορετικότητα, το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις γλωσσολογικές ανάγκες όλων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένου των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου και των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, προσφύγων και αιτητών ασύλου, επιδιώκοντας τη δημιουργία των συνθηκών για την κοινωνική τους ένταξη.

Περαιτέρω, η Σύμβαση, με το Άρθρο 22, προβλέπει την παροχή της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, για τα παιδιά από οικογένειες αιτητών ασύλου και προσφύγων, ώστε τα παιδιά αυτά να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματά τους. Προβλέπει, επίσης, την επιδίωξη της διεθνούς συνεργασίας, για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου και την αναζήτηση των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειάς τους, με απώτερο στόχο την οικογενειακή επανένωση, ενώ σε περίπτωση που η ανεύρεση των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας του παιδιού δεν καθίσταται δυνατή, κατοχυρώνει ότι το παιδί πρόσφυγας ή αιτητής ασύλου δικαιούται της ειδικής κρατικής προστασίας και βοήθειας.

8.1 Παρεμβάσεις Επιτρόπου προς το Υπουργείο Εσωτερικών με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών οικογενειών άτυπων μεταναστών, αιτητών ασύλου, αναγνωρισμένων προσφύγων καθώς και των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου

Η Επίτροπος ξεκίνησε το 2011 προσπάθεια ομαδοποίησης των παραπόνων που υποβληθήκαν στο Γραφείο της και αφορούσαν παιδιά μεταναστών (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 72). Η ομαδοποίηση έγινε με βάση το θέμα και το νομικό πλαίσιο που στηρίζει την κάθε κατηγορία και διαμορφώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις από την Επίτροπο. Η ίδια προσπάθεια ομαδοποιημένης εξέτασης των παραπόνων που αφορούν τα παιδιά μεταναστών συνεχίστηκε και το 2012 με

στόχο τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου, αποφάσεων πολιτικής, διαδικασιών και πρακτικών.

Τα ομαδοποιημένα θέματα όπως προέκυψαν το 2011 και το 2012 αποτέλεσαν θέμα συζήτησης η οποία πραγματοποιήθηκε, κατόπιν αιτήματος της Επιτρόπου, στις 23/05/2012 με την τότε Υπουργό Εσωτερικών και λειτουργούς του ιδίου Υπουργείου. Στόχος της συνάντησης ήταν η εξεύρεση τρόπων αντιμετώπισης σε επίπεδο νομοθετικό ή/και πολιτικών ή πρακτικών διαδικασιών ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα της εν λόγω ομάδας παιδιών.

Στα αμέσως επόμενα υποκεφάλαια αναφέρονται αναλυτικά τα θέματα που αφορούν παιδιά μεταναστών, όπως ομαδοποιήθηκαν το 2012, καθώς και οι απαντήσεις που λήφθηκαν για όλα τα θέματα που αφορούν τα παιδιά μεταναστών, τα οποία ομαδοποιήθηκαν κατά τα έτη 2011 και 2012.

Η Επίτροπος αξιολογεί το αποτέλεσμα της ομαδοποιημένης διερεύνησης των πιο πάνω παραπόνων και εντός του 2013 θα καταρτίσει Θέσεις και/ή Δημόσιες Παρεμβάσεις, στις οποίες θα αναλύεται το σχετικό νομικό πλαίσιο, περιγραφή των διαπιστώσεών της, καθώς και συγκεκριμένα συμπεράσματα, συστάσεις και εισηγήσεις προς τους αρμόδιους φορείς.

8.1.1 Έκδοση πιστοποιητικών γεννήσεως (Νομοθεσία/ πρακτική)

Οι δυσκολίες οι οποίες παρατηρούνται σε κάποιες περιπτώσεις κατά τη διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικών γεννήσεως, (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 73) εξακολουθούν να υφίστανται, όπως εξάλλου διαπιστώθηκε και με νέες αναφορές που υποβλήθηκαν από γονείς στο Γραφείο της Επιτρόπου, κατά το 2012.

Η Υπουργός Εσωτερικών, κατά τη συζήτηση του θέματος στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με την Επίτροπο στις 23/05/2012, συμφώνησε με την Επίτροπο , ότι φαίνεται να υπάρχει κάποιο κενό το οποίο το κράτος οφείλει να θεραπεύσει. Δε δέχτηκε όμως ότι τούτο αφορά το Υπουργείο Εσωτερικών και ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με τροποποίηση του περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου του 2002 [14(Ι)/2002 όπως τροποποιήθηκε], όπως εισηγείται η Επίτροπος. Υποστήριξε ότι το θέμα αφορά το Υπουργείο Υγείας, στο οποίο υπάγονται και ελέγχονται τόσο οι κλινικές, όσο και οι γιατροί. Η Επίτροπος δεν κρίνει ικανοποιητική τη θέση της Υπουργού γιατί, εν πάση περιπτώσει, θεωρεί ότι είναι ευθύνη του κράτους να επιλύσει το θέμα και θα συνεχίσει τις ανάλογες παρεμβάσεις προς τον Υπουργό Υγείας και το Υπουργικό Συμβούλιο.

8.1.2 Κράτηση για σκοπούς απέλασης ή/και απέλαση ενός γονέα ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας παραμένουν χωρίς καθεστώς και χωρίς μέσα για να επιβιώσουν

Το θέμα επηρεάζει πολλά παιδιά μεταναστών (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 75) και κατά το 2012 έχουν υποβληθεί στο Γραφείο της Επιτρόπου και νέες αναφορές για περιπτώσεις όπου ο ένας γονιός κρατείται, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας παραμένουν χωρίς καθεστώς και χωρίς μέσα για να επιβιώσουν.

Η Υπουργός Εσωτερικών κατά τη συζήτηση του θέματος στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με την Επίτροπο στις 23/05/2012, ανέφερε ότι κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης κράτησης, λόγω παράνομης διαμονής, λαμβάνεται υπόψη ότι υπάρχουν παιδιά και για αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να μην φυλακίζονται και οι δύο γονείς. Στις περιπτώσεις που φυλακίζεται μονογονιός τη φροντίδα των παιδιών αναλαμβάνουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε.). Περαιτέρω, διευκρίνισε ότι πριν προχωρήσουν

με φυλάκιση ή απέλαση δίνεται προειδοποίηση και αρκετό χρονικό περιθώριο, ότι καταβάλλεται προσπάθεια να μην χωρίζεται η οικογένεια ώστε σε περίπτωση απέλασης να απελαύνεται ολόκληρη η οικογένεια, ενώ σε περιπτώσεις που προχώρησαν με απέλαση του ενός γονιού ήταν διότι τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας δεν μπορούσαν να εντοπιστούν. Παρά τις διευκρινήσεις της Υπουργού κατά το 2012 υπήρξαν περιπτώσεις όπου κρατήθηκαν και οι δύο γονείς παιδιών με σκοπό την απέλαση για τις οποίες η Επίτροπος προέβηκε σε εξατομικευμένες παρεμβάσεις.

8.1.3 Οικογένειες μεταναστών με μακροχρόνια διαμονή στην Κύπρο οι οποίες καλούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα

Το θέμα επηρεάζει πολλά παιδιά μεταναστών (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 76) και κατά το 2012 έχουν υποβληθεί στο Γραφείο της Επιτρόπου και νέες αναφορές για περιπτώσεις οικογενειών μεταναστών με μακροχρόνια διαμονή στην Κύπρο οι οποίες κλήθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα.

Η Υπουργός Εσωτερικών κατά τη συζήτηση του θέματος στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με την Επίτροπο στις 23/05/2012, ανέφερε ότι το Υπουργείο Εσωτερικών, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον των παιδιών, τείνει να παραχωρεί άδειες παραμονής σε οικογένειες με παιδιά τα οποία φοιτούν στα λύκεια, για να τους δίνεται η δυνατότητα να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους στη Μέση Εκπαίδευση. Διευκρίνισε ότι, στις περιπτώσεις που τα παιδιά φοιτούν στο δημοτικό και/ή στο γυμνάσιο, το Υπουργείο τείνει να παραχωρεί άδεια παραμονής για ολοκλήρωση της τρέχουσας σχολικής χρονιάς. Επισήμανε όμως ότι δεν υπάρχουν κριτήρια ή συγκεκριμένες γραπτές πολιτικές οι οποίες να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση. Η Επίτροπος εκτιμά ότι η απουσία συγκεκριμένων ξεκάθαρων γραπτών πολιτικών/πρακτικών και/ή κριτηρίων δεν επιτρέπει τη λήψη αποφάσεων οι οποίες να χαρακτηρίζονται από συνέπεια, διαφάνεια και οι οποίες να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των εν λόγω παιδιών.

8.1.4 Αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες συναντούν δυσκολίες σε διάφορα αιτήματα που υποβάλλουν, για τα οποία απαιτείται η εμπλοκή κρατικών μηχανισμών

Η Επίτροπος, το 2011 είχε προβεί, σε παρεμβάσεις, κατόπιν αναφορών από πολιτικούς πρόσφυγες, για δυσκολίες που συναντούσαν σε αιτήματά τους για τα οποία απαιτείται η εμπλοκή κρατικών μηχανισμών (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 77). Σε κάποιες περιπτώσεις, τα θέματα δεν επιλύθηκαν και, ως εκ τούτου, η Επίτροπος, το 2012, προέβηκε σε νέες παρεμβάσεις.

Η Υπουργός Εσωτερικών κατά τη συζήτηση του θέματος στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με την Επίτροπο στις 23/05/2012, συμφώνησε ότι για τα θέματα που αφορούν αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, πρέπει να εξευρεθούν οι κατάλληλες διαδικασίες και, όπου χρειάζεται, να μελετηθεί ενδεχόμενη τροποποίηση της νομοθεσίας.

8.1.5 Καθεστώς παιδιών αιτητών πολιτικού ασύλου των οποίων η υπόθεση εκκρεμεί στο Ανώτατο Δικαστήριο

Το Γραφείο της Επιτρόπου δέχθηκε μεγάλο αριθμό παραπόνων που αφορούσαν περιπτώσεις οικογενειών αιτητών πολιτικού ασύλου, οι οποίες κατήγγελλαν την πρακτική των Αρχών να μην παραχωρούν πρόσβαση στα ελάχιστα δικαιώματα που οι περί Προσφύγων (Συνθήκες Υποδοχής Αιτητών) Κανονισμοί προβλέπουν, στο στάδιο κατά το οποίο εκκρεμεί προσφυγή ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου, σχετικά με την αίτηση ασύλου τους.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση *LEONIE MARLYSE YOMBIA NGASSAM v. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ* (Υπόθεση 493/10), αιτητές ασύλου των οποίων η αίτηση έχει απορριφθεί από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων, εφόσον δεν έχει παρέλθει η προθεσμία καταχώρησης προσφυγής στο Ανώτατο ή, εφόσον, έχει καταχωρηθεί τέτοια προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο εναντίον της απόφασης της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων, δεν μπορούν να απελαθούν και εξακολουθούν να θεωρούνται αιτητές ασύλου μέχρι την έκδοση τελικής απόφασης επί της αίτησής τους. Η εν λόγω απόφαση, αποτελεί δεδικασμένο, αφού έφεση η οποία καταχωρήθηκε αρχικά από τη Δημοκρατία, στη συνέχεια αποσύρθηκε. Η πιο πάνω θέση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, βασίζεται στην ερμηνεία των διατάξεων του περί Προσφύγων Νόμου και της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ,[18] που αφορά «τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα». Η πρακτική των Αρχών να μην παραχωρούν πρόσβαση στα δικαιώματα στο στάδιο κατά το οποίο εκκρεμεί προσφυγή ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι, κατά την άποψη της Επιτρόπου, παράνομη και πλήττει άμεσα πολλά παιδιά, μέλη της οικογένειας αιτητών ασύλου ή παιδιά αιτητές ασύλου, αφού αυτά τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση σε κανένα δικαίωμα εκτός από το δικαίωμα στην εκπαίδευση.

Υπό το φως των πιο πάνω, η Επίτροπος έχει την άποψη ότι, κατά το στάδιο κατά το οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση της προσφυγής στο Ανώτατο Δικαστήριο, θα πρέπει να μελετηθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών, το ενδεχόμενο έκδοσης κάποιου είδους βεβαίωσης που να αναφέρει ότι εξακολουθούν να είναι αιτητές ασύλου, και να προωθείται από το Υπουργείο

[18] The Council of the European Union, COUNCIL DIRECTIVE 2005/85/EC On minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status (1 December 2005).

Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων η πρόσβασή τους στο δημόσιο βοήθημα ή/και στην αγορά εργασίας.

Η Υπουργός Εσωτερικών, κατά τη συζήτηση του θέματος στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με την Επίτροπο στις 23/05/2012 ανέφερε ότι, όντως, υπάρχει διχογνωμία για το θέμα ανάμεσα στην Υπηρεσία Ασύλου και το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, η οποία πρέπει να επιλυθεί άμεσα.

Κατόπιν της πιο πάνω συνάντησης, σε επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών για εξατομικευμένη περίπτωση σχετικά με το πιο πάνω θέμα, για την οποία ζητήθηκε διερεύνηση από την Επίτροπο, αναφέρεται ότι: «*Σύμφωνα με το Άρθρο 2 του περί Προσφύγων Νόμου, αιτητής ασύλου θεωρείται αλλοδαπός ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση και η ιδιότητα αυτή ισχύει για την περίοδο από την ημερομηνία υποβολής της μέχρι τη λήψη τελικής απόφασης σε σχέση με την αίτηση. Επιπρόσθετα σύμφωνα με το ίδιο Άρθρο του Νόμου τελική απόφαση σημαίνει απόφαση η οποία ορίζει κατά πόσον ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας ή πρόσωπο στο οποίο παραχωρείται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας και β) σε περίπτωση που ασκήθηκε η προσφυγή κατά της απόφασης και εκδόθηκε απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ανεξάρτητα από το αν μέσω της άσκησης τέτοιας προσφυγής ή έφεσης στο Ανώτατο, οι αιτητές αποκτούν τη δυνατότητα να παραμένουν στη δημοκρατία μέχρις ότου εκδοθεί η σχετική δικαστική απόφαση.*

Συνεπώς σύμφωνα με τον περί Προσφύγων Νόμο μέσω της άσκησης της προσφυγής και μέχρι την έκδοση απόφασης οι αλλοδαποί διατηρούν το καθεστώς του αιτητή άρα και απολαμβάνουν τα δικαιώματα του καθεστώτος τους, ανεξάρτητα αν αποκτούν τη δυνατότητα να παραμείνουν στη Δημοκρατία, μέχρι να εκδοθεί σχετική δικαστική απόφαση. Το θέμα της άδειας παραμονής εξετάζεται από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης».

Περαιτέρω, η τότε Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε απάντησή της αναφορικά με την πιο πάνω εξατομικευμένη περίπτωση, για την οποία ζητήθηκε διερεύνηση από την Επίτροπο, αναφέρει ότι, με βάση των Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμων του 2009 και 2012, Δημόσιο Βοήθημα παρέχεται σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος κατέχει το νομικό καθεστώς του αιτητή ασύλου ή καθεστώς προσωρινής διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει του περί Προσφύγων Νόμου του 2000 [6(I)/2000] και του οποίου το εισόδημα και οι άλλοι οικονομικοί πόροι δεν επαρκούν για την ικανοποίηση των υλικών συνθηκών υποδοχής κατά την έννοια των περί Προσφύγων (Συνθήκες Υποδοχής Αιτητών) Κανονισμών του 2005 [Κ.Δ.Π. 598/2005]. Επιπλέον, στις επιστολές της Υπουργού προς την Επίτροπο αναφέρεται ότι οι αιτητές ασύλου παύουν να διατηρούν το καθεστώς τους, οπότε και τερματίζεται η παροχή Δημοσίου Βοηθήματος, στις περιπτώσεις που δεν ασκήσουν διοικητική προσφυγή, εναντίον την απόφασης της Υπηρεσίας Ασύλου, εντός της προθεσμίας των είκοσι ημερών και, σε περίπτωση που η απόφαση της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων είναι απορριπτική στο αίτημα του αλλοδαπού. Σε σχέση με το κατά πόσον τα παιδιά των αιτητών ασύλου που έχουν απορριφθεί από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων έχουν δικαιώματα σε Δημόσιο Βοήθημα, η Υπουργός ενημέρωσε την Επίτροπο ότι έχει ζητηθεί συμβουλή από τη Νομική Υπηρεσία, της οποίας η γνωμάτευση αναμένεται.

8.1.6 Διχογνωμία Υπηρεσίας Ασύλου και Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων αναφορικά με την αρμοδιότητα εξέτασης μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από οικογένειες αιτητών ασύλου

Παράπονα που υποβλήθηκαν στο Γραφείο της Επιτρόπου καταγγέλλουν ότι οι μεταγενέστερες

αιτήσεις ασύλου από αιτητές ασύλου δεν γίνονταν αποδεκτές ούτε από την Υπηρεσία Ασύλου, αλλά και ούτε από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων, παραπέμποντας την υπόθεση η μία Υπηρεσία στην άλλη, ισχυριζόμενη η κάθε μια ότι δεν έχει αρμοδιότητα να εξετάσει τα νέα στοιχεία.

Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται διχογνωμία μεταξύ της Υπηρεσίας Ασύλου και της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων ως προς το ποια έχει αρμοδιότητα για την εξέταση μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου κατά την έννοια της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ, ελλείψει συγκεκριμένων διατάξεων για το θέμα αυτό, στον περί Προσφύγων Νόμο. Η συγκεκριμένη, όμως, διχογνωμία ουσιαστικά ταλαιπωρεί και θυματοποιεί τις οικογένειες. Συγκεκριμένα, συνεπεία της προαναφερθείσας κατάστασης, οι μεταγενέστερες αιτήσεις παραμένουν σε εκκρεμότητα, οι αιτητές δεν έχουν κανένα έγγραφο που να υποδηλώνει ότι έχουν υποβάλει μεταγενέστερη αίτηση ασύλου και ότι, ως εκ τούτου, δεν θεωρούνται αιτητές ασύλου, κατά την έννοια του περί Προσφύγων Νόμου, με αποτέλεσμα να μην έχουν πρόσβαση σε κανένα από τα κοινωνικά και άλλα δικαιώματα των αιτητών ασύλου, που προβλέπονται από το Νόμο και τους σχετικούς Κανονισμούς. Τα παιδιά, σε αυτές τις περιπτώσεις, δεν έχουν πρόσβαση στα πλείστα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση.

Η Επίτροπος έχει την άποψη ότι, ανεξάρτητα από τις θέσεις των δύο Υπηρεσιών, το όλο θέμα ρυθμίζεται από την Οδηγία 2005/85/ΕΚ η οποία, στην παρούσα περίπτωση, τυγχάνει άμεσης εφαρμογής στην απουσία μεταφοράς των σχετικών διατάξεων σε σχέση με τη μεταγενέστερη αίτηση ασύλου. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο (15) του προοιμίου της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, υπό το φως του οποίου θα πρέπει να ερμηνεύονται οι ουσιαστικές διατάξεις

της Οδηγίας, αναγνωρίζεται το δικαίωμα των αιτητών ασύλου να υποβάλλουν μεταγενέστερη αίτηση ασύλου. Στο Άρθρο 32, η Οδηγία παραχωρεί διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη, να επιλέγουν όπως μη εφαρμόζουν πλήρως τις ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις για την εξέταση μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου, εφαρμόζοντας τις ειδικές διαδικασίες που καθορίζονται στο εν λόγω Άρθρο. Ενόψει του ότι, οι διατάξεις του Άρθρου 32 δεν έχουν ενσωματωθεί στον περί Προσφύγων Νόμο, είναι σαφές ότι οι μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου, θα πρέπει να εξετάζονται σύμφωνα με την κανονική διαδικασία εξέτασης αιτήσεων ασύλου που διέπει όλες τις άλλες αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται. Ως εκ τούτου, κατά την άποψη της Επιτρόπου, είναι σαφές ότι η αρμοδιότητα εξέτασης της μεταγενέστερης αίτησης ασύλου της οικογένειας, ανήκει στην Υπηρεσία Ασύλου.

Υπό το φως των πιο πάνω, θέση της Επιτρόπου είναι ότι οφείλει το Υπουργείο Εσωτερικών, ως αρμόδια Αρχή για τα θέματα ασύλου, να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για άμεση επίλυση του θέματος με στόχο τη διασφάλιση των συμφερόντων των παιδιών που βρίσκονται σε αυτή την κατάσταση.

Η Υπουργός Εσωτερικών κατά τη συζήτηση του θέματος στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με την Επίτροπο στις 23/05/2012 ανάφερε ότι η πιο πάνω διχογνωμία ανάμεσα στις δύο Υπηρεσίες επιλύθηκε. Συγκεκριμένα, επεξήγησε ότι η μεταγενέστερη αίτηση θα εξετάζεται από την Υπηρεσία Ασύλου ή την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων ανάλογα με το στάδιο που έφτασε η αρχική αίτηση ασύλου που υπέβαλε μια οικογένεια.

Κατόπιν της συνάντησης, σε επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών για εξατομικευμένη περίπτωση σχετικά με το πιο πάνω θέμα, για την οποία ζητήθηκε διερεύνηση από την Επίτροπο, επισυνάφθηκαν δύο γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα, ο οποίος είχε κληθεί να τοποθετηθεί σχετικά με το ζήτημα της αρμοδιότητας εξέτασης μεταγενέστερης αίτησης ασύλου. Σύμφωνα με τις δύο γνωματεύσεις, η εξέταση μεταγενέστερης αίτησης ασύλου από την Υπηρεσία Ασύλου, εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις μεταγενέστερης αίτησης, κατά τις οποίες ο αιτητής δεν ασκεί εμπρόθεσμη διοικητική προσφυγή κατά αρνητικής απόφασης, διότι είναι μόνο σε αυτές τις περιπτώσεις που η Υπηρεσία Ασύλου διατηρεί αρμοδιότητα επί του αιτητή. Οποιεσδήποτε νέες αιτήσεις από αιτητή ο οποίος έτυχε απόρριψης από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων, πρέπει να εξετάζονται από την Αναθεωρητική Αρχή, ασχέτως αν υποβάλλονται στην Υπηρεσία Ασύλου.

8.1.7 Απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών στους οποίους παραχωρείται άδεια παραμονής από τον Υπουργό Εσωτερικών

Έχουν υποβληθεί στο Γραφείο της Επιτρόπου παράπονα σχετικά με την πολιτική που εφαρμόζει το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε σχέση με την απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών και η οποία, σε παρά πολλές περιπτώσεις, επηρεάζει άμεσα τα παιδιά. Το πρόβλημα επηρεάζει πολλούς υπηκόους τρίτων χωρών και τα παιδιά τους, στους οποίους δίδονται είτε άδειες παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους είτε ειδικές άδειες από τον Υπουργό Εσωτερικών υπό τον όρο όμως ότι το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα τους εγκρίνει συμβόλαιο απασχόλησης, σε δικαιούχο εργοδότη.

Υπό το φως της οικονομικής κρίσης, το Υπουργείο Εργασίας φαίνεται να έχει περιορίσει ακόμη περισσότερο την παραχώρηση αδειών απασχόλησης μεταναστών/υπηκόων τρίτων χωρών και, ως εκ τούτου, σπάνια παραχωρεί άδειες απασχόλησης υπηκόων τρίτων χωρών, με το αιτιολογικό ότι, σε σχέση με τις κενές θέσεις εργασίας, προηγούνται οι Κύπριοι και οι Ευρωπαίοι πολίτες και στη συνέχεια οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή/και ότι δεν υπάρχουν κενές

θέσεις εργασίας. Ακόμα και εάν ο υπήκοος τρίτης χώρας προσέλθει στο Τμήμα Εργασίας και παρουσιάσει συμβόλαιο απασχόλησης και εργοδότη ο οποίος είναι πρόθυμος να τον απασχολήσει, το Τμήμα συνήθως δεν εγκρίνει το συμβόλαιο.

Ως εκ τούτου, παρά το γεγονός ότι το Υπουργείο Εσωτερικών, που είναι και η αρμόδια Αρχή για την παραχώρηση αδειών παραμονής και απασχόλησης, παραχωρεί άδεια παραμονής και απασχόλησης, το Υπουργείο Εργασίας (που δεν έχει αρμοδιότητα σε σχέση με την έκδοση της σχετικής άδειας) καθιστά, στην πράξη, την έκδοση της άδειας παραμονής αδύνατη. Με τον τρόπο αυτό, δημιουργούνται, εκ νέου, περιπτώσεις παράτυπων μεταναστών και των παιδιών τους, οι οποίοι παραμένουν στη χώρα, χωρίς άδεια και χωρίς πρόσβαση σε οποιοδήποτε δικαίωμα.

Η Επίτροπος έχει την άποψη ότι, η πολιτική του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι παράνομη αφού συνιστά διάκριση, λόγω εθνοτικής καταγωγής, στην πρόσβαση στην απασχόληση, κατά παράβαση του περί της Ίσης Μεταχείρισης στην Απασχόληση και Εργασία Νόμου του 2004 [58(Ι)/2204], ο οποίος απαγορεύει οποιαδήποτε διάκριση λόγω εθνοτικής καταγωγής, μεταξύ άλλων στην πρόσβαση στην απασχόληση. Από τη στιγμή που το Υπουργείο Εσωτερικών παραχωρεί άδεια διαμονής και απασχόλησης στους υπηκόους τρίτων χωρών στη Δημοκρατία υπό τον συγκεκριμένο όρο, δε νομιμοποιείται το Υπουργείο Εργασίας να μη θεωρεί τους υπηκόους τρίτων χωρών ως μέρος, γενικότερα, της αγοράς εργασίας και να μην εγκρίνει την απασχόληση, στη βάση αποκλειστικά της εθνοτικής καταγωγής των προσώπων, με την δικαιολογία ότι προηγούνται οι Κύπριοι και Ευρωπαίοι. Ακόμα και εάν, με βάση το ευρωπαϊκό δίκαιο, προηγούνται οι Ευρωπαίοι πολίτες από τους υπηκόους τρίτων χωρών, μια θέση εργασίας θα πρέπει να δημοσιεύεται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και, εάν δεν εξευρεθεί κατάλληλος Κύπριος ή Ευρωπαίος, τότε μπορεί να αναλάβει την εργασία υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος έχει τα προσόντα και είναι πρόθυμος να την αναλάβει. Δεν είναι δυνατό θέσεις εργασίας να παραμένουν δια παντός κλειστές σε ότι αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών.

Η συγκεκριμένη πολιτική του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων επηρεάζει άμεσα τα δικαιώματα των παιδιών τέτοιων οικογενειών καθότι η εφαρμογή της έχει ως αποτέλεσμα να τα θέτει εκ νέου σε παράτυπη κατάσταση, χωρίς δικαίωμα των γονέων τους σε απασχόληση έτσι ώστε να μπορούν να τους προσφέρουν τα απαραίτητα για την ανατροφή και ανάπτυξή τους και χωρίς δικαίωμα σε οποιεσδήποτε κοινωνικές παροχές από το κράτος. Τα κράτη, σύμφωνα με τη Σύμβαση, έχουν θετική υποχρέωση να παρέχουν στους γονείς την κατάλληλη βοήθεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού τους (Άρθρο 18), να έχουν δικαίωμα στην υγεία (Άρθρο 24) και δικαίωμα για ένα επίπεδο ζωής που να είναι κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ψυχική ανάπτυξη του παιδιού (Άρθρο 27). Στερώντας στους γονείς το δικαίωμα να απασχοληθούν καθώς και πρόσβαση σε οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα και, αφήνοντάς τους σε παράτυπη κατάσταση, δεν έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν στα παιδιά τους τα απαραίτητα, για να μπορούν να απολαύσουν τα δικαιώματά τους όπως προβλέπονται στη Σύμβαση.

Υπό το φως των πιο πάνω, η Επίτροπος, είχε την άποψη ότι η πιο πάνω αναφερόμενη πολιτική ή/και πρακτική, θα πρέπει να συζητηθεί και με τα δύο Υπουργεία, ώστε να εξευρεθούν οι απαραίτητες λύσεις οι οποίες να επιτρέπουν στα παιδιά των εν λόγω οικογενειών να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους. Ως εκ τούτου, προέβηκε σε γραπτή παρέμβαση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων η οποία κοινοποιήθηκε και στην Υπουργό Εσωτερικών και, επιπρόσθετα,

συζήτησε το θέμα με την Υπουργό Εσωτερικών, κατά τη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 23/05/2012.

Η Υπουργός Εσωτερικών κατά τη συζήτηση του θέματος συμφώνησε για την ύπαρξη των πιο πάνω προβλημάτων και ενημέρωσε την Επίτροπο ότι, κατόπιν διαβούλευσης με το Υπουργείο Εργασίας, συμφωνήθηκε ότι, θα παραχωρείται άδεια παραμονής για όσο ισχύει άδεια εργασίας, εκτός από τις περιπτώσεις που θα αποφασίζεται η παραχώρηση καθεστώτος για ανθρωπιστικούς λόγους στις οποίες το Υπουργείο Εργασίας θα πρέπει να εγκρίνει άδειες για ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με επιστολή της, ημερομηνίας 02/04/2012 παρουσίασε τη θέση του Υπουργείου της σε σχέση με την πολιτική απασχόλησης υπηκόων τρίτων χωρών, χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε αναφορά για το κατά πόσο κατά την εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον των παιδιών, όταν πρόκειται για οικογένειες. Δεν γίνεται, επίσης, αναφορά με ποιο τρόπο το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Τμήμα του οποίου είναι οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, η κατ' εξοχήν αρμόδια Υπηρεσία για την προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών, διασφαλίζει ότι τα παιδιά αυτά έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους και σε αξιοπρεπή διαβίωση, όπως επιβάλλεται από τη Σύμβαση αφού, σύμφωνα και με τον περί Δημοσίων Βοηθημάτων Νόμο, οι εν λόγω οικογένειες δεν δικαιούνται δημόσιο βοήθημα.

Με βάση την πιο πάνω απάντηση της Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η Επίτροπος προέβηκε εκ νέου σε παρέμβαση προς την ίδια Υπουργό, ζητώντας να ενημερωθεί κατά πόσο ισχύει η πιο πάνω θέση όπως εκφράστηκε από την Υπουργό Εσωτερικών και κατά πόσο, στην εφαρμογή της υπό αναφορά πολιτικής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον των παιδιών, ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματά τους όπως κατοχυρώνονται στη Σύμβαση.

8.1.8 Νομική Εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου

Η Επίτροπος συνέχισε την παρακολούθηση του αδιεξόδου που είχε προκύψει αναφορικά με τη νομική εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής τους για άσυλο, ως αποτέλεσμα των διαφορετικών ερμηνειών που αποδίδουν στη σχετική πρόνοια του Περί Προσφύγων Τροποποιητικού Νόμου του 2009 [122(I)/2009] η Επίτροπος, το Υπουργείο Εσωτερικών και ο Γενικός Εισαγγελέας (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ. 74).

Στα πλαίσια της προσπάθειας να ρυθμιστεί το θέμα της νομικής εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου στις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων τους για άσυλο, υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2012. Συγκεκριμένα, με το πιο πάνω νομοσχέδιο τροποποιείται το 10(1Β) του βασικού νόμου, ώστε η αρμοδιότητα της «εκπροσώπησης» των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου να μεταφερθεί από την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, χωρίς όμως να διευκρινίζεται το θέμα της «νομικής» εκπροσώπησης.

Η Επίτροπος σε παρέμβασή της, ημερομηνίας 21/011/12, προς τον Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών παρέθεσε εκ νέου τις θέσεις της αναφορικά με την υποχρέωση του κράτους για νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου στις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων τους για άσυλο. Η Επίτροπος,

διατύπωσε την άποψη ότι οι διατάξεις του υπό συζήτηση νομοσχεδίου, δεν ρυθμίζουν ούτε καθορίζουν σε τι συνίσταται η «εκπροσώπηση» των ασυνόδευτων ανηλίκων από τη Διευθύντρια των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ούτε και τη μορφή και το είδος της εκπροσώπησης ως νομικής εκπροσώπησης, με αποτέλεσμα να εξακολουθεί να υπάρχει κενό και ασάφεια ως προς το θέμα αυτό. Επισήμανε επίσης ότι, ανεξάρτητα από το σε ποια αρχή θα παραχωρηθεί τελικά η εν λόγω αρμοδιότητα, οι διατάξεις του νόμου, θα πρέπει να καθορίζουν με σαφήνεια και ρητά το είδος της εκπροσώπησης που παραχωρείται στους ασυνόδευτους ανηλίκους, ώστε να συνάδουν πλήρως με τις διεθνείς υποχρεώσεις της Δημοκρατίας, όπως αυτές απορρέουν από τη Σύμβαση και την Οδηγία 2005/85/ΕΚ. Μέχρι το τέλος του 2012 το θέμα ήταν σε εκκρεμότητα.

8.2 Συνδιοργάνωση Συζήτησης Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα «Παιδική Φτώχεια και Ευζωία: Ανάδειξη της κατάστασης των παιδιών μεταναστών στην Κύπρο και την Ε.Ε»

Η Επίτροπος Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού, συνδιοργάνωσε με το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο, το Δίκτυο Eurochild, την Πλατφόρμα για Διεθνή Συνεργασία για τους Μετανάστες χωρίς Χαρτιά (PICUM) και την ΚΙΣΑ (Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό) Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα «Παιδική Φτώχεια και Ευζωία: Ανάδειξη της κατάστασης των παιδιών μεταναστών στην Κύπρο και την Ε.Ε.».

Η συγκεκριμένη συνάντηση στρογγυλής τραπέζης στόχευε να συγκεντρώσει βασικούς παράγοντες από ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, κρατικά ιδρύματα, θεσμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ισότητας, παροχείς δημοσίων υπηρεσιών καθώς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες επικεντρώνονται στα δικαιώματα των παιδιών, στη φτώχεια και στη μετανάστευση με σκοπό να εξετάσουν

τις συγκριμένες ευπάθειες των παιδιών μεταναστών και τις σχετικές καλές πρακτικές καθώς και να ενημερώσει για τις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Η Συζήτηση αποσκοπούσε, αφενός, στη συμπερίληψη των ιδιαίτερων θεμάτων που άπτονται των δικαιωμάτων των παιδιών μεταναστών, στις συζητήσεις που διεξάγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση της φτώχειας και την προώθηση της ευζωίας των παιδιών και, αφετέρου, στο να εξετάσει ορισμένα ειδικότερα θέματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά μεταναστών στην Κύπρο και τα θετικά μέτρα που λαμβάνονται για την απάμβλυνσή τους.

Η Συζήτηση ολοκληρώθηκε με την επισήμανση των βασικών καταληκτικών συμπερασμάτων από την Επίτροπο. Ένα από τα σημαντικότερα, καταληκτικά συμπεράσματα της Συζήτησης είναι ότι το Υπουργείο Εσωτερικών, ως αρμόδια Αρχή για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα παιδιά των μεταναστών, οφείλει να αναγνωρίσει τη σοβαρότητα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά των μεταναστών και να δώσει σαφείς και ακριβείς οδηγίες ή κατευθυντήριες γραμμές προς τα αρμόδια Τμήματά του. Στα πλαίσια των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών και κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να αξιολογείται το συμφέρον του παιδιού, χωρίς να επιτρέπονται περιθώρια για διφορούμενη ερμηνεία από τις αρχές της διοίκησης.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Τα παιδιά μεταναστών είναι μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα για την οποία η Επίτροπος, στα πλαίσια άσκησης του ελεγκτικού της ρόλου, προέβηκε σε διάφορες παρεμβάσεις με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

Συγκεκριμένα προέβηκε σε παρεμβάσεις στις οποίες ζητούσε διερεύνηση εξατομικευμένων περιπτώσεων παιδιών μεταναστών καθώς και ενημέρωση για τις πολιτικές, διαδικασίες και/ή πρακτικές που εφαρμόζονται γενικότερα για τα παιδιά μετανάστες. Μέσα από την πιο πάνω διερεύνηση η Επίτροπος διαπίστωσε κενά στη Νομοθεσία, απουσία ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής από μέρους των αρμόδιων Αρχών καθώς και άρνηση εκ μέρους τους να εφαρμόσουν ακόμα και αυτά για τα οποία δεσμεύονται από το Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές Δίκαιο. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος προέβηκε σε παρεμβάσεις στις οποίες παρουσίασε τις εισηγήσεις της για την εναρμόνιση νομοθεσιών, πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών με βάση τα διεθνή πρότυπα για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων αυτής της κατηγορίας παιδιών.

Στόχος της Επιτρόπου είναι, οι αρμόδιες Αρχές, να υιοθετήσουν συγκεκριμένη μεταναστευτική πολική που να ρυθμίζει ολοκληρωμένα και με σαφήνεια όλα τα θέματα που αφορούν τα παιδιά μεταναστών και η οποία να συνάδει με τις διεθνείς υποχρεώσεις του κράτους στη βάση της Αρχής της Ισότητας και της διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού.

ΥΓΕΙΑ

φροντίδα

στήριξη

9. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η διασφάλιση του δικαιώματος στην υγεία είναι για τα παιδιά ζωτικής σημασίας καθώς βρίσκονται σε ένα στάδιο της ζωής τους ιδιαίτερα ευάλωτο και, ταυτόχρονα, κρίσιμο για την παραπέρα ανάπτυξή τους. Είναι γενικά παραδεκτό ότι η παιδική και εφηβική ηλικία χρήζει ιδιαίτερης προσοχής όσον αφορά τα θέματα υγείας. Η διασφάλιση του εν λόγω δικαιώματος συνιστά εχέγγυο στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, οι οποίες αποτελούν τις βάσεις και τις προϋποθέσεις για μια υγιή και παραγωγική κοινωνία.

Η πραγμάτωση του δικαιώματος στην υγεία προϋποθέτει την παροχή από το Κράτος υπηρεσιών υγείας, οι οποίες να είναι για κάθε παιδί διαθέσιμες και προσβάσιμες σε κάθε περίπτωση, να ανταποκρίνονται σε ένα επίπεδο ποιότητας ανάλογο με τα ιατρικά δεδομένα της χώρας και να σέβονται τη βιολογική και πολιτισμική διαφορετικότητα στο κάθε παιδί. Επιπλέον, το δικαίωμα στην υγεία επιβάλλει την προώθηση προγραμμάτων πρόληψης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των παιδιών σε θέματα που αφορούν τη σωματική και ψυχική τους υγεία, καθώς και την ολόπλευρη ανάπτυξή τους.

Η Επίτροπος στο πλαίσιο του ελεγκτικού της ρόλου παρενέβη εκεί και όπου έκρινε αναγκαίο, με στόχο την εναρμόνιση νομοθεσιών, πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών με τις πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Εφάρμοσε έλεγχο σε νομοθετικές ρυθμίσεις, σε αποφάσεις πολιτικής, διαδικασίες και πρακτικές που επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας και να τυγχάνει των διευκολύνσεων ιατρικής περίθαλψης και αποκατάστασης της υγείας του.

9.1 Παιδιά με εγκεφαλική παράλυση

Η Επίτροπος έλαβε σειρά παραπόνων που αφορούσαν τα παιδιά με εγκεφαλική παράλυση. Συγκεκριμένα, τα παράπονα αφορούσαν την πολιτική που ακολουθείται σχετικά με την κοινωνική, ψυχολογική και οικονομική στήριξη των συγκεκριμένων παιδιών, αλλά και των γονιών τους, στο πλαίσιο της αποτελεσματικότερης άσκησης του γονικού τους ρόλου. Αφορούσαν τη νομοθεσία αναφορικά με το επίδομα φροντίδας που παρέχεται από το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες.

Κατά την διερεύνηση των εν λόγω παραπόνων διαφάνηκε, εκ πρώτης όψεως, ότι:

- Παρατηρείται ταλαιπωρία, τόσο των εν λόγω παιδιών όσο και των γονιών τους σχετικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης που ακολουθούν τα αρμόδια Τμήματα.
- Υπάρχει ελλιπής ενημέρωση και στήριξη των γονιών σχετικά με τις διαδικασίες, τη φροντίδα και τις θεραπείες που αφορούν τα παιδιά τους.
- Τα κρατικά νοσηλευτήρια αδυνατούν να παράσχουν ικανοποιητικές θεραπείες (φυσιοθεραπεία, λογοθεραπεία, κλπ), με αποτέλεσμα οι γονείς να καταφεύγουν στον ιδιωτικό τομέα με το αντίστοιχο κόστος.
- Οι γονείς που δεν μπορούν για οποιοδήποτε λόγο να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες υγείας εντός του ωραρίου των κρατικών νοσηλευτηρίων ή, σε περίπτωση που οι γονείς αδυνατούν, για οποιοδήποτε λόγο, να διαθέσουν τον χρόνο που απαιτεί η θεραπεία, καταφεύγουν αναπόφευκτα στον ιδιωτικό τομέα, επιβαρυνόμενοι το οικονομικό κόστος.
- Για την παροχή των απαιτούμενων θεραπειών, οι γονείς αφιερώνουν αρκετό χρόνο, με συνεπαγόμενο κόστος στον επαγγελματικό και οικονομικό τομέα.

- Οι ενστάσεις όσον αφορά τις αποφάσεις του ιατροσυμβουλίου, λόγω της απουσίας δευτεροβάθμιου οργάνου, εξετάζονται ως νεο-υποβληθείσες αιτήσεις και ως εκ τούτου, έχουν την ίδια κατάληξη.
- Υπάρχει ανάγκη εκσυγχρονισμού του ορισμού της τετραπληγίας, σύμφωνα με τον οποίο αποφασίζει το ιατροσυμβούλιο, ώστε να συνάδει με τη σύγχρονη ιατρική αντίληψη.
- Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχει αναγνωρίσει την αναγκαιότητα λήψης μέτρων και προχώρησε στην εξαγγελία του νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας και της Λειτουργικότητας.

Παρόλο που η Επίτροπος κρίνει ως θετική ενέργεια προς τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού, την εξαγγελία του νέου Συστήματος, εντούτοις, θεωρεί ότι τα δικαιώματα, ειδικά των εν λόγω παιδιών, δε θα έπρεπε να περιορίζονται, να εξαρτώνται ή να εξαντλούνται σε αριθμούς που αντιστοιχούν σε χρόνο και χρήμα. Στην βάση των πιο πάνω, η Επίτροπος με παρέμβασή της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ζήτησε όπως ενημερωθεί για το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του εξαγγελθέντος Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας και της Λειτουργικότητας, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται ώστε να αντισταθμίζουν πιθανές απώλειες επιδομάτων των αιτητών, μέχρι την πλήρη εφαρμογή του νέου Συστήματος. Επιπλέον, ζήτησε ενημέρωση όσον αφορά το χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνεται η εξέταση χορήγησης των επιδομάτων ή της ένστασης, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες αντίστοιχα. Τέλος, έθεσε το ερώτημα στην αρμόδια Υπουργό κατά πόσο η έννοια της τετραπληγίας όπως ορίζεται από το Νόμο και εφαρμόζεται από τις αρμόδιες Αρχές, συνάδει με τη σύγχρονη ιατρική αντίληψη που αφορά τέτοια άτομα.

Για το ίδιο θέμα, η Επίτροπος, κατέθεσε γραπτώς και ανέλυσε τις θέσεις της σε δύο συνεδριάσεις της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας, υπογραμμίζοντας ότι η πολιτική του Κράτους δε θα πρέπει να εξαντλείται και να περιορίζεται στην χορήγηση επιδομάτων χωρίς την παρουσία ολοκληρωμένου σχεδίου αντιμετώπισης των αναγκών των συγκεκριμένων παιδιών. Τέλος, η Επίτροπος σκοπεύει να διατηρήσει το θέμα στο Πρόγραμμα Προτεραιοτήτων για το επόμενο έτος, με στόχο την επίλυσή του, με παρεμβάσεις στον Υπουργό Υγείας και τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

9.2 Ατυχήματα παιδιών σε χώρους εργασίας

Τα ατυχήματα παιδιών σε χώρους εργασίας είναι ένα θέμα που απασχόλησε ιδιαίτερα την Επίτροπο, τόσο τα προηγούμενα χρόνια, όσο και κατά τη διάρκεια του 2012. Μέσα από τη διερεύνηση συγκεκριμένου παραπόνου και μετά από αξιολόγηση της σχετικής απάντησης της αρμόδιας Υπουργού, η Επίτροπος έκρινε ότι, παρόλο που η αρμόδια Υπηρεσία ανταποκρίθηκε θετικά στη διερεύνηση συγκεκριμένου ατυχήματος, σύμφωνα με τις θεσμοθετημένες διαδικασίες που καθόρισε η αρμόδια Υπηρεσία και, ενημέρωσε σχετικά τον παραπονούμενο για το αποτέλεσμα της διερεύνησης, το οποίο βασίστηκε στην εξέταση των διαθέσιμων στοιχείων / πληροφοριών και με γνώμονα τη σχετική νομοθεσία, εντούτοις θεωρεί ότι υπάρχουν αδυναμίες στις διαδικασίες, οι οποίες καταλήγουν σε παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Οι παραβιάσεις αφορούν τις πρόνοιες της Σύμβασης όσο και τον περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμο του 1996 [Ν.89(Ι)/96, όπως τροποποιήθηκε]. Συγκεκριμένα, η Επίτροπος κατέληξε, μεταξύ άλλων, στις εξής παρατηρήσεις τις οποίες συμπεριέλαβε σε νέα παρέμβασή της προς την αρμόδια Υπουργό:

- Κατά την εκτίμηση των κινδύνων θα πρέπει να περιλαμβάνεται ειδική πρόνοια για παιδιά και να λαμβάνεται υπόψη η περιορισμένη ικανότητα των παιδιών για κατανόηση των κινδύνων.
- Κατά την αξιολόγηση των στοιχείων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ένα παιδί επιτηρείται κυρίως από τους γονείς του και, ως εκ τούτου, η εξασφάλιση σχετικής μαρτυρίας οποιουδήποτε άλλου προσώπου, σε περίπτωση ατυχήματος είναι εκ των πραγμάτων δύσκολη.
- Κατά την αξιολόγηση των στοιχείων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η μαρτυρία και η άποψη του παιδιού, αναλόγως της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς του.
- Οι ενέργειες και τα μέτρα που λαμβάνονται δε θα πρέπει να εξαντλούνται στην τοποθέτηση προειδοποιητικών πινακίδων που πιθανόν η σήμανση ή το περιεχόμενό τους να μην είναι κατανοητό από παιδιά.
- Λαμβανομένου υπόψη ότι οι καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν στην περιοχή αποτελούσαν παράγοντα του ατυχήματος προς διερεύνηση και λαμβανομένου υπόψη ότι δεν αναφέρεται επακριβώς η ημερομηνία μετάβασης και επιτόπιας έρευνας, δημιουργούνται ερωτήματα όσον αφορά την διερεύνηση του ατυχήματος σε εύλογο διάστημα.
- Η χιονόπτωση στην περιοχή του Τροόδους (και αντίστοιχες ιδιάζουσες συνθήκες σε συγκεκριμένες περιοχές) δε θα πρέπει να θεωρείται ανάμεσα στις ξένες προς τον εργοδότη, ανώμαλες και απρόβλεπτες συνθήκες ή ανάμεσα στα έκτακτα γεγονότα, των οποίων οι συνέπειες δεν μπορούν να αποφευχθούν., Ιδιαίτερα δε όταν οι εν λόγω συνθήκες αποτελούν πόλο προσέλκυσης των παιδιών, η πτώση χιονιού από την στέγη υποστατικού θα πρέπει να θεωρείται ως ένας πιθανός παράγοντας. που να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση των κινδύνων.

Η Επίτροπος, ζήτησε όπως ληφθούν άμεσα όλα τα αναγκαία μέτρα και ενημερωθεί σχετικά, ώστε οι διαδικασίες διερεύνησης ατυχημάτων που αφορούν παιδιά σε χώρους εργασίας, να συνάδουν πλήρως με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού, όπως αυτά αναφέρονται στη Σύμβαση.

9.3 Νομοσχέδιο για τη ρύθμιση του καπνίσματος

Η Επίτροπος, αφενός ασκώντας τον ελεγκτικό της ρόλο και επιδιώκοντας, αφετέρου, την ευαισθητοποίηση και την κινητοποίηση της κοινωνίας, σε ότι αφορά το σεβασμό και την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Κύπρο, συνέχισε τη δράση της γύρω από το θέμα του καπνίσματος, προωθώντας την αναθεώρηση του περί Προστασίας της Υγείας (Έλεγχος του Καπνίσματος) Νόμου του 2002 [75(Ι)/2002]. Συγκεκριμένα, ζήτησε την έναρξη κοινωνικού διαλόγου για τροποποίηση του εν λόγω νόμου, ώστε αυτός να περιλαμβάνει την πλήρη απαγόρευση του καπνίσματος σε παιδότοπους ή σε χώρους που γειτνιάζουν με παιδότοπους και άλλους χώρους συνάθροισης παιδιών, οι οποίοι βρίσκονται σε ανοικτό χώρο και σήμερα δεν εμπίπτουν στον ορισμό του όρου «χώρος απαγόρευσης καπνίσματος» για τους σκοπούς του προαναφερθέντος Νόμου [Άρθρο 2].

Με αφορμή παράπονα που έλαβε σχετικά με τη δημιουργία καπνιστηρίων στα σχολεία και τη χρήση εξωτερικών χώρων που γειτνιάζουν με παιδότοπους (όπως αυτούς που έχουν δημιουργηθεί σε καφετέριες) και, σε συνδυασμό με προγενέστερη παρέμβαση σχετικά με τη χρήση εξωτερικών χώρων (βεράντα) που γειτνιάζουν με τα παράθυρα θαλάμων όπου νοσηλεύονται παιδιά, από προσωπικό και επισκέπτες του Μακαρείου Νοσοκομείου ως χώρο καπνιστών, η Επίτροπος παρενέβη εκ νέου προς τον Υπουργό Υγείας. Στην παρέμβαση της επεσήμανε ότι, σύμφωνα με τον περί Προστασίας της Υγείας (Έλεγχος του Καπνίσματος) Νόμο του 2002 [Ν.75(Ι)/2002],

οι παιδότοποι οι οποίοι βρίσκονται σε ανοικτό χώρο, δεν εμπίπτουν στον ορισμό του όρου «χώρος απαγόρευσης καπνίσματος» για τους σκοπούς του προαναφερθέντος Νόμου [Άρθρο 2], ωστόσο, η Επίτροπος, τόνισε ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, αυτή η προσέγγιση δεν εξυπηρετεί το πνεύμα του Νόμου ο οποίος στοχεύει να προστατεύσει τα άτομα τα οποία δεν επιθυμούν να υφίστανται τις αρνητικές επιδράσεις του καπνίσματος στην υγεία τους.

Η Επίτροπος, παραπέρα, υπογράμμισε ότι, η υγεία των παιδιών είναι ιδιαίτερα ευάλωτη και χρήζει επιπλέον προστασίας και, ως εκ τούτου, η Πολιτεία θα πρέπει να εγκύψει στο θέμα, με στόχο τη διασφάλιση του συμφέροντος των παιδιών και, κατ' επέκταση, τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους όπως ορίζει η Σύμβαση. Σημείωσε δε, ότι σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κάπνισμα απαγορεύεται σε ορισμένη ακτίνα γύρω από χώρους όπου στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες και σε ανοικτούς χώρους όπου συναθροίζονται αρκετά άτομα, όπως στάσεις μέσων μαζικής μεταφοράς και παιδικές χαρές.

Στη βάση των πιο πάνω, η Επίτροπος, κάλεσε τον Υπουργό Υγείας, ενόψει της δημόσιας εξαγγελίας του για αναθεώρηση του συγκεκριμένου Νόμου, να της διαβιβάσει τις θέσεις του επί του θέματος, το συντομότερο δυνατόν, ώστε να γίνει μια καταρχήν ανταλλαγή απόψεων, με στόχο την διερεύνηση της πιθανότητας για έναρξη κοινωνικού διαλόγου, αναφορικά με το εν λόγω θέμα, ενώ, παράλληλα, σε παρέμβασή της προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού, τον κάλεσε όπως προβεί σε κάθε ενέργεια η οποία θα συμβάλει θετικά στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού και την τάχιστη προώθηση του σχετικού νομοσχεδίου. Αναμένεται ότι η Επίτροπος θα έχει τις προτεινόμενες τροποποιήσεις και θα τοποθετηθεί επί αυτών στις αρχές του επόμενου έτους.

9.4 Νομοσχέδιο για τη ρύθμιση της λειτουργίας των εργαστηρίων δερματοστιξίας και διαπέρνησης

Προσχέδιο του νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Υγειονομικών και άλλων προϋποθέσεων Ίδρυσης και Λειτουργίας Εργαστηρίων Δερματοστιξίας και Διαπέρνησης Σώματος και Εγγραφής Δερματοστικτοποιών Νόμος», αποστάληκε στην Επίτροπο από το Υπουργείο Υγείας το 2011 (βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2011, σελ.123-125), ώστε να καταθέσει τις δικές της απόψεις και εισηγήσεις σχετικά με αυτό και να ελέγξει το βαθμό στον οποίο αυτό ενσωματώνει πλήρως, τις πρόνοιες της Σύμβασης.

Η Επίτροπος κατέθεσε εντός του 2012 σειρά παρατηρήσεων, εισηγήσεων και προτάσεων, με στόχο τον εμπλουτισμό του προτεινόμενου νομοσχεδίου, με ρυθμίσεις για εισαγωγή ειδικών προστατευτικών διατάξεων, οι οποίες θα διασφαλίζουν ορθολογιστικά την προσωπική ασφάλεια και το συμφέρον του παιδιού, στη βάση των Αρχών και προνοιών της Σύμβασης. Η Επίτροπος, εισηγείται, μεταξύ άλλων, τη συμπερίληψη στο προτεινόμενο νομοσχέδιο, διατάξεων οι οποίες να ρυθμίζουν τα ακόλουθα:

- Εισαγωγή του όρου «ανήλικος» και της ερμηνείας του ως «κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών», σύμφωνα και με τον ορισμό της Σύμβασης.
- Πλήρης απαγόρευση της δερματοστιξίας και διαπέρνησης σώματος σε παιδιά ηλικίας κάτω των 12 ετών.
- Δυνατότητα δερματοστιξίας και διαπέρνησης σώματος, σε παιδιά ηλικίας 12 ετών και άνω και μέχρι την ηλικία των 16 ετών, μόνο μετά από ενημερωμένη γραπτή συγκατάθεση των ιδίων των παιδιών και των γονέων ή κηδεμόνων τους.

- Δυνατότητα δερματοστιξίας και διαπέρνησης σώματος σε παιδιά ηλικίας 16 ετών και άνω, μόνο μετά από τη δική τους ενημερωμένη γραπτή συγκατάθεση.
- Σαφής καθορισμός ότι, σε κάθε περίπτωση που η δερματοστιξία ή η σωματική διαπέρνηση επιτρέπεται σε παιδιά, η συγκατάθεση των παιδιών ή/και των γονέων ή κηδεμόνων τους, ανάλογα με την περίπτωση, θα πρέπει να παραχωρείται μετά από πλήρη ενημέρωση, αναφορικά με τη διαδικασία που ακολουθείται, τους διάφορους τρόπους δερματοστιξίας, τους ενδεχόμενους κινδύνους για την υγεία των παιδιών, τις συνέπειες στη μελλοντική σωματική κατάσταση των παιδιών από τυχόν μονιμότητα της δερματοστιξίας καθώς, επίσης, τους τρόπους και τις μεθόδους με τις οποίες τα αποτελέσματα της δερματοστιξίας μπορούν να ανατραπούν.
- Σαφής υποχρέωση των προσώπων που παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες να τηρούν μητρώο αναφορικά με τη δερματοστιξία και τη διαπέρνηση σώματος σε ανηλίκους, με όλες τις σχετικές συγκαταθέσεις των παιδιών και των γονέων ή κηδεμόνων τους, έτσι ώστε να μπορεί να γίνεται ουσιαστικός έλεγχος από τις αρμόδιες Αρχές κατά πόσο τηρούνται οι διατάξεις του Νόμου.

Περαιτέρω, η Επίτροπος εισηγείται την επανεξέταση και διασαφήνιση των διατάξεων του Άρθρου 17 του νομοσχεδίου, το οποίο ρυθμίζει την εγγραφή επαγγελματιών δερματοστικτοποιών και διαπερνητών. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

9.5 Θεραπεία παιδιών με ψυχική νοσηρότητα

Η Επίτροπος σε Δημόσια Παρέμβασή της στις 23 Μαρτίου 2012 σχετικά με τη πρόοδο των εργασιών για τη δημιουργία Μονάδας Ψυχιατρικής Νοσηλείας Παιδιών και Εφήβων στο Μακάρειο Νοσοκομείο, εξέφρασε έντονη απαρέσκεια για την καθυστέρηση που παρατηρείται, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη συνεχιζόμενη παραβίαση ουσιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Η εν λόγω μονάδα, σύμφωνα με το Υπουργείο Υγείας, αναμενόταν να περατωθεί το πρώτο τρίμηνο του 2011.

Η Επίτροπος στην Παρέμβασή της, κάλεσε, εκ νέου, όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, όπως επισπεύσουν τις εργασίες τους, ώστε να τερματιστούν οι απαράδεκτες πρακτικές της εισαγωγής ανηλίκων σε ακατάλληλες δομές νοσηλείας και διαμονής τους με ενήλικους ασθενείς οι οποίες αποβαίνουν, πέραν πάσης αμφιβολίας, καταστρεπτικές στην εξέλιξη της σωματικής και ψυχικής τους υγείας. Η Μονάδα Ψυχιατρικής Νοσηλείας Παιδιών και Εφήβων εγκαινιάστηκε το Νοέμβριο του 2012. Όμως, η εν λόγω Μονάδα, σύμφωνα με ενημέρωση που έλαβε η Επίτροπος στο πλαίσιο σχετικής διερεύνησης, δεν παρέχει θεραπεία σε παιδιά που εμφανίζουν ταυτόχρονα ψυχική νοσηρότητα και ουσιοεξάρτηση.

Η Επίτροπος, χαιρετίζει μεν τη λειτουργία της Μονάδας, ωστόσο επισημαίνει ότι το Κράτος οφείλει, στο πλαίσιο των υποχρεώσεών του που απορρέουν από τη Σύμβαση, να εξεύρει λύσεις για προώθηση τέτοιων δομών που να καλύπτουν επαρκώς την ψυχιατρική νοσηλεία παιδιών, τα οποία παρουσιάζουν ταυτόχρονα και άλλα προβλήματα. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

9.6 Νομοσχέδιο για ρύθμιση της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής

Η Επίτροπος, στο πλαίσιο του ελεγκτικού της ρόλου, συμμετείχε στη συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας, για συζήτηση του νομοσχεδίου για τη ρύθμιση της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής. Η Επίτροπος, στις 24/5/2012, υπέβαλε γραπτώς τις παρατηρήσεις και εισηγήσεις της, σε σχέση με το προτεινόμενο νομοσχέδιο και, ειδικότερα, το Άρθρο 27 για ρύθμιση της συναίνεσης των ανηλίκων σε σχέση με την κρυοσυντήρηση.

Η Επίτροπος, επεσήμανε ότι οι διατάξεις του συγκεκριμένου Άρθρου δεν αντικατόπτριζαν επαρκώς τις βασικές Αρχές της Σύμβασης σε ότι αφορά στη συμμετοχή του παιδιού σε αποφάσεις που το αφορούν και το επηρεάζουν, στη βάση της Αρχής των Αναπτυσσόμενων Ικανοτήτων του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς του, αλλά και την αντιμετώπισή του ως αυτόνομη προσωπικότητα και ως φορέα δικαιωμάτων.

Ως εκ τούτου, οι παρατηρήσεις και εισηγήσεις της Επιτρόπου, στόχευαν στον εμπλουτισμό του προτεινόμενου νομοσχεδίου με ρυθμίσεις, οι οποίες να διασφαλίζουν ορθολογιστικά την συμμετοχή και το συμφέρον του παιδιού, στη βάση των Αρχών και προνοιών της Σύμβασης. Η Επίτροπος πρότεινε, μεταξύ άλλων, όπως οι διατάξεις του Άρθρου 27 να τροποποιηθούν έτσι ώστε:

- Η γραπτή συγκατάθεση παιδιού ηλικίας δεκαπέντε ετών και άνω θα πρέπει να επιβάλλεται ρητά, ως η πρωταρχική συγκατάθεση που πρέπει να δίνεται, πριν την παραχώρηση συγκατάθεσης από τους γονείς, αλλά και ανεξάρτητα από αυτήν.

- Όσον αφορά τα παιδιά ηλικίας κάτω των δεκαπέντε ετών, η υποχρέωση όπως λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του παιδιού, ως αποφασιστικός παράγοντας του οποίου η σημασία αυξάνεται ανάλογα με την ηλικία ή το βαθμό ωριμότητας, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στις κυρίως διατάξεις της υποπαραγράφου (ii) και πάλι, και όχι σε επιφύλαξη, αφού αποτελεί βασική Αρχή της Σύμβασης ότι, η άποψη και η γνώμη του παιδιού θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις αποφάσεις που το αφορούν.
- Να συμπεριληφθούν διατάξεις, σε περίπτωση που η βούληση του παιδιού, ιδιαίτερα παιδιού ηλικίας άνω των δεκαπέντε ετών, διαφέρει από αυτή των γονέων του, ως προς το τι υπερισχύει ή πώς λύεται μια τέτοια σύγκρουση απόψεων.
- Και στις δύο πιο πάνω περιπτώσεις, η συγκατάθεση των παιδιών ή η έκφραση των δικών τους απόψεων, θα πρέπει να γίνεται μετά από πλήρη ενημέρωση, η οποία θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που ανταποκρίνεται στην ηλικία και το βαθμό ωριμότητας του παιδιού, ανάλογα με την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.
- Να διασφαλίζεται στο παιδί κατάλληλη ψυχολογική στήριξη και ενημέρωση, σε ολόκληρο το στάδιο της διαδικασίας που αρχίζει από την ενημέρωσή του μέχρι και μετά τη λήψη των γαμετών, σε περίπτωση που υπάρχουν οι απαραίτητες συγκαταθέσεις, ανάλογα με την περίπτωση. (Για περισσότερα βλέπε www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις της Επιτρόπου*).

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ο έλεγχος, στον οποίο προέβηκε η Επίτροπος, σαφώς υποδεικνύει ότι, στον τομέα της υγείας των παιδιών, το Κράτος θα πρέπει να ενεργήσει με περισσότερη συνέπειακαι ταχύτητα, τόσο προληπτικά όσο και θεραπευτικά. Οι οποιεσδήποτε νομοθετικές ρυθμίσεις, αποφάσεις πολιτικής, διαδικασίες και πρακτικές θα πρέπει να αποσκοπούν, κυρίως, στην ποιοτική αναβάθμιση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών και διαδικασιών που ακολουθούνται, με ορίζοντα την πλήρη διασφάλιση του δικαιώματος του κάθε παιδιού στην υγεία, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Σύμβασης. Το κράτος οφείλει να αυξήσει την επάρκεια και τη αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων Υπηρεσιών με στόχο την αποτροπή οποιασδήποτε αρνητικής συνέπειας στη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού στην υγεία λόγω της οικονομικής κρίσης και του συνεπαγόμενου περιορισμού πόρων.

Η Επίτροπος αναγνωρίζει ότι, ο τομέας της υγείας των παιδιών, στο πλαίσιο των συνεχώς μεταβαλλόμενων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, έχει να αντιμετωπίσει πολλές και σοβαρές προκλήσεις. Αναγνωρίζει, επίσης, τη σημασία της ευθύνης και του ρόλου που θα πρέπει να διαδραματίσει ο θεσμός τον οποίο υπηρετεί, στην προσπάθεια για αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών. Στη βάση των διαπιστώσεών της, η Επίτροπος, θα εντείνει περαιτέρω τις δράσεις και παρεμβάσεις της, με γνώμονα την υποχρέωση του κράτους για διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού στην υγεία και του συμφέροντος του παιδιού γενικότερα, όπως διασφαλίζονται από τη Σύμβαση.

Η πρόληψη, η προστασία, η προώθηση και η διατήρηση, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, της σωματικής και ψυχικής υγείας των παιδιών, θα παραμείνει ψηλά στις προτεραιότητες κατά τη μελλοντική δράση της Επιτρόπου.

Η παρούσα έκδοση είναι
η Πέμπτη Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας
των Δικαιωμάτων του Παιδιού και αφορά το έτος
2012.

Για τη συγγραφή της Ετήσιας Έκθεσης 2012
συμμετείχαν όλοι οι Λειτουργοί του
Γραφείου της Επιτρόπου Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Ειδικότερα:

Επιστημονική Εργασία:
Μαρία Ρωσσίδου, Κυριάκος Παχουλίδης,
Χριστιάνα Πασά, Αικατερίνη Συμεού,
Χριστίνα Χατζησάββα, Κυριάκος Μιχαήλ,
Εύη Παναγή, Τώνια Σιαμπτάνη

Γενική επιμέλεια:
Αικατερίνη Συμεού

Φωτογραφίες:
Τώνια Σιαμπτάνη

Τα σκίτσα που πλαισιώνουν το κείμενο
της Έκθεσης είναι δημιουργίες της εικονογράφου
Λυδίας Κυπριανού.

Οι φωτογραφίες που πλαισιώνουν το κείμενο
της Έκθεσης έχουν ληφθεί στα πλαίσια επισκέψεων
της Επιτρόπου σε σχολεία
και άλλων της δράσεων.

Όσον αφορά παιδιά που εμφανίζονται σε αυτές,
υπάρχει συναίνεση.

Σχεδιασμός:
Λυδία Κυπριανού

Τυπώθηκε στο
Κυβερνητικό Τυπογραφείο Λευκωσίας

©Copyright:2013 Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Αναδημοσίευση επιτρέπεται με την προϋπόθεση ότι θ' αναφέρεται η πηγή.

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Γωνία Απέλλη και Παύλου Νιρβάνα,
5ος όροφος, 1496, Λευκωσία

Τηλ: 22873200, Φαξ: 22872365

E-mail: childcom@ccr.gov.cy
Website: www.childcom.org.cy

ISSN: 1986-1702 (print)
1986-1710 (online)